
**Lietuvos sveikatos apsaugos ministerija
Valstybinė visuomenės sveikatos priežiūros tarnyba
Lietuvos sveikatos informacijos centras**

**Lithuanian Ministry of Health
State Public Health Service
Lithuanian Health Information Centre**

**Lietuvos sveikatos statistika
Health Statistics of Lithuania
2001**

Vilnius, 2002

UDK 614(474.5)(083)
Li 331

Lietuvos sveikatos statistika 2001

Lietuvos sveikatos informacijos centras
Kalvarijų 153, Vilnius 2042, Lietuva
tel. (8-5) 277301
faksas (8-5) 277302
el.paštas lsic@lsic.lt
www.lsic.lt

Sudarė:

Med.m.dr. A.Gaižauskienė, direktorė
R.Gaidelytė, skyriaus vedėja
Soc.m.dr. J.Žemgulienė, ekonomistė
V.Cicėnienė, gydytoja statistikė

Health Statistics of Lithuania 2001

Lithuanian Health Information Centre
Kalvarijų 153, LT 2042 Vilnius, Lithuania
ph. (+370) 5 2773301
fax (+370) 5 2773302
e-mail lsic@lsic.lt
www.lsic.lt

Completed by:

Dr. A.Gaižauskienė, director
R.Gaidelytė, chief of department
Dr. J.Žemgulienė, economist
V.Cicėnienė, physician statistician

ISSN 1648-0899
ISBN 9986-809-04-5

2001 m. visuotinis gyventojų surašymas parodė, kad tikrasis Lietuvos gyventojų skaičius yra net 6 proc. mažesnis negu buvo manyta. Toks didelis skirtumas daugiausia yra sąlygotas nelegalios emigracijos. Kadangi šis pokytis neatsirado per vienerius metus, buvo nutarta, pradedant nuo 1989 m. surašymo, tam tikru būdu perskaičiuoti gyventojus išdėstant jų sumažėjimą per visą laikotarpį. Taigi, pakitus 1989-2000 m. gyventojų skaičiui, turi būti perskaičiuoti ir rodikliai. Ypač reikia atkreipti dėmesį į tai, kad negalima lyginti perskaičiuotų ir neperskaičiuotų rodiklių, nes tai iškreipia tikrąsias tendencijas. Sumažėjus gyventojų skaičiui, daugelio rodiklių reikšmės padidėjo.

Šiame leidinyje pateikiami duomenys apie Lietuvos gyventojų sveikatą, veiksnius, įtakančius sveikatą, sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų veiklą bei resursus, esančius sveikatos priežiūros sistemoje. Panaudoti Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Socialinio draudimo fondo valdybos, Valstybinės Medicininės socialinės ekspertizės komisijos, Respublikinio užkrečiamų ligų profilaktikos ir kontrolės centro, Valstybinio visuomenės sveikatos centro, Respublikinės tuberkuliozės ir plaučių ligų ligoninės, VU ligoninės "Santariškių klinikos" Dermatovenerologijos klinikos, Valstybinio psichikos sveikatos centro, Žmogaus genetikos centro, Valstybinio profesinių ligų registro, Lietuvos vėžio registro, Lietuvos AIDS centro, Lietuvos sveikatos informacijos centro duomenys. Dauguma jų gaunami iš metinių statistikos ataskaitų, taip pat kompiuterizuotų duomenų bazių ir registrų.

2001 population census showed that the actual population of Lithuania is as much as 6 percent less than it was expected before the census was made. Such a great difference was mostly determined by the illegal emigration. As this change did not take place in a year time it was decided to recalculate the inhabitants starting with the 1989 census by distributing the decrease in the population over the whole period. Thus, with the change in the number of inhabitants in 1989 - 2000, the indicators must be also recalculated. Special attention should be paid to the fact that it is not possible to compare the indicators which have been recalculated with those which have not been recalculated because this could lead to incorrect understanding of real tendencies. With the decrease in the populations, the meanings of indicators have increased.

The present publication provides data on health status of Lithuanian population, determinants influencing health, activities of health care institutions as well as resources in health care sector. The data was provided by the Statistics Lithuania, the Social Insurance Fund Board, the State Medical Social Expertise Commission, the Republican Centre for Communicable Diseases Control and Prevention, the State Public Health Centre, the Republican Hospital of Tuberculosis and Lung Diseases, the Clinics of Skin and Sexually Transmitted Diseases of Vilnius University Hospital "Santariškių klinikos", the State Centre of Mental Health, the Human Genetics Centre, the Lithuanian AIDS Centre, the State Occupational Diseases Register, the Cancer Register, the Lithuanian Health Information Centre. Most of the data was taken from annual statistical reports, computerised databases and registers.

I. Demografija

Pastarojo dešimtmečio Lietuvos politiniai ir ekonominiai pokyčiai turėjo didelę įtaką demografiniai šalies situacijai.

2002 metų sausio 1 dieną Lietuvoje gyveno 3 milijonai 475,6 tūkstančių gyventojų. Gimstamumas Lietuvoje mažėjęs visą praėjusį dešimtmetį, mažėja ir toliau. 2001 m. gimstamumas sumažėjo 7,6 proc. ir buvo 9,1/1000 gyventojų. Mirtingumas mažėjęs nuo 1995 m., 2001 m. padidėjo 3,8 proc. ir sudarė 11,6/1000 gyventojų. Šis mirtingumo padidėjimas nebuvo netikėtas, kadangi kaimyninėse Baltijos šalyse mirtingumas padidėjo jau 1998 m. Tačiau net ir padidėjęs mirtingumas Lietuvoje yra gerokai mažesnis negu Latvijoje ir Estijoje (2000 m. atitinkamai 13,6 ir 13,4/1000 gyventojų). Sumažėjus gimstamumui ir padidėjus mirtingumui, dar labiau sumažėjo natūralus prieaugis ir 2001 m. sudarė -2,5/1000 gyventojų.

Dėl padidėjusio mirtingumo sutrumpėjo ir vienas pagrindinių gyventojų sveikatos rodiklių - vidutinė būsimojo gyvenimo trukmė: 2001 m. vyrų vidutinė gyvenimo trukmė buvo 65,9 metų, o moterų - 77,4 metų. Ir toliau išlieka daugiau nei dešimties metų skirtumas tarp vyrų ir moterų vidutinės gyvenimo trukmės. Tai būdinga šalims, kurių silpnoka ekonomika. Lietuvos gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė yra artima Europos šalių vidurkiui, didesnė negu kaimyninių Baltijos valstybių, tačiau gerokai trumpesnė negu Europos Sąjungos šalių (1999 m. duomenimis, ES vyrų vidutinė gyvenimo trukmė buvo 75,1 metų, moterų - 81,4 metų).

Lietuvoje mirčių struktūra būdinga daugeliui ekonomiškai išsivysčiusių šalių ir jau daugelį metų nekinta. 2001 m. 87 proc. visų mirčių priežastys buvo kraujo apytakos sistemos ligos, piktybiniai navikai ir traumos bei apsinuodijimai. 2001 m. mirtingumas nuo visų trijų pagrindinių mirties priežasčių padidėjo, padidėjo ir standartizuoti mirtingumo rodikliai. Kraujo apytakos sistemos ligos yra dažniausia mirties priežastis: 54,1 proc. visų mirčių 2001 m. Mirtys nuo piktybinių navikų sudarė 19,3 proc. Lyginant mirtingumą nuo piktybinių navikų, daugiausia vyrų miršta nuo plaučių bei trachėjos (28,1 proc.), skrandžio (10,2 proc.), priešinės liaukos vėžio (9,9 proc.), moterų - nuo krūties (15,5 proc.), skrandžio (10,5 proc.), kiaušidžių (8,4 proc.) vėžio. Mirtys nuo traumų ir apsinuodijimų sudarė 13,6 proc. visų mirčių. 2001 m. sumažėjo savižudybių: 2001 m. užregistruota 1535 savižudybės (44,1/100000 gyv.), arba 76 atvejais mažiau negu 2000 m.

Vis gerėja kūdikių sveikatos priežiūros rodikliai. 1990-1992m. dėl pasikeitusių registracijos kriterijų iki 16,5 padidėjęs kūdikių mirtingumas, vėliau sumažėjo daugiau kaip du kartus ir 2001 m. buvo 7,8 iš 1000

I. Demographic Situation

Lithuanian political and economical changes of the recent ten years exerted a great influence on demographic situation of the country.

The number of inhabitants in Lithuania on 1 January 2002 amounted to 3 475 thousand. Birth rate in Lithuania has been decreasing for the last decade and it still continues to fall. In 2001 the birth rate fell by 7.6 percent and accounted for 9.1 newborns per 1000 inhabitants. The mortality rate which has been decreasing since 1995, grew by 3.8 percent in 2001 and constituted 11.6 newborns per 1000 inhabitants. This increase in the mortality rate was not unexpected as in other Baltic states it grew already back in 1998. However even the higher mortality rate in Lithuania is much smaller than that in Latvia and Estonia (in 2000 the mortality rate in Latvia and Estonia amounted to 13.6 and 13.4 per 1000 inhabitants respectively). With the decrease in the birth rate and increase in the death rate, the natural increase in the population fell even more and accounted to -2.5 per 1000 inhabitants in 2001.

Due to the increase of death rate life expectancy - one of the main health indicator - increased. In 2001 the average life expectancy was 77.4 years for females and 65.9 years for males. A pronounced difference in the average female and male life expectancies is still noticed, which is a characteristic feature of underdeveloped countries. Life expectancy of Lithuanian people is close to the average of European countries, longer than that in the neighbouring Baltic countries, but still shorter than in EU countries, where the life expectancy was 75.1 years for males and 81.4 years for females (data for 1999).

The existing structure of deaths is characteristic of many developed countries and has not changed for many years. Most deaths occurred due to three main causes, i.e. circulatory system diseases, malignant neoplasms, injuries and poisoning, accounted for 87 % in 2001. In 2001 both rates crude and standardized mortality rates from those three causes have increased. Circulatory system diseases were the most wide spread reason of death: 54.1% of all deaths in 2001. Malignant neoplasms caused 19.3% of all deaths. Out of all deceased from malignant neoplasms 28.1% of men died from lung cancer, 10.2% from stomach cancer, 9.9% from prostate cancer, 15.5% of females died from breast cancer, 10.5% from stomach cancer, 8.4% from ovary cancer. Deaths from injuries and poisoning accounted for 13.6% of all deaths. In 2001 the number of suicides decreased: in 2001 the total of 1535 suicide

gyvų gimusiųjų. Europos Sąjungos šalių vidurkis yra 4,9 iš 1000 gyvų gimusiųjų (1999 m. duomenimis). Keitėsi mirties priežasčių struktūra: mirčių, susijusių su perinatalinio periodo būklėmis (asfiksija, gimdymo trauma ir kt.) dalis sumažėjo iki 28,8 proc., mirčių nuo įgimtų anomalijų - iki 38 proc. Kūdikių mirtys nuo traumų ir apsinuodijimų, kvėpavimo organų bei infekcinių ligų daugelyje šalių traktuojamos kaip išvengiamos. Lietuvoje jų dalis didėja ir 2001 m. šios priežastys sudarė 21,6 proc. visų vaikų iki vienerių metų mirčių.

2001 m. mirė 4 nėščiosios ir gimdyvės.

Nors abortų skaičius ir toliau sparčiai mažėja, bet jų vis dar yra tris kartus daugiau negu Skandinavijos šalyse. 2001 m. Lietuvoje buvo užregistruota daugiau kaip 20 tūkstančiai abortų, iš jų 13,7 tūkstančių - dirbtinių. Didėja savaiminių persileidimų, negimdinių nėštumų bei abortų dėl medicininių parodymų (2001 m. - 33,8 proc., 1998 m. - 23 proc.) skaičius. Tai kelia susirūpinimą moterų sveikata.

cases was registered (44.1 per 100 000 inhabitants), or 76 cases less than in 2000.

Infant health care indicators are constantly improving. In 1990-1992 due to the changed registering criteria infant mortality increased to 16.5 and later fell twofold (7.8 out of 1000 live born in 2001). The EU average rate is 4.9 per 1 000 live born (1999). The structure of the reasons of deaths changed as well: in 2001 part of deaths related to certain conditions originating in perinatal period (aspiration, delivery trauma, etc.) decreased to 28.8%, deaths from congenital malformations to 38%. Deaths of babies from injuries and poisoning, respiratory system and infectious diseases in many countries are viewed as avoidable. In Lithuania they are increasing and in 2001 accounted for 21.6% of all deaths of infants under one year of age.

In 2001 four pregnant women and women in childbirth died.

Though the number of abortions decreased the rate is still 3 times higher than that in Scandinavian countries. In 2001 over 20 thousand abortions were performed in Lithuania, of which 13.7 thousand were induced abortions. The number of spontaneous and ectopic abortions, therapeutic abortions (33.8% of all abortions in 2001, 23% - in 1998) increases. Therefore, it is necessary to pay more attention to women health.

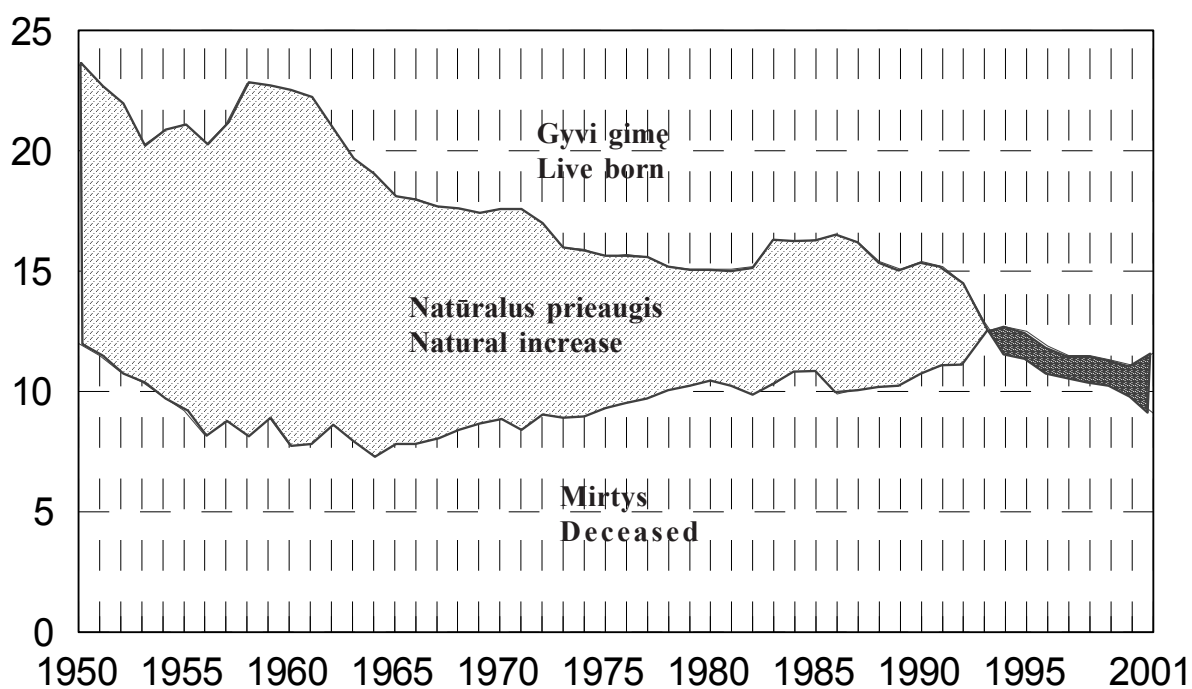
Demografinė statistika 2001 m.

Vital Statistics in 2001

Plotas (tūkst. kv. km.)	Area (thous. sq. km.)	65.3	
Gyventojai (tūkst.)	Population (thous.)	3481.3	
Tankumas (tūkst. 1 kv. km.)	Density (thous. per sq. km.)	53.3	
Miesto gyventojai (tūkst.)	Urban population (thous.)	2330.2	66.9%
Kaimo gyventojai (tūkst.)	Rural population (thous.)	1151.1	33.1%
Vyrai (tūkst.)	Males (thous.)	1627.7	46.8%
Moterys (tūkst.)	Females (thous.)	1853.6	53.2%
Gyvų gimusiųjų skaičius	Live born	31546	
Gimstamumas 1000-iui gyv.	Birth rate per 1000 pop.	9.1	
Mirusiųjų skaičius	Deaths	40399	
Mirtingumas 1000-iui gyv.	Mortality per 1000 pop.	11.6	
Natūralus prieaugis	Natural increase per	-2.5	
1000-iui gyv.	1000 pop.		
Santuokų 1000-iui gyv.	Marriages per 1000 pop.	4.5	
Ištuokų 1000-iui gyv.	Divorces per 1000 pop.	3.2	
Mirė vaikų iki 1 m.	Infant deaths	250	
Kūdikių mirtingumas 1000-iui	Infant mortality per 1000	7.8	
gyvų gimusiųjų	live births		
Vidutinė būsimo gyvenimo	Life expectancy at birth	71.66	
trukmė:			
vyrų	males	65.88	
moterų	females	77.41	

Natūralus gyventojų prieaugis

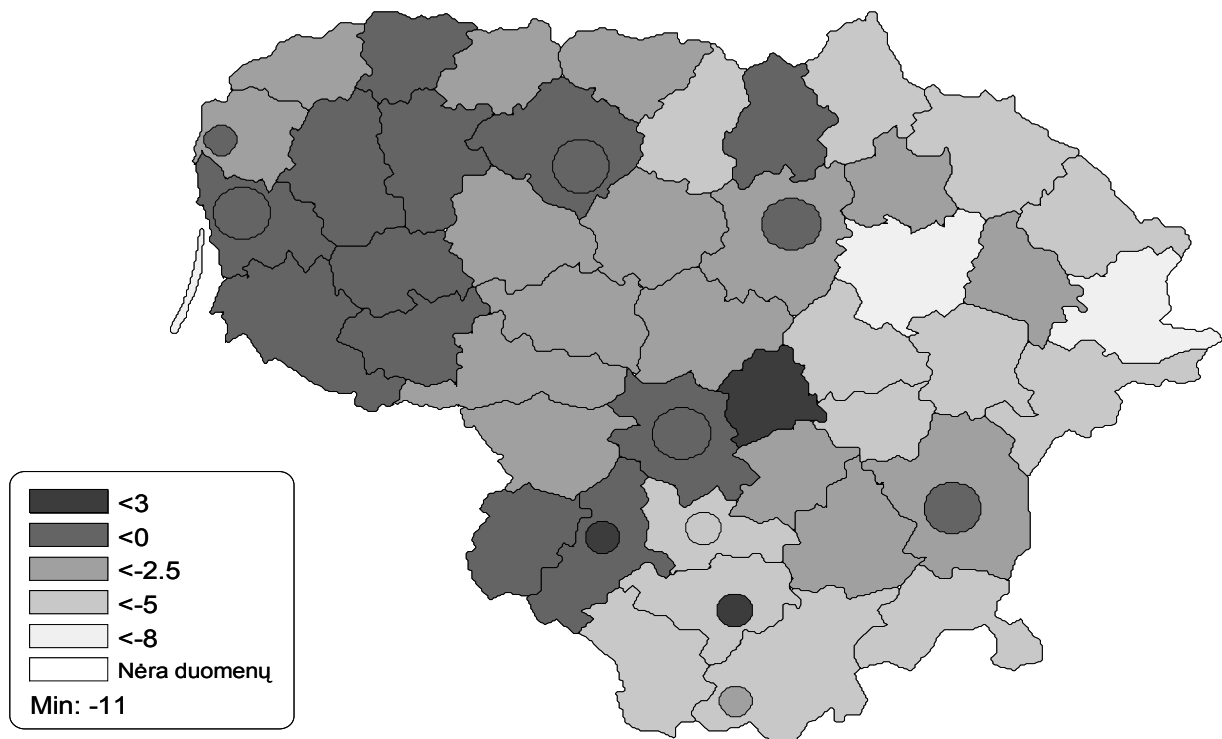
Natural Increase of Population

Natūralus gyventojų judėjimas 1000-iui gyv. 2001 m.
Natural Movement per 1000 pop. in 2001

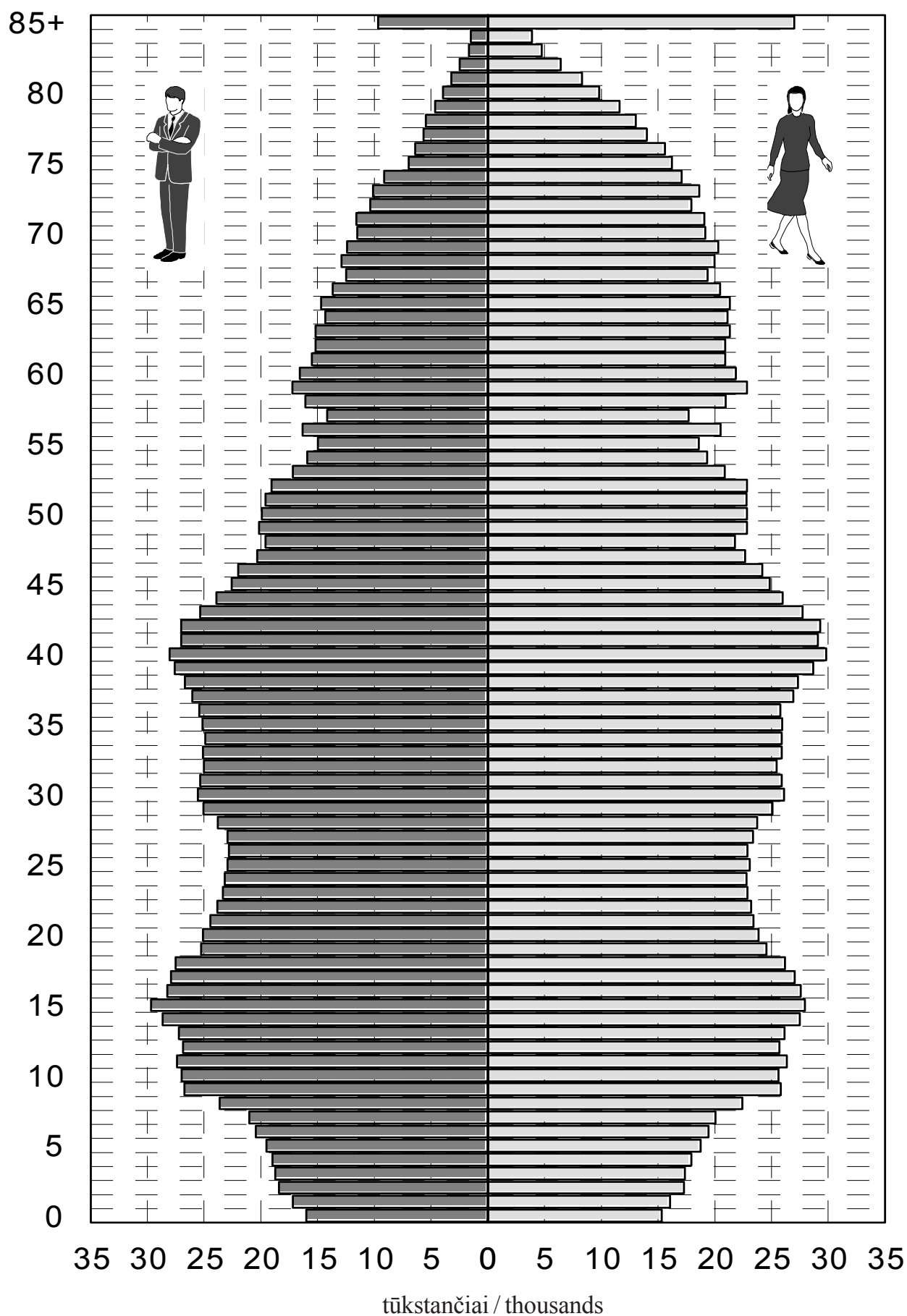
	Gimstamumas Nativity	Mirtingumas Mortality	Natūralus prieaugis Natural increase
Iš viso / Total	9.1	11.6	-2.5
Vilniaus apsk.	8.6	11.0	-2.4
Kauno apsk.	9.0	11.4	-2.4
Klaipėdos apsk.	9.3	10.6	-1.3
Šiaulių apsk.	9.1	11.7	-2.6
Panevėžio apsk.	9.0	12.8	-3.8
Alytaus apsk.	9.3	12.1	-2.8
Marijampolės apsk.	10.5	12.5	-2.0
Tauragės apsk.	9.6	12.4	-2.8
Telšių apsk.	9.9	11.3	-1.4
Utenos apsk.	8.1	13.7	-5.6

Natūralus gyventojų prieaugis 2001 m.
Natural Increase of Population in 2001

Lietuvos gyventojų amžiaus struktūra 2002.01.01

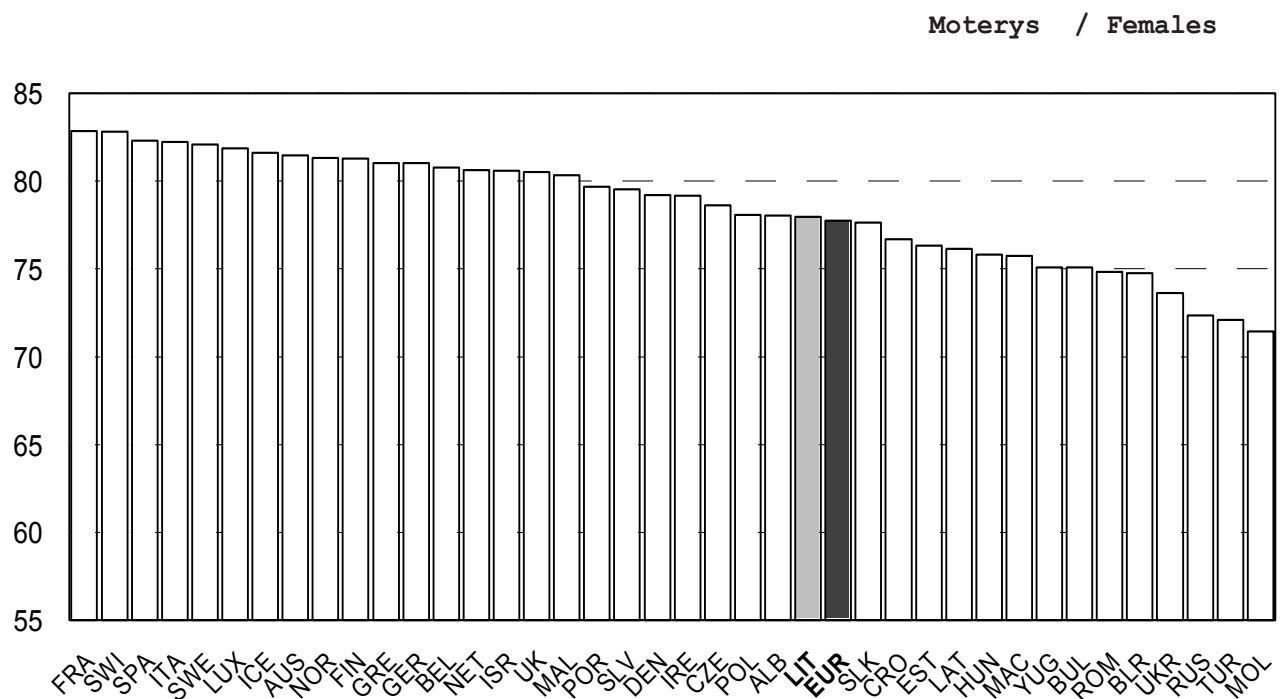
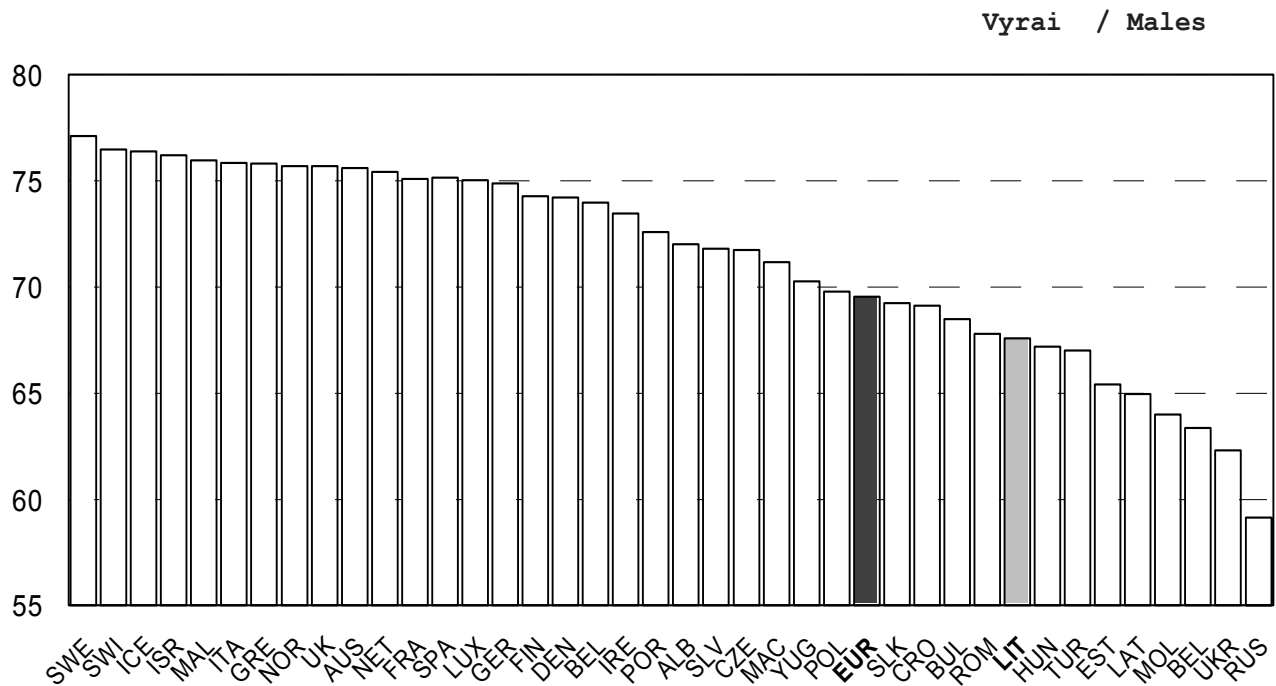
Age Structure of Population 01.01.2002

Gyventojų amžiaus struktūra 2002.01.01
Population by Age 01.01.2002

Amžiaus grupė Age group	Vyrai Males		Moterys Females		Iš viso Total	
	abs. sk. abs. numb.	proc. %	abs. sk. abs. numb.	proc. %	abs. sk. abs. numb.	proc. %
0	16012	0.99	15339	0.83	31351	0.90
1-4	73283	4.51	68639	3.71	141922	4.08
5-9	111343	6.85	106536	5.76	217879	6.27
10-14	137086	8.44	131321	7.09	268407	7.72
15-19	138650	8.54	133232	7.20	271882	7.82
20-24	119913	7.38	116155	6.27	236068	6.79
25-29	117543	7.24	118136	6.38	235679	6.78
30-34	125921	7.75	129213	6.98	255134	7.34
35-39	130914	8.06	134626	7.27	265540	7.64
40-44	131328	8.08	141938	7.67	273266	7.86
45-49	104613	6.44	116350	6.29	220963	6.36
50-54	91668	5.64	108663	5.87	200331	5.76
55-59	78756	4.85	100610	5.44	179366	5.16
60-64	76756	4.72	106163	5.74	182919	5.26
65-69	66146	4.07	101473	5.48	167619	4.82
70-74	52688	3.24	91947	4.97	144635	4.16
75-79	29182	1.80	70491	3.81	99673	2.87
80-84	12837	0.79	33135	1.79	45972	1.32
85+	9839	0.61	27141	1.47	36980	1.06
Iš viso Total	1624478	100.00	1851108	100.00	3475586	100.00
Darbingi Able-bodied	1041725	64.1	1027172	55.5	2068897	59.5
Pensininkai Over able-bodied	215179	13.3	474021	25.6	689200	19.8

Gimusiųjų vidutinė būsimo gyvenimo trukmė Life Expectancy at Birth

Pastaba. PSO 1996-2000 m. duomenys; Lietuvos duomenys 2001 m.

Note. WHO data for 1996-2000; Data for Lithuania for 2001

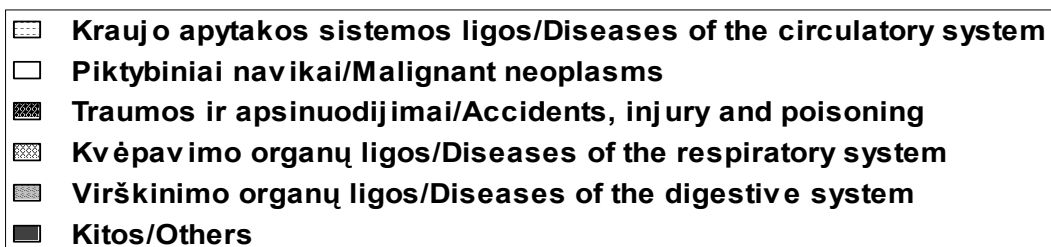
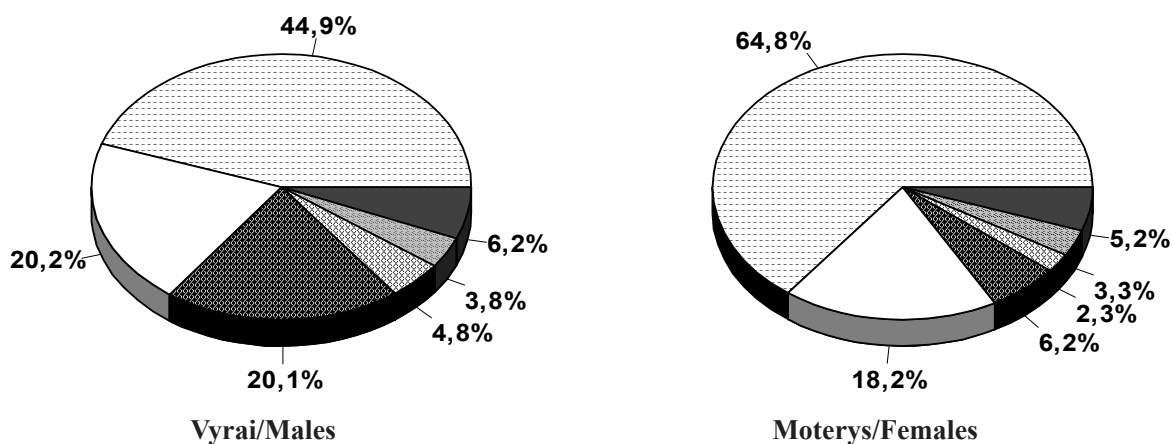
Gyventojų mirtingumas pagal priežastis ir lytį 2001 m. Deaths by Causes and Sex in 2001

Ligų grupės pagal TLK-10 Disease groups according to ICD-10	Vyrai/Males		Moterys/Females		Iš viso/Total	
	abs.sk. abs.numb.	100000 gyv. per 100000 pop.	abs.sk. abs.numb.	100000 gyv. per 100000 pop.	abs.sk. abs.numb.	100000 gyv. per 100000 pop.
Iš viso/Total	21571	1325.2	18828	1015.8	40399	1160.5
I. Kai kurios infekcinės ir parazitinės ligos Certain infectious and parasitic diseases	349	21.4	115	6.2	464	13.3
II. Navikai Neoplasms	4407	270.7	3485	188.0	7892	226.7
III. Kraujo ir kraujodaros organų ligos bei tam tikri sutrikimai susiję su imuniniais mechanizmais Diseases of blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanisms	11	0.7	10	0.5	21	0.6
IV. Endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligos Endocrine, nutritional and metabolic diseases	131	8.0	183	9.9	314	9.0
V. Psichikos ir elgesio sutrikimai Mental and behavioural disorders	60	3.7	35	1.9	95	2.7
VI- VIII Nervų sistemos ir jutimo organų ligos Diseases of the nervous system and sense organs	207	12.7	135	7.3	342	9.8
IX. Kraujotakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	9678	594.6	12191	657.7	21869	628.2
X. Kvėpavimo sistemos ligos Diseases of the respiratory system	1033	63.5	440	23.7	1473	42.3
XI. Virškinimo sistemos ligos Diseases of the digestive system	819	50.3	617	33.3	1436	41.2
XII. Odos ir poodžio ligos Diseases of the skin and subcutaneous tissue	16	1.0	20	1.1	36	1.0
XIII. Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue	27	1.7	60	3.2	87	2.5
XIV. Urogenitalinės sistemos ligos Diseases of the genitourinary system	152	9.3	138	7.4	290	8.3
XV. Nėštumas, gimdymas ir pogrindinis laikotarpis Pregnancy, childbirth and the puerperium	-	-	4	0.2	4	0.2*
XVI. Tam tikros perinatalinio periodo ligos Certain conditions originating in the perinatal period	51	3.1	21	1.1	72	2.1
XVII. Įgimtos formavimosi ydos, deformacijos ir chromosomų anomalijos Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities	89	5.5	71	3.8	160	4.6
XVIII. Simptomai, pakitimai ir nenormalūs klinikiniai bei laboratoriniai radiniai, neklasifikuojami kitur Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified	205	12.6	109	5.9	314	9.0
XIX. Traumos, apsinuodijimai ir kiti išorinių priežasčių padariniai Injury, poisoning and certain other consequences of external causes	4330	266.0	1168	63.0	5498	157.9

* 100000-ųjų moterų / per 100000 females

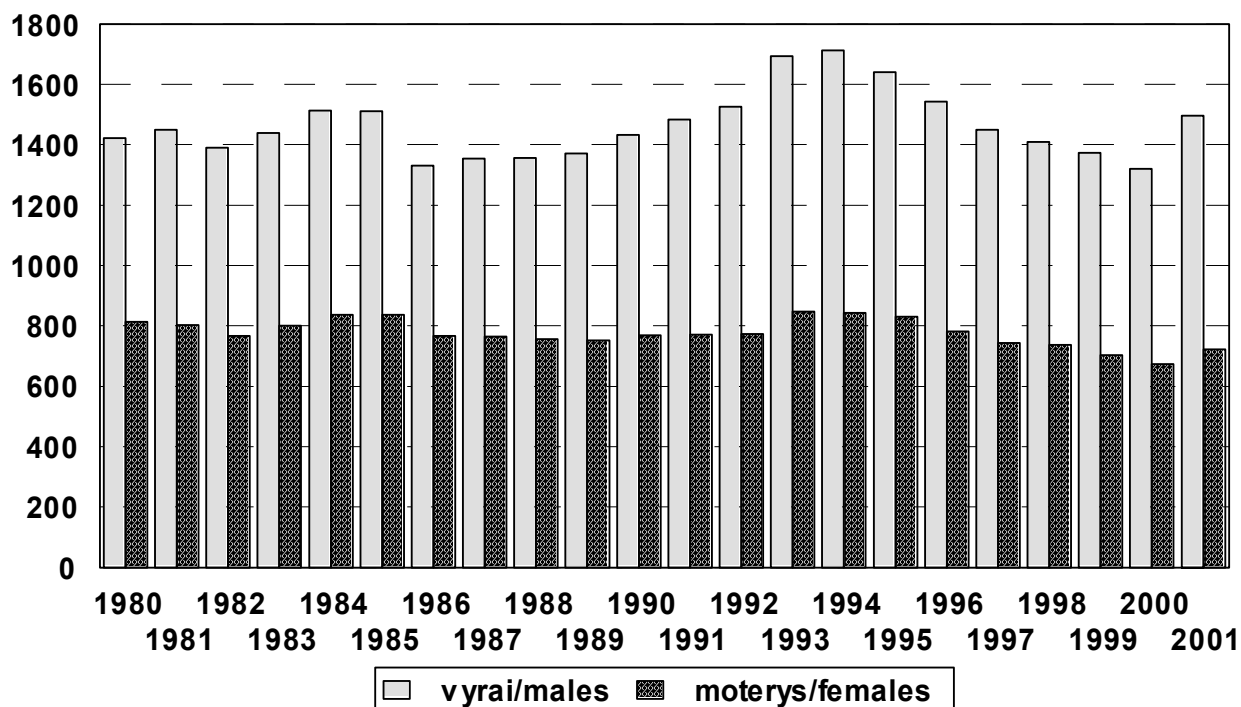
Pagrindinės mirties priežastys 2001 m.

Main Causes of Death in 2001

Standartizuoti mirtingumo rodikliai (100000-ių gyv. pagal Europos standartą) Age Adjusted Death Rates (per 100000 European Standard Population)

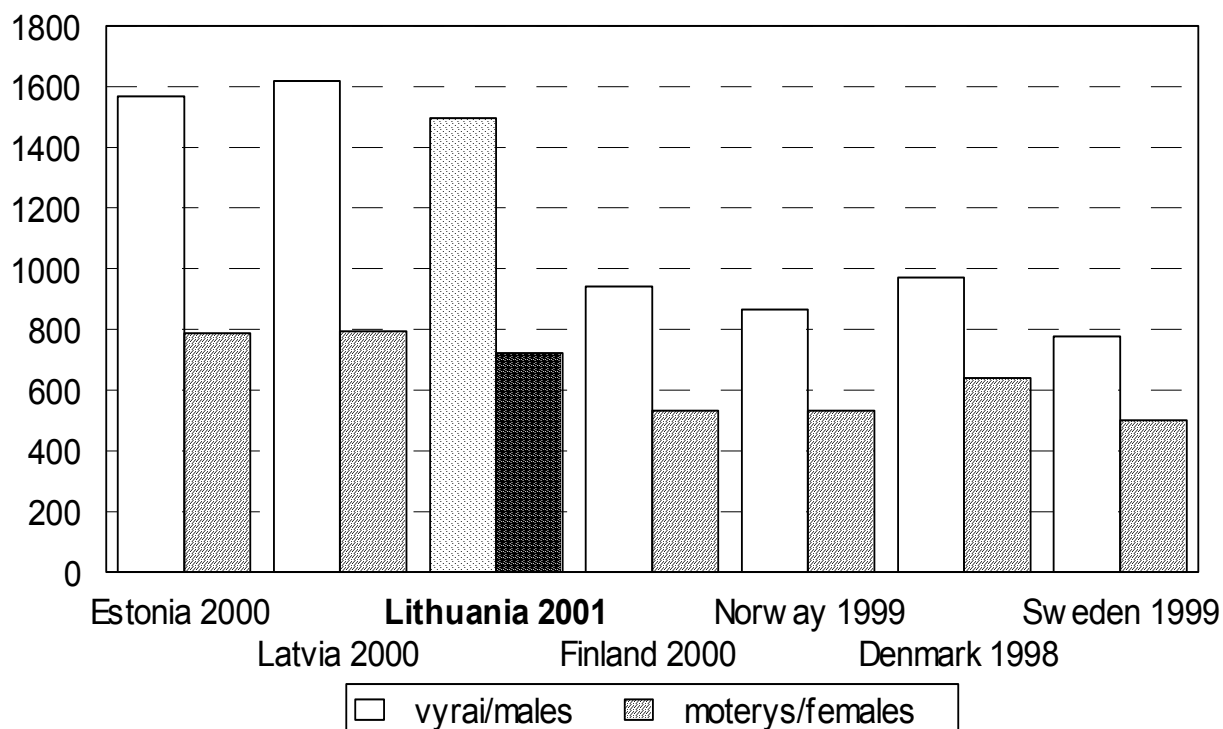
Iš viso / Total

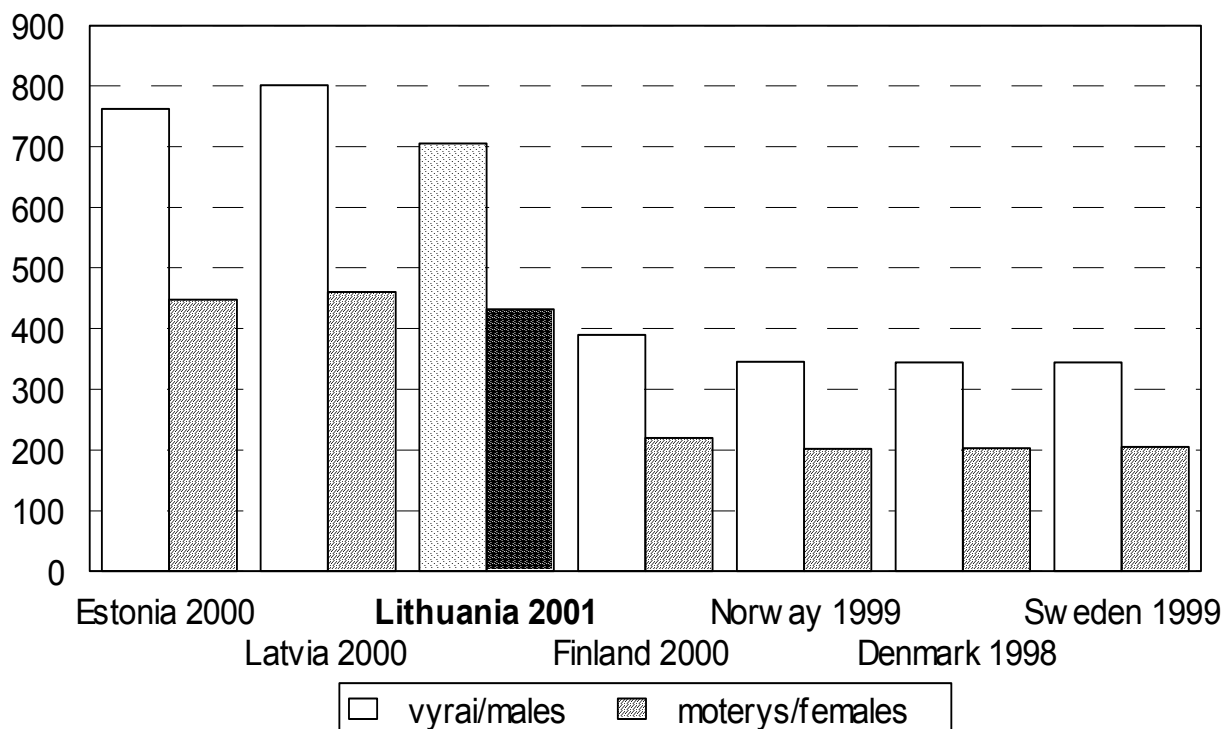
**Standartizuoti mirtingumo rodikliai
(100000-ių gyv. pagal Europos standartą)**

Age Adjusted Death Rates
(per 100000 European Standard Population)

Visos priežastys / All causes

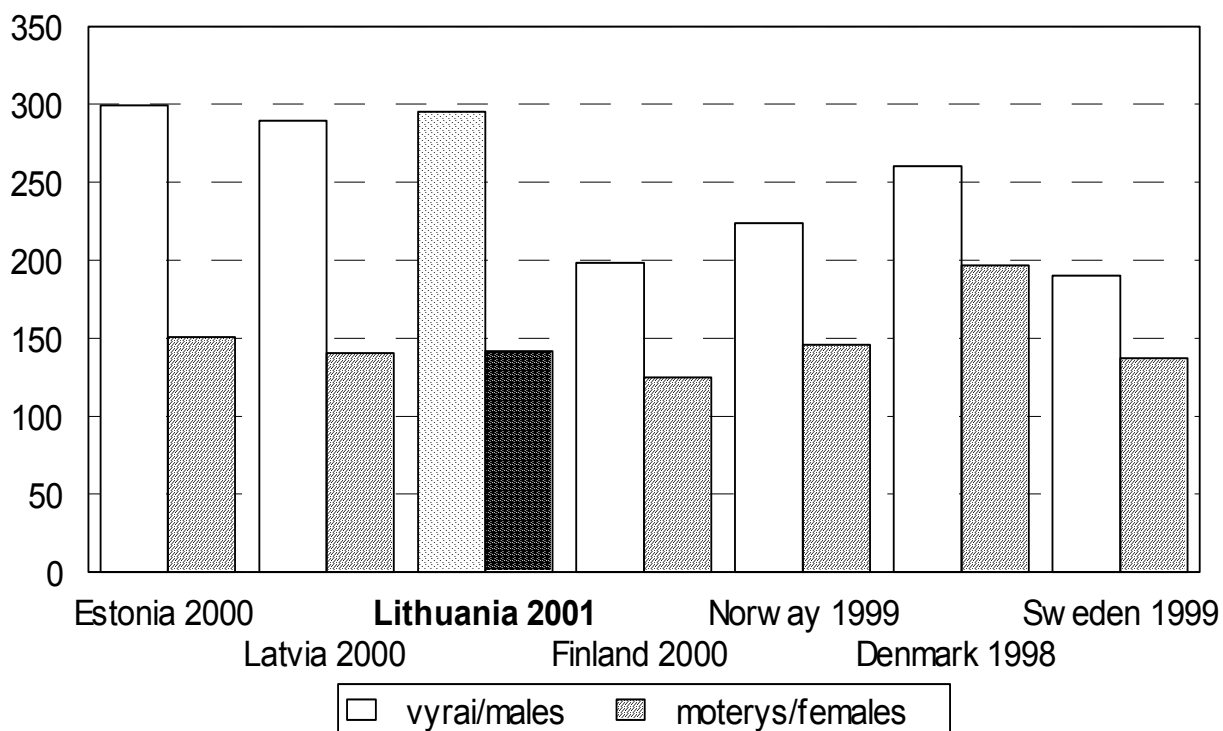
Kraujo apytakos sistemos ligos / Diseases of the circulatory system

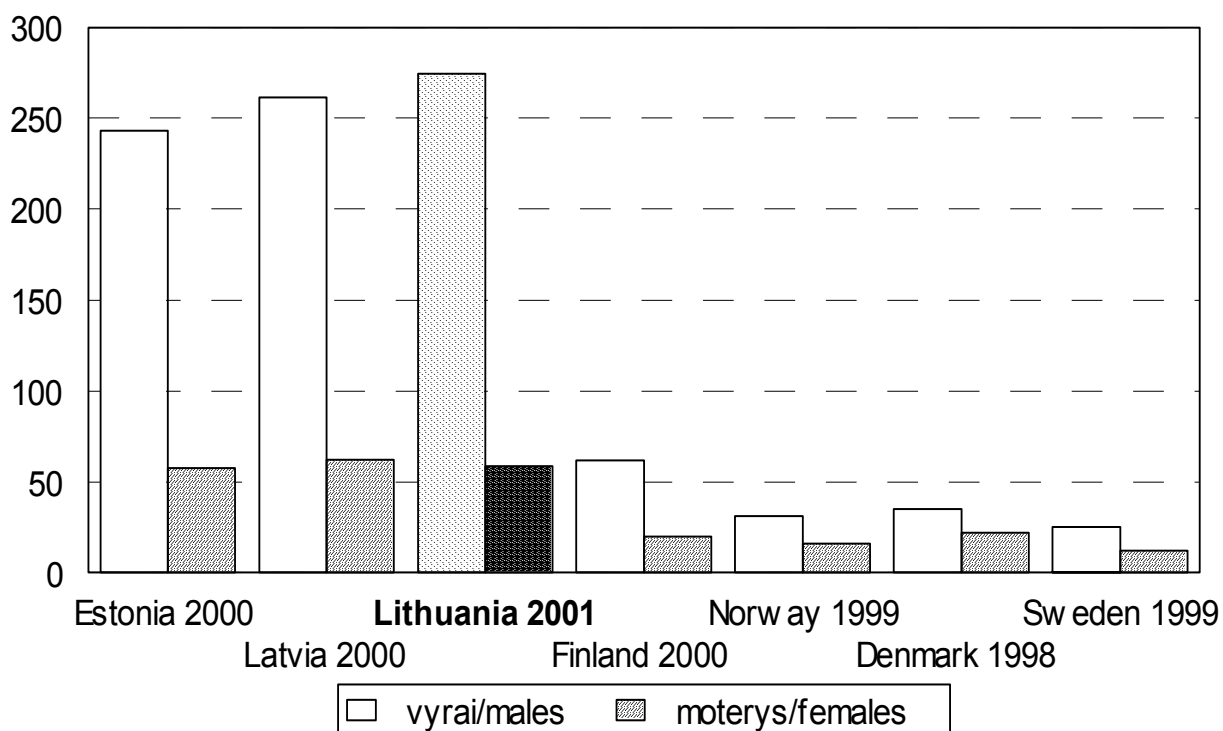
**Standartizuoti mirtingumo rodikliai
(100000-ių gyv. pagal Europos standartą)**

Age Adjusted Death Rates
(per 100000 European Standard Population)

Piktybiniai navikai / Malignant neoplasms

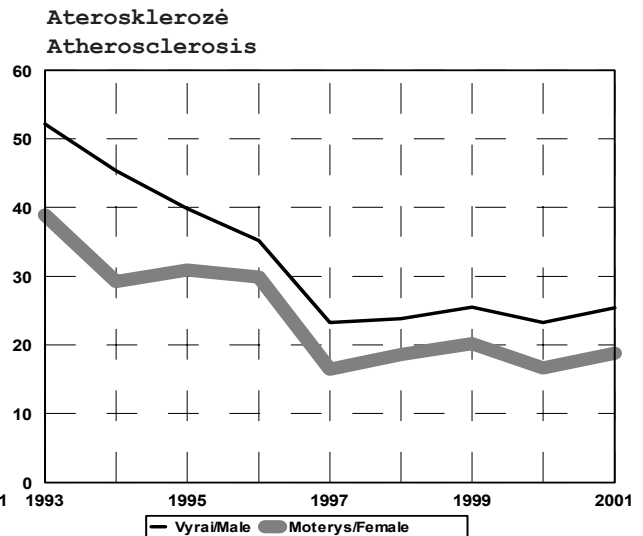
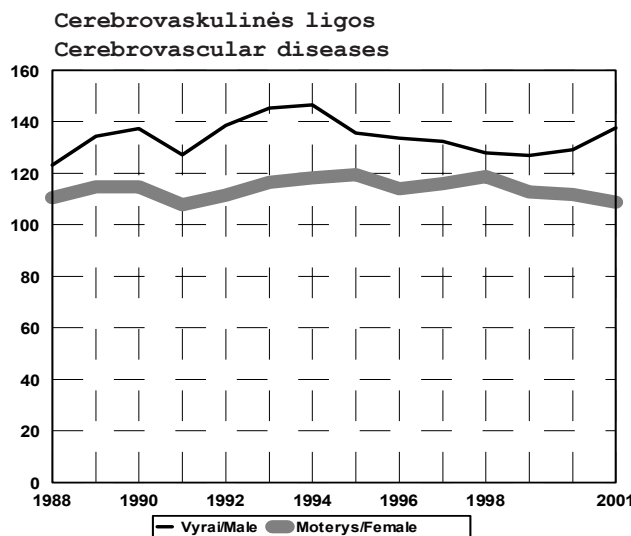
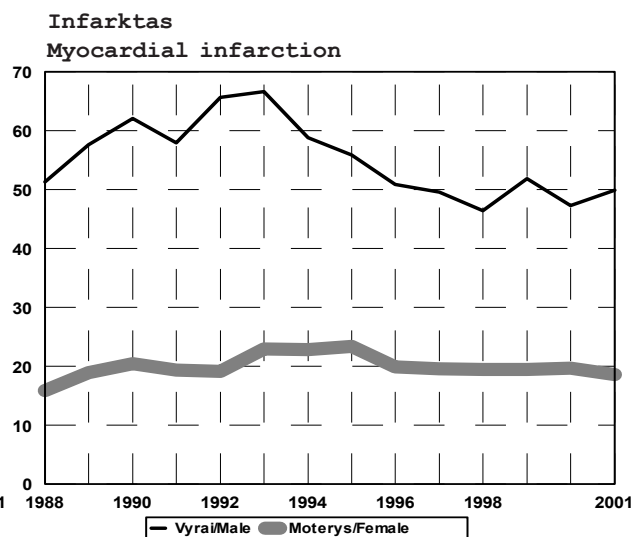
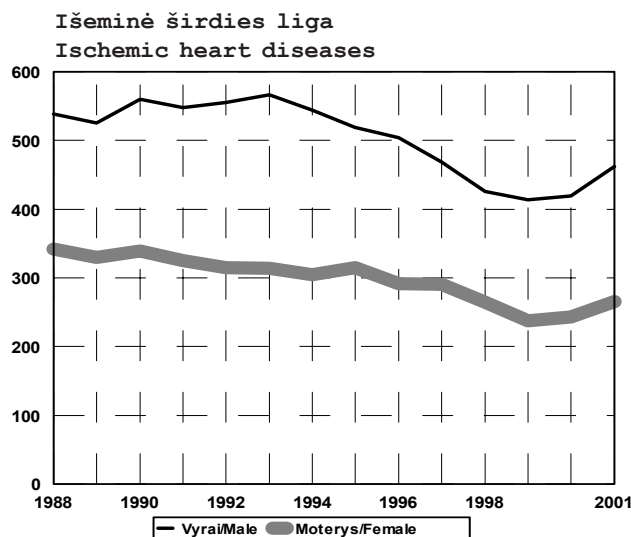
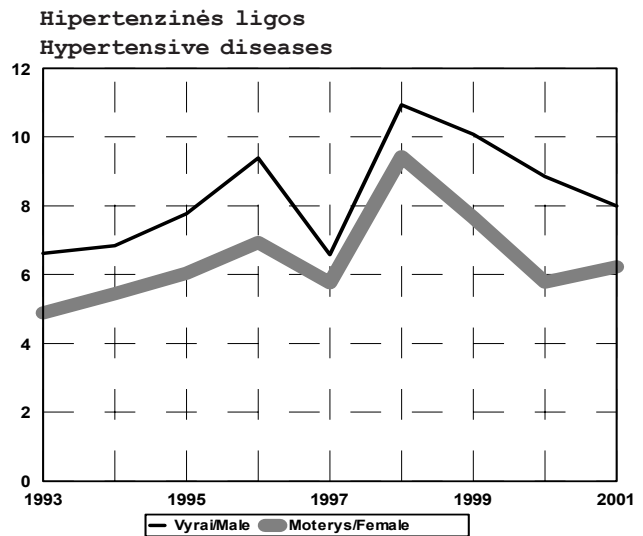
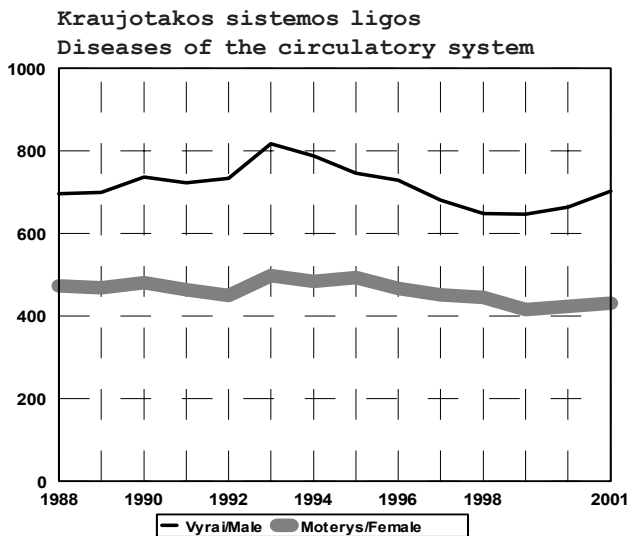

Traumos ir apsinuodijimai / Accidents, injury and poisoning

Mirtingumas nuo kai kurių kraujotakos sistemos ligų (100000-ių gyv. pagal Europos standartą)

Age Adjusted Death Rates from Selected Diseases of the Circulatory System
(per 100000 European Standard Population)

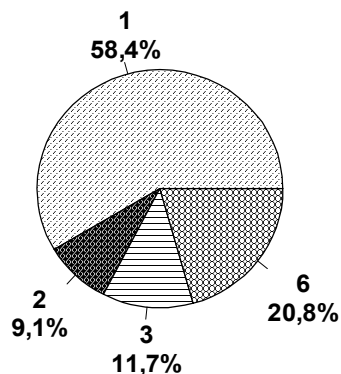

Pagrindinės mirties priežastys pagal lytį ir amžių 2001 m.

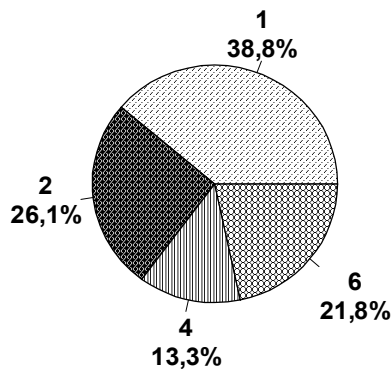
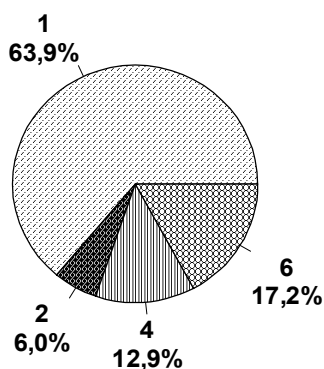
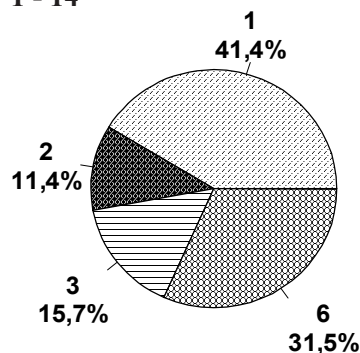
Main Causes of Death by Sex and Age in 2001

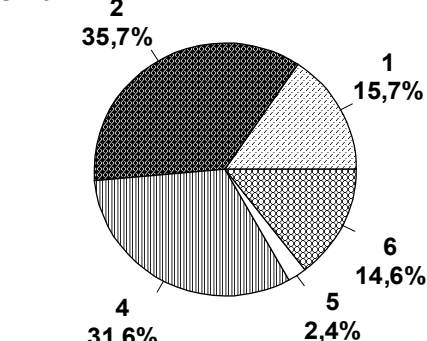
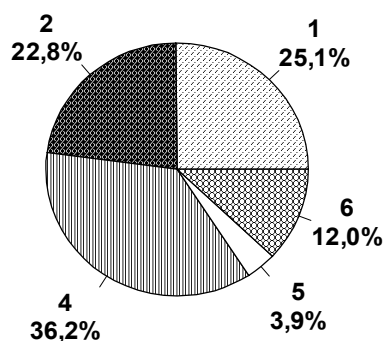
1 - 14

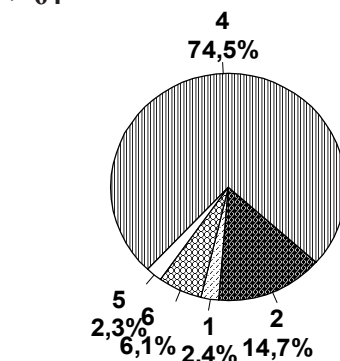
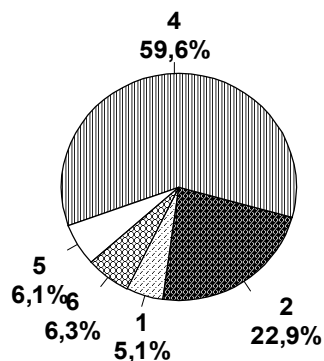
15 - 44

45 - 64

> 64

- 1 Traumos ir apsinuodijimai
Injury and poisoning
- 3 Įgimtos anomalijos
Congenital anomalies
- 5 Kvėpavimo organų ligos
Diseases of the respiratory system

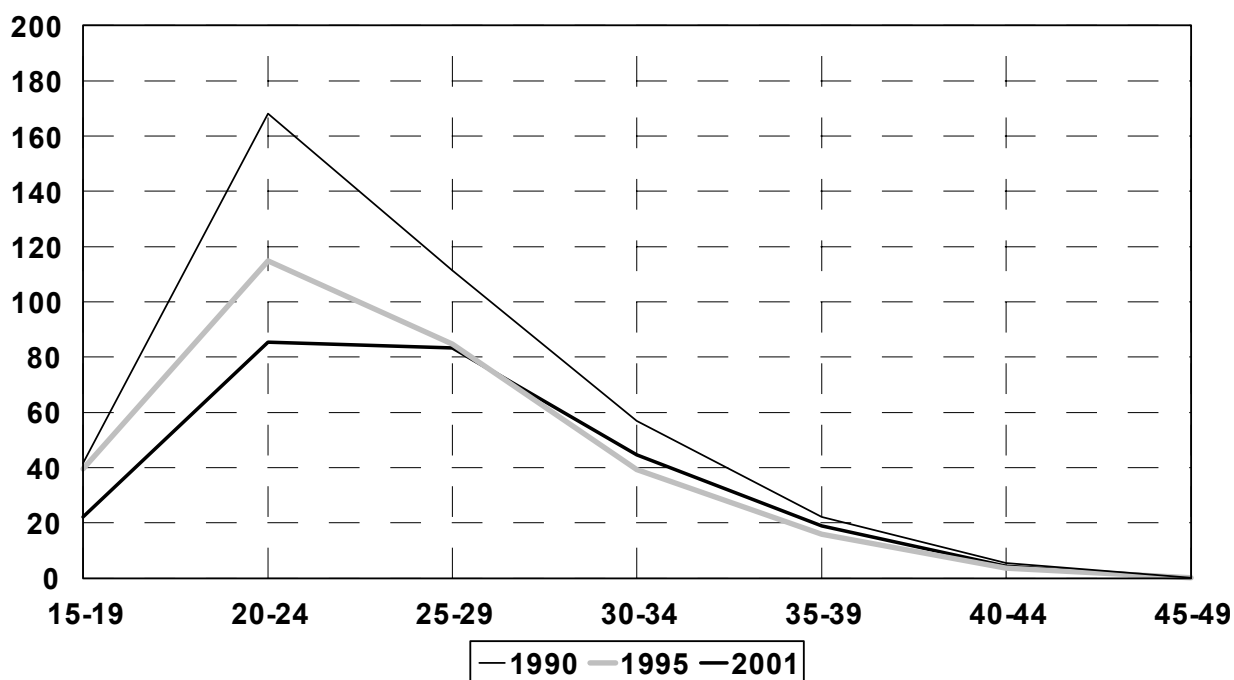
- 2 Piktybiniai navikai
Malignant neoplasms
- 4 Kraujo apytakos sistemos ligos
Diseases of the circulatory system
- 6 Kiti
Others

Paskiepytų vaikų dalis (proc.) Immunization Coverges (%)

Ligos Diseases	Dozės Doses	Metai/Years							Skiepijimo laikas Age of immunization
		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	
Tuberkuliozė Tuberculosis	-	96.6	98.4	98.4	99.1	99.3	99.0	99.3	naujagimiai newborns
Hepatitas B Viral hepatitis B	3				95.7	95.6	99.0	99.2	naujagimiai newborns
Difterija/Stabligė Diphtheria/Tetanus	3	97.3	92.1	92.0	93.5	93.1	93.5	94.7	1 m./1 year
Kokliušas Pertussis	3	95.8	91.2	90.0	93.1	93.0	93.6	94.6	1 m./1 year
Poliomielitas Poliomyelitis	IPV2/OPV3	89.3	92.6	94.8	96.6	96.9	96.9	97.5	1 m./1 year
Tymai Measles	1	93.7	96.3	95.9	96.5	96.9	97.0	97.4	2 m./2 years
Parotitas Mumps	1	76.8	93.4	94.9	96.7	96.9	97.0	97.4	2 m./2 years
Raudonukė Rubella	1	88.8	94.7	94.4	95.6	96.8	97.0	97.4	2 m./2 years

Gimstamumas pagal motinos amžių 1000-iui moterų Age Specific Birth Rates for Women per 1000 Females

Suminis gimstamumo rodiklis 2001 m./ Total fertility rate in 2001 - 1.29

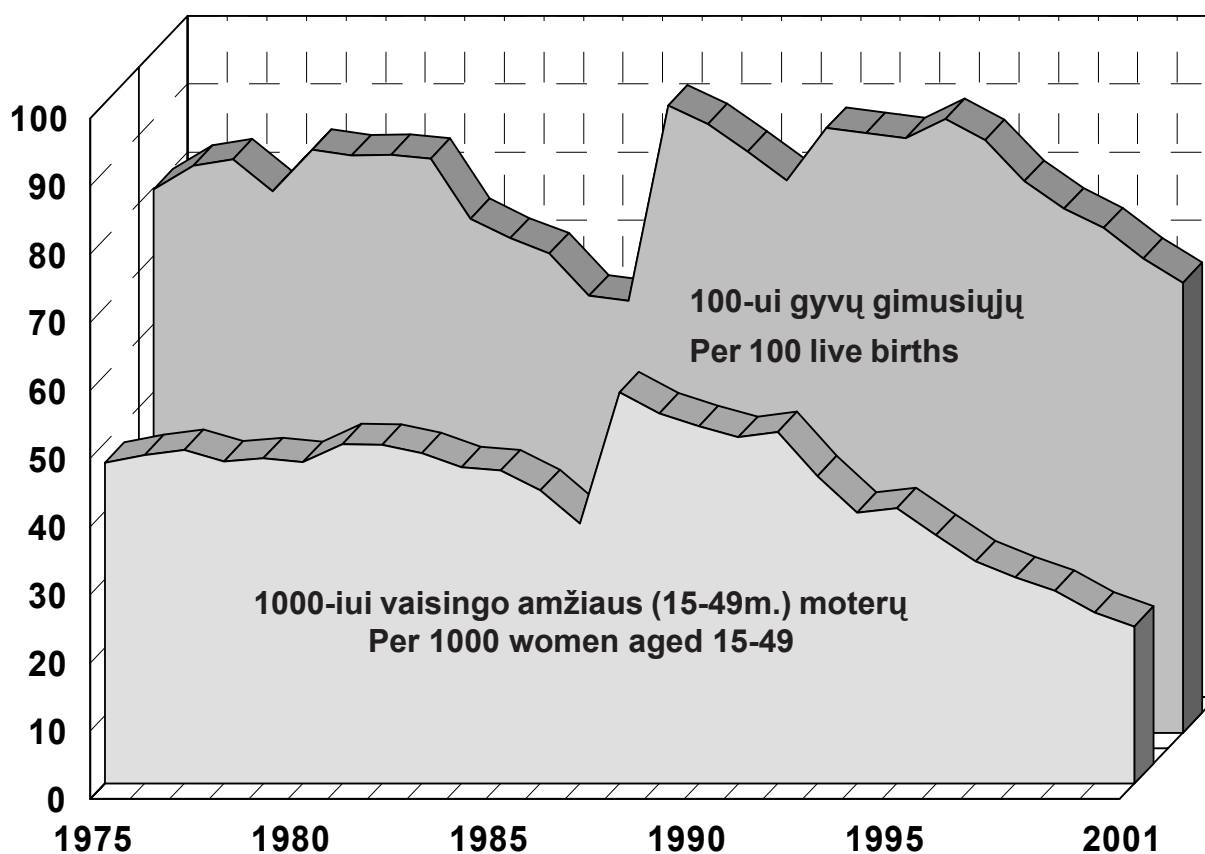

Abortai Abortions

	1999	2000	2001
Iš viso / Total	26759	23683	20513
1000-iui vaisingo amžiaus (15-49m.) moterų / Per 1000 women aged 15-49	28.35	25.1	23.1
100-ui gyvų gimusiųjų per 100 live births	74.1	69.6	66.1
Dirbtiniai abortai, iš viso Legally induced abortions, total	18846	16259	13677
1000-iui vaisingo amžiaus (15-49m.) moterų / Per 1000 women aged 15-49	20.0	17.2	15.4
100-ui gyvų gimusiųjų per 100 live births	52.2	48.1	44.0

Abortų struktūra, proc. Structure of Abortions, %

	1999	2000	2001
Savaiminiai / Spontaneous	21.6	22.3	24.7
Pagal moters norą / On request	70.0	68.3	66.2
Pagal medicininės indikacijas / Therapeutic	0.4	0.3	0.4
Kiti / Others	8.0	9.1	8.7

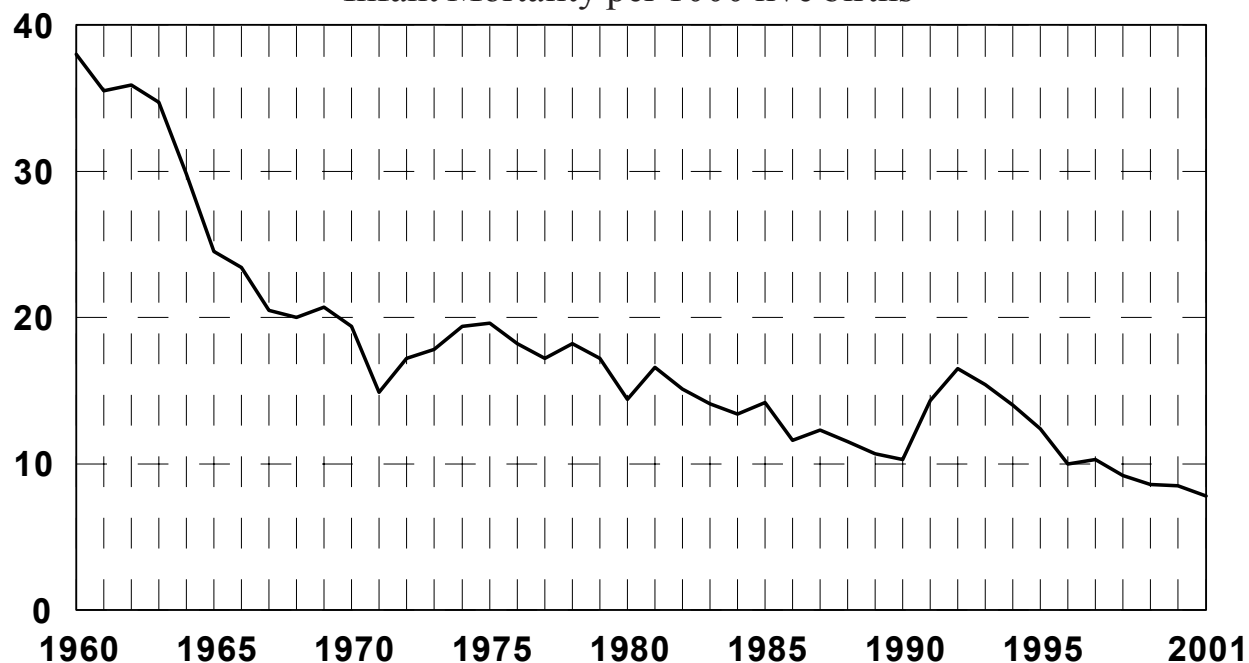
Kūdikių mirtingumas Infant Mortality

	1999	2000	2001
Kūdikių mirtingumas 1000-iui gyvų gimusiųjų Infant mortality per 100 live births	8.6	8.5	7.8
Ankstyvas neonatalinis mirtingumas 1000-iui gyvų gimusiųjų Early neonatal mortality per 1000 live births	3.5	3.4	2.8
Neonatalinis mirtingumas 1000-iui gyvų gimusiųjų Neonatal mortality per 1000 live births	4.7	4.7	4.1
Negyvagimių skaičius 1000-iui gimusiųjų Still-births per 1000 births	5.7	6.4	5.3
Perinatalinis mirtingumas 1000-iui gimusiųjų Perinatal mortality per 1000 births	9.2	9.8	8.1
*Standartinis perinatalinis mirtingumas 1000-iui gimusiųjų Standard perinatal mortality per 1000 births	5.8	7.4	6.6
*Standartinis negyvagimių rodiklis 1000-iui gimusiųjų Standard still-birth rate per 1000 births	4.3	5.3	4.2
Nėščiųjų ir gimdyvių mirtingumas 100,000-ių gyvų gimusiųjų Maternal mortality per 100,000 live births	13.8	11.8	12.9

**Skaičiuojamas 1000 ir daugiau gramų kūno masės kūdikiams (gimdymo stacionarų duomenys)*

Includes only births with birth weight 1000 and more gramms (maternity data)

Kūdikių mirtingumas 1000-iui gyvų gimusiųjų Infant Mortality per 1000 live births

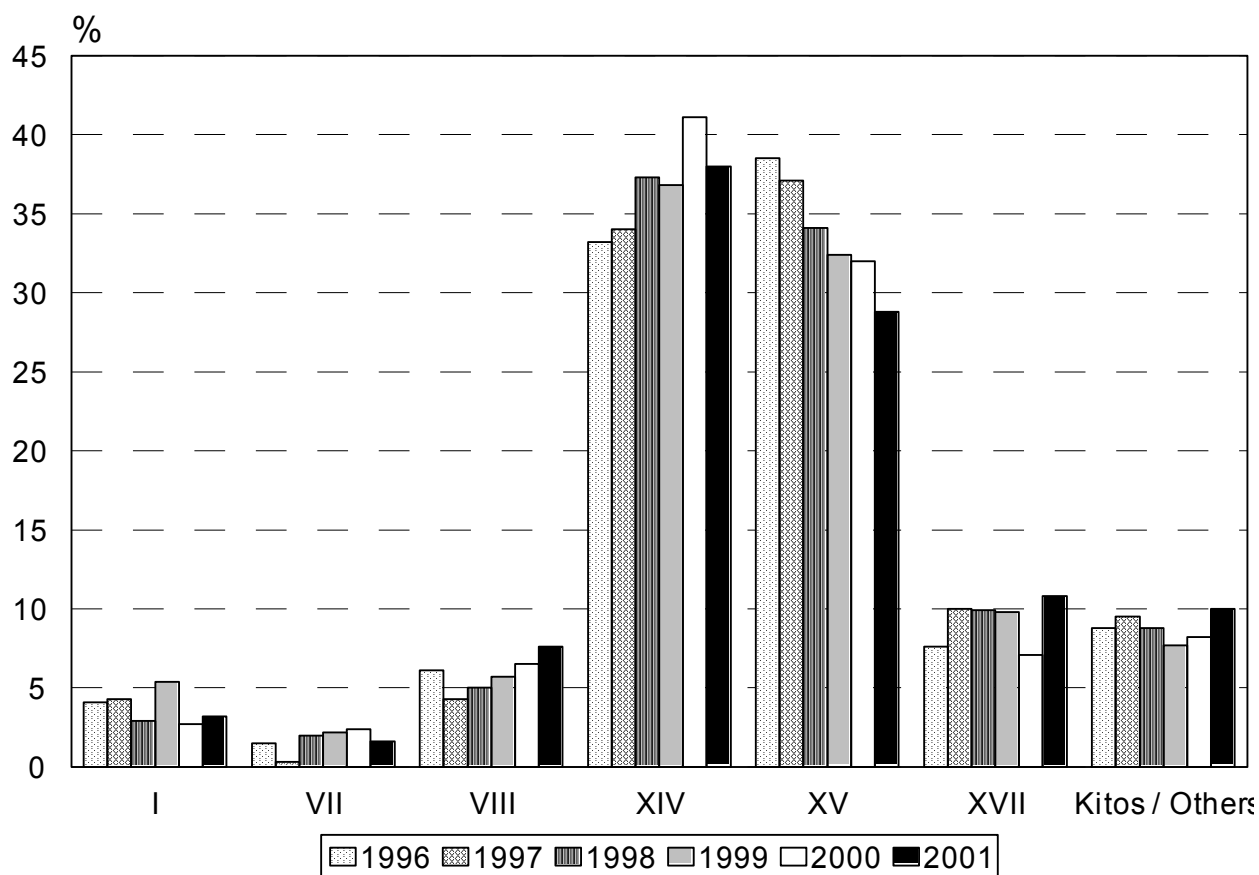

Pastaba. Nuo 1991.01.01 gimimai registruojami pagal paskutiniąsias PSO rekomendacijas (nuo 500 g kūno masės ir 22 nėštumo savaitių)

Note. Since 01.01.1991 births have been registered according to the latest WHO recommendations (from 500 g birth weight and 22 weeks gestational age)

Kūdikių mirčių priežasčių struktūra Structure of Infant Mortality

Ligų grupės pagal TLK-10		Abs. sk.		proc.	
Disease groups according to ICD-10		Abs. numb.		%	
		2000	2001	2000	2001
Iš viso Total		294	250	100.0	100.0
I	Infekcinės ir parazitinės ligos Infectious and parasitic diseases	8	8	2.7	3.2
VII	Kraujo apytakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	7	4	2.4	1.6
VIII	Kvėpavimo organų ligos Diseases of the respiratory system	19	19	6.5	7.6
XIV	Įgimtos anomalijos Congenital anomalies	121	95	41.1	38.0
XV	Atskiros perinatalinio periodo būklės Certain conditions originating in perinatal period	94	72	32.0	28.8
XVII	Traumos ir apsinuodijimai Accidents, injury and poisoning	21	27	7.1	10.8
	Kitos priežastys	24	25	8.2	10.0

II. Sergamumas

Užkrečiamosios ligos, išskyrus naujagimių infekcines ligas, yra gana reta mirties priežastis ir sudaro tik apie 1,3 proc. visų mirties priežasčių. Tačiau epidemiologiškai tai gana svarbi visuomenės sveikatos problema. Pastaraisiais metais sergamumas daugeliu infekcinių ligų mažėjo.

Sergamumas tuberkulioze mažėja. 2001 m. užregistruota mažiau naujų tuberkuliozės atvejų – 2225, arba 63,9 iš 100000 gyventojų (2000 m. – 2330 atvejai, arba 66,6 iš 100000 gyventojų). Sumažėjo ir ligotumas tuberkulioze, tačiau tebedidėjo sergamumas atvira kvėpavimo organų tuberkulioze, kuris 2001 m. sudarė 43,9/100000 gyventojų.

Nuo 1996 m. lytiškai plintančių ligų užregistruojama vis mažiau. Oficialios statistikos duomenimis, 2001 m. respublikoje diagnozuoti 905 nauji (26,0/100000) sifilio ir 740 (21,3/100000) gonorėjos atvejai. Tikėtina, jog šie skaičiai nevisiškai atitinka lytiškai plintančių ligų situaciją, nes jau šešerius metus gonorėjos atvejų užregistruojama mažiau negu sifilio. Iš tikrųjų, net palankiausiomis epidemiologinėmis sąlygomis, šis santykis būna bent 7:1. Antra vertus, sergamumo registravimui įtakos turi ir didėjantis privačiai praktikuojančių odos ir veneros ligų gydytojų kiekis.

Sergamumo ir ligotumo piktybiniais navikais didėjimas šiek tiek sulėtėjo. 2001 m. užregistruoti 14060 nauji susirgimai. Daugiausia užregistruota odos (1699 atvejų, arba 12,1 proc.), plaučių bei trachėjos (1569 atvejai, arba 11,2 proc.), krūties (1239 atvejai, arba 8,8 proc.), skrandžio (1001 atvejai, arba 7,1 proc.) vėžio. Vyrai dažniausiai serga plaučių, prostatos, odos, skrandžio, moterys - krūties, odos, gimdos, kiaušidžių vėžiu. Pastaraisiais metais mažėjo sergamumas plaučių, skrandžio vėžiu, bet didėjo odos, prostatos vėžiu. Piktybiniais navikais dažniau serga vyresni žmonės, taigi tikėtina, kad ilgėjant vidutinei gyvenimo trukmei, ir ateityje daugės onkologinėmis ligomis sergančių žmonių. 2001 m. iš viso vėžiu sirgo daugiau kaip 62 000 žmonių.

Pakitęs psichikos sveikatos tarnybos organizacinei struktūrai (susikūrus psichikos sveikatos centrams), paslaugos pasidarė prieinamesnės, todėl išaiškinama daugiau psichikos sutrikimų. Ypač jų padaugėjo 1998 m. Paskui šis sergamumas šiek tiek mažėjo. 2001 m. įregistruota 222,4 naujų psichikos ligų atvejų 100 000 gyventojų. Ligtumas psichikos sutrikimais nuolat didėja.

Pastarųjų dviejų metų sergamumas narkologinėmis ligomis sumažėjo dėl to, kad nebuvo skaičiuojami anoniminiai ligoniniai. Lietuvoje ir toliau plinta psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, daugėja asmenų, priklausomų nuo narkotikų. 2001 m. į

II. Morbidity

Infectious diseases cause death rather rarely (except infectious diseases of newborn) and account for about 1.3% of all death causes. Nevertheless it is an important public health care problem from the epidemiological point of view. During the last few years the number of incidence of many infectious diseases has decreased.

Incidence of tuberculosis is under the decrease. In 2001 fewer new cases of tuberculosis were registered: 2225 or 63.9 per 100000 population (2330 cases or 66.6 per 100000 in 2000). Prevalence of tuberculosis decreased as well. But incidence of smear positive lung tuberculosis still on the increase and in 2001 there were 43.9 cases per 100000 population.

Since 1996 lower incidents of sexually transmitted diseases have been registered. According to official statistics in 2001 905 new cases (26.0/100 000) of syphilis and 740 (21.3/100 000) of gonorrhoea were registered. It is likely that these numbers do not fully show the situation of sexually transmitted diseases, because for the last six years a lower number of cases of gonorrhoea have been registered than that of syphilis. Indeed, even on the most favorable epidemiological conditions, this ratio is at least 7:1. On the other hand, increasing number of private physicians influence on registering of morbidity as well.

The increase of the incidence and prevalence of malignant neoplasms has slow down. In 2001, 14060 new cases of diseases were registered, among those skin cancer constituted 1699 cases (or 12.1%), lung cancer - 1569 cases (11.2%), breast cancer - 1239 (8.8%), stomach cancer - 1001 cases (7.1%). The most common cancer for men was lung cancer, followed by prostate, skin and stomach cancer, for women – breast, skin, uterus and ovaries cancer. During the past few years the number of lung, stomach cancer cases decreased, however, the number of skin, prostate cancer cases grew. Elderly people have malignant tumors more often, thus it is possible that in the future when the average life expectancy becomes longer more people will be sick with oncological diseases. In total in 2001 over 62000 people had cancer.

Having introduced changes in the mental health care organizational structure (mental health centres have been established) availability of services was improved and more cases of mental disorders were diagnosed. The greatest increase in them was seen in 1998. Later the number fell a little. 222.4 incidences of mental disorders per 100000 inhabitants were

priežiūros ir profilaktikos įskaitą įrašyti 653 asmenys. Iš viso įskaitoje yra 4087 narkomanas, arba 117,6 iš 100000 gyventojų. Literatūros duomenimis tik 10 proc. visų narkomanų kreipiasi į medikus pagalbos ir gydosi. Taigi tikėtina, kad Lietuvoje daugiau kaip 40 tūkst. narkomanų

Lietuvoje infekuotų ŽIV ir sergamumas AIDS didėja. Iki 2002 m. sausio 1-osios dienos buvo 338 asmenys infekuoti ŽIV, iš jų 45 sergantys AIDS.

Sergamumas profesinėmis ligomis 2001 m. šiek tiek padidėjo ir sudarė 3,75 10000 dirbančiųjų. Šio sergamumo struktūra jau daugelį metų esti panaši: daugiausia užregistruota vibracinės ligos (41,4 proc.), ausų (38,1 proc.), jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos (13,3 proc.) ligų.

Laikinis nedarbingumas 2001 m. sumažėjo ir 1000 apdraustųjų sudarė 503,9 nedarbingumo atvejų. 18 proc. sumažėjo nedarbingumo atvejų skaičius dėl ligų, tačiau šiek tiek padidėjo nedarbingumo atvejų dėl nelaimingų atsitikimų ir slaugos. Vidutinė vieno atvejo trukmė (apmokėtų dienų) 2001 m. buvo 10,4 dienų.

Toliau mažėjo pirminis invalidumas sumažėjo: 2001 m. 27989 asmenys buvo pripažinti invalidais pirmą kartą. Darbingo amžiaus žmonės sudarė 66,9 proc. tarp visų pirmą kartą pripažintų invalidais.

registered in 2001. Prevalence of mental disorders increase constantly.

During the last few years the incidence of drug and alcohol abuse have decreased due to excluding anomic patient from the statistics. The use of psychoactive substances in Lithuania is continuing to spread; the number of people addicted to drugs is increasing. 653 individuals were entered into records of care and prophylaxis. In total 4087 drug addicts are under follow-up, or 117.6 out of 100 000 inhabitants. According to the data, only 10 percent of all drug addicts go for help and treatment to physicians. Thus, it is likely that there are over 40 000 drug addicts in Lithuania.

The number of HIV positive and AIDS cases is on the constant increase. By the 1st January 2002 338 HIV positive of which 45 AIDS cases were registered.

In 2001 the number of cases of occupational diseases slightly increase and was 3.75 per 10000 employed people. The structure of occupational diseases did not change for many years: in 2001 vibrational disease accounted for 41.4%, diseases of the ear – 38.1%, diseases of the musculoskeletal system and connective tissue – 13.3%.

Temporal disability has decreased to 503.9 cases of inability to work per 1000 insured persons. Temporary disability caused by diseases decreased by 18 %, however, inability to work due to accidents and nursing slightly increased. The average length of one case was 10.4 days in 2001.

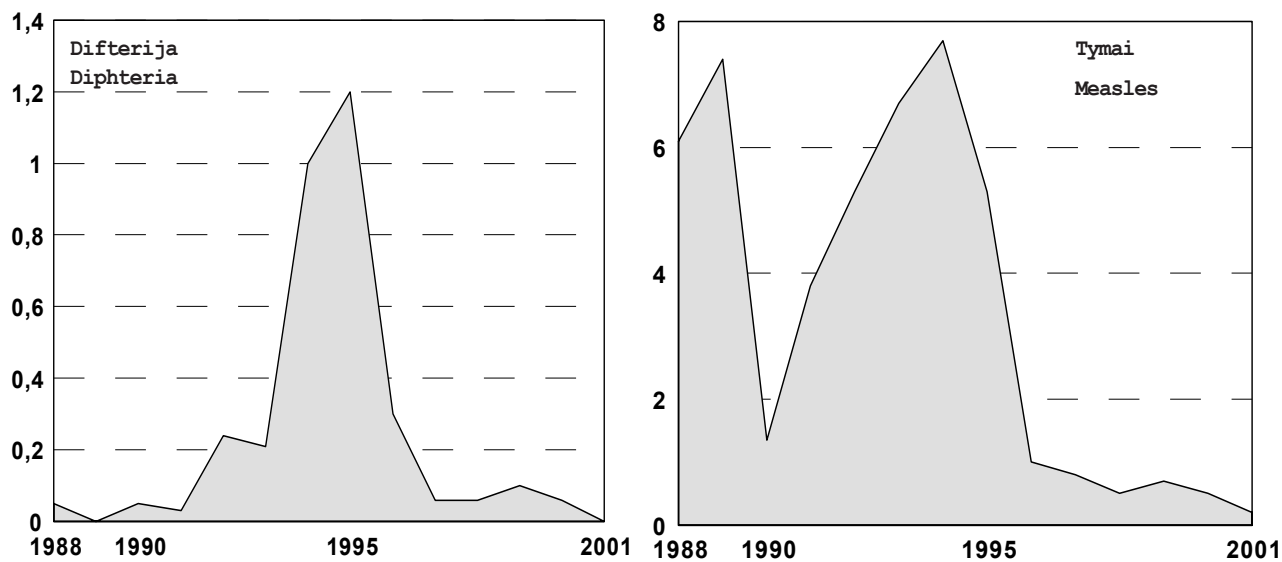
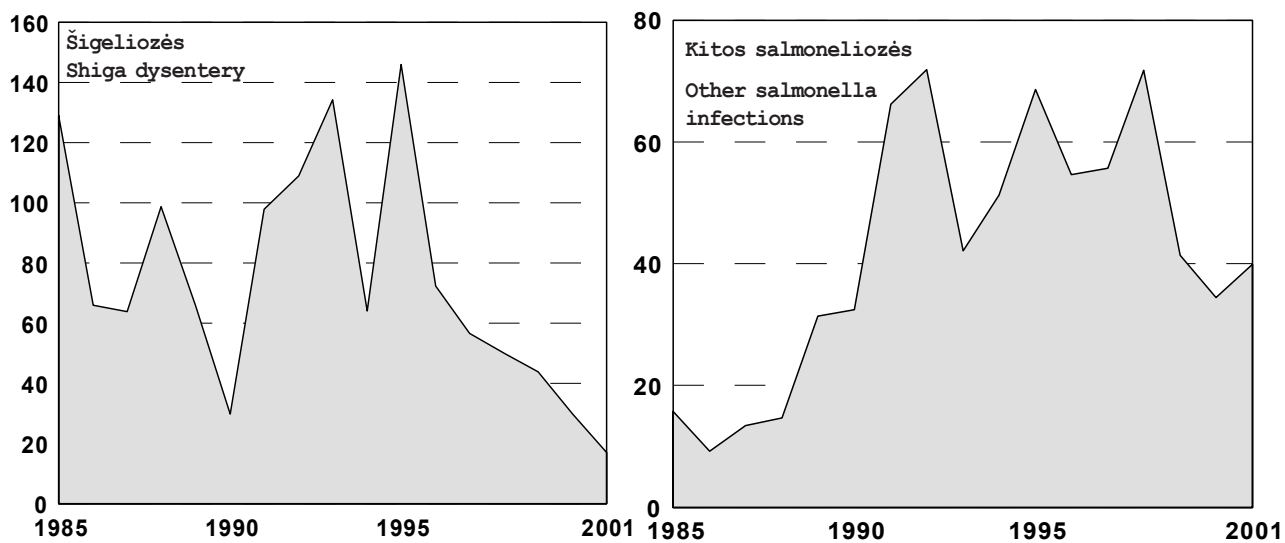
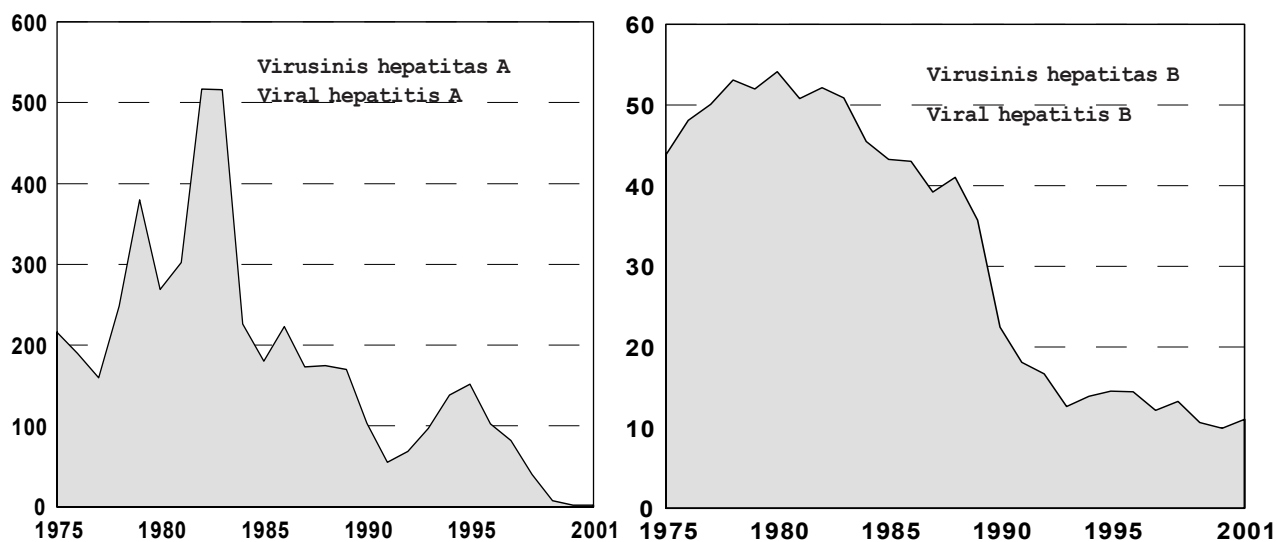
In 2001 primary disability (invalidity) continue to decrease: 27989 persons were recognized as disabled for the first time. People of working age accounted for 66.9 percent of all people recognized to be disabled for the first time.

Sergamumas kai kuriomis ligomis Selected Notifiable Diseases

Ligos Diseases	Abs.sk. Abs.numb.		100000-čių gyv. per 100000 pop.	
	2000	2001	2000	2001
Vidurių šiltinė Typhoid fever	5	3	0.1	0.09
Paratifas A,B,C Paratyphoid	-	1	-	0.03
Šigeliozės Shiga dysentery	1042	590	29.8	17.0
Kitos salmoneliozės Other salmonella infections	1202	1390	34.4	39.9
Bakterinės žarnyno infekcijos Bacterial intestinal infections	8123	8292	232.1	238.2
Difterija Diphtheria	2	-	0.06	-
Kokliušas Whooping cough	91	162	2.6	4.7
Skarlatina Scarlet fever	875	903	25.0	25.9
Meningokokinė infekcija Meningococcal infection	67	77	1.9	2.2
Tymai Measles	19	7	0.5	0.2
Erkinis encefalitas Tick-born viral encephalitis	419	298	12.0	8.6
Virusinis hepatitas Viral hepatitis	531	647	15.2	18.6
iš jų/of which				
A	76	64	2.2	1.8
B	348	382	9.9	11.0
C	105	198	3.0	5.7
Ūminės respiracinės viršutinių kvėpavimo takų infekcijos Acute upper respiratory infections	423635	449094	12105.6	12900.2
Gripas Influenza	94572	73069	2702.4	2098.9
Niežai Scabies	9027	8673	258.0	249.1
Piktybiniai navikai Malignant neoplasms				
sergamumas/incidence	14039	14060	401.2	403.9
ligotumas/prevalence	60351	62160	1730.7	1788.5
Tuberkuliozė Tuberculosis				
sergamumas/incidence	2330	2225	66.6	63.9
ligotumas/prevalence	10729	9670	306.6	277.8
Sifilis Syphilis	1171	905	33.5	26.0
Gonorėja Gonorrhoea				
ūminė/acute	928	698	26.5	20.1
lėtinė/chronic	76	42	2.2	1.2
AIDS				
sergamumas/incidence	7	9	0.2	0.3
ligotumas/prevalence	36	45	1.0	1.3
ŽIV nešiotojai HIV carriers				
sergamumas/incidence	65	72	1.9	2.1
ligotumas/prevalence	266	338	7.6	9.7

Sergamumas kai kuriomis infekcinėmis ligomis 100000-ių gyv.

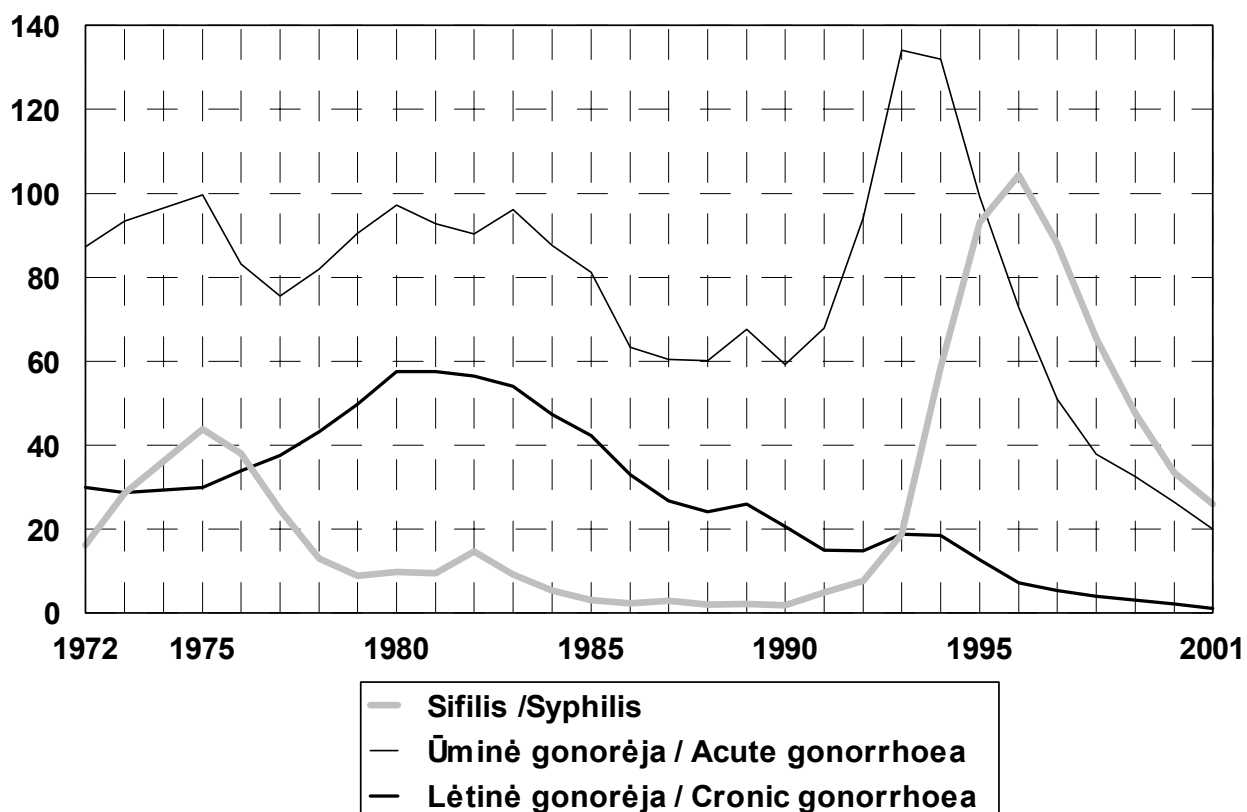
Incidence of Selected Infectious Diseases per 100000 pop.

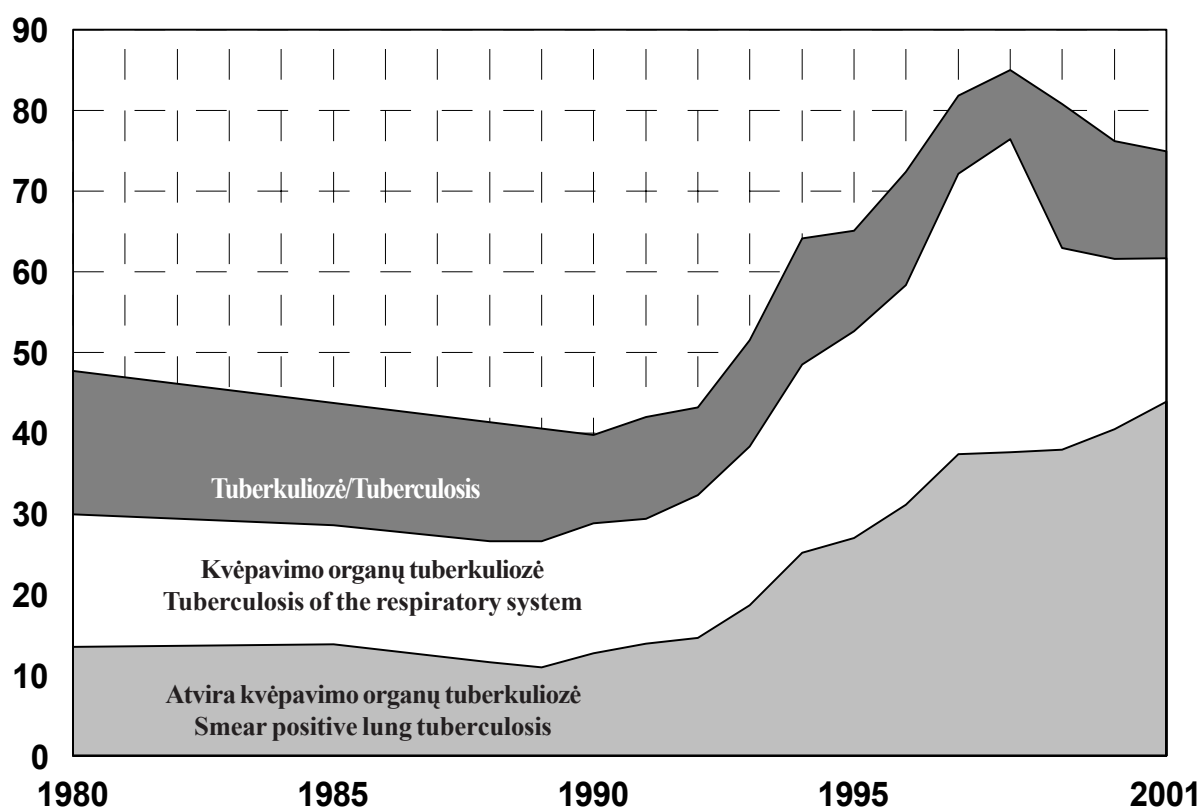
Sergamumas sifiliu ir gonorėja 2001 m. Incidence of Syphilis and Gonorrhoea in 2001

	Sifilis		Gonoreja / Gonorrhoea			
	Syphilis		ūminė/acute		lėtinė / chronic	
	abs.sk.	100000 gyv.	abs.sk.	100000 gyv.	abs.sk.	100000 gyv.
	abs.num.	per 100000 pop.	abs.num.	per 100000 pop.	abs.num.	per 100000 pop.
Iš viso/Total	905	26.0	698	20.1	42	1.6
VRM sistemoje In system of Ministry of Internal Affairs	83		11		19	
Vilniaus apsk.	280	33.0	228	26.8	5	0.6
Kauno apsk.	135	19.3	137	19.6	3	0.4
Klaipėdos apsk.	91	23.6	108	28.0	3	0.8
Šiaulių apsk.	117	31.6	48	13.0	4	1.1
Panevėžio apsk.	19	6.3	57	19.0	1	0.3
Alytaus apsk.	29	15.5	18	9.6	4	2.1
Marijampolės apsk.	86	45.6	22	11.7	-	-
Tauragės apsk.	28	20.9	20	14.9	1	0.8
Telšių apsk.	19	10.6	23	12.8	1	0.6
Utenos apsk.	18	9.7	26	14.0	1	0.5

Sergamumas sifiliu ir gonorėja 100000-ių gyv. Incidence of Syphilis and Gonorrhoea per 100000 pop.

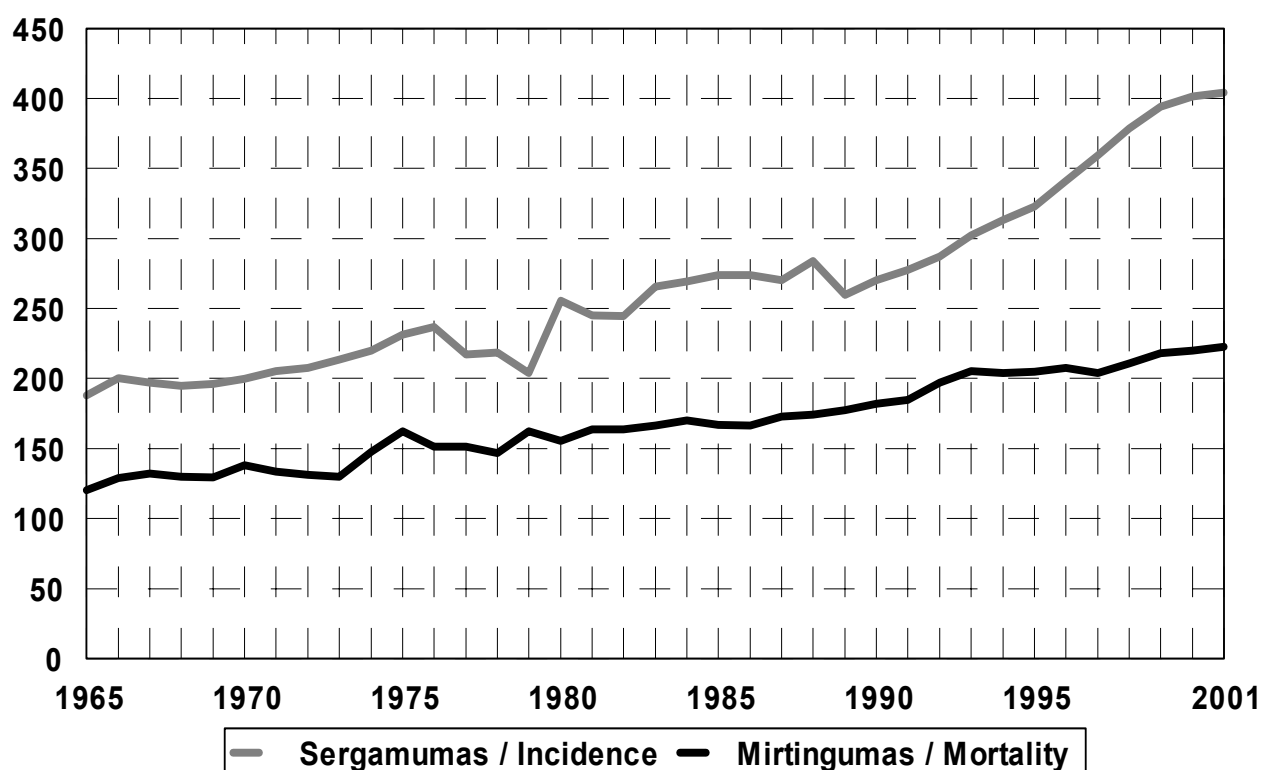
Sergamumas tuberkulioze 100000-ių gyventojų Incidence of Tuberculosis per 100000 population

Sergamumas ir ligotumas tuberkulioze 2001 m. Incidence and Prevalence of Tuberculosis in 2001

	Sergamumas		Ligotumas	
	Incidence		Prevalence	
	abs. sk. abs.numb.	100000-čių gyv. per 100000 pop.	abs. sk. abs.numb.	100000-čių gyv. per 100000 pop.
Iš viso/Total	2225	63.9	9670	277.8
Vilniaus apsk.	542	63.8	2547	299.7
Kauno apsk.	422	60.2	1784	254.6
Klaipėdos apsk.	269	69.8	1153	299.0
Šiaulių apsk.	234	63.3	975	263.6
Panevėžio apsk.	170	56.7	833	278.0
Alytaus apsk.	95	50.6	429	228.6
Marijampolės apsk.	106	56.2	591	313.5
Tauragės apsk.	91	67.8	214	159.5
Telšių apsk.	129	71.8	534	297.0
Utenos apsk.	80	43.1	280	150.8

Sergamumas ir mirtingumas nuo piktybinių navikų 100000-ių gyv.
Incidence and Mortality from Malignant Neoplasms
per 100000 pop.

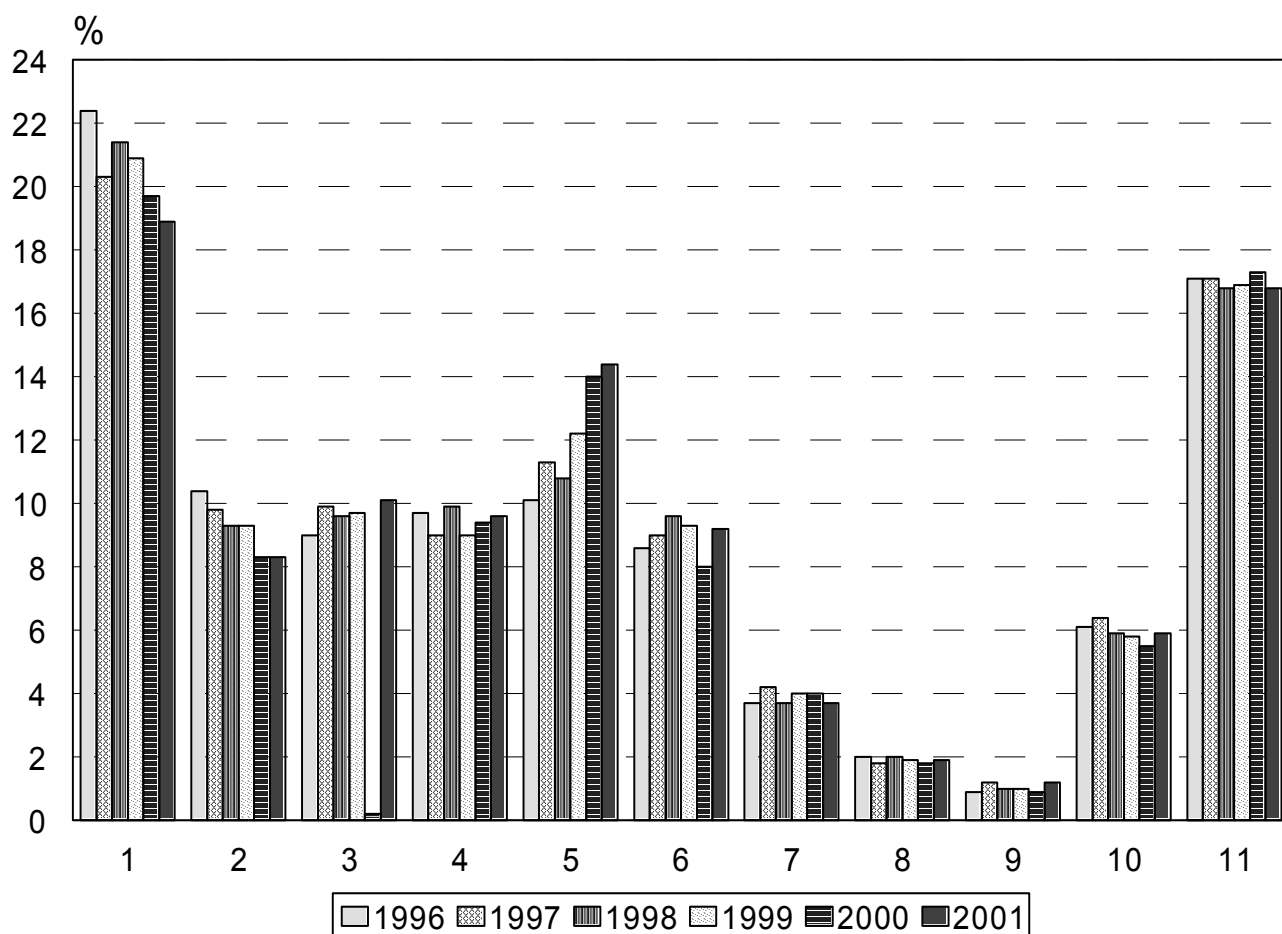
Sergamumas, ligotumas ir mirtingumas nuo piktybinių navikų 100000-čių gyv. 2001 m.
Incidence, Prevalence and Mortality from Malignant Neoplasms
per 100000 pop. in 2001

	Sergamumas/Incidence			Ligotumas/Prevalence			Mirtingumas/Mortality		
	Vyrų Males	Moterų Females	Iš viso Total	Vyrų Males	Moterų Females	Iš viso Total	Vyrų Males	Moterų Females	Iš viso Total
Iš viso Lietuvoje	429.4	381.4	403.9	1375.6	2150.8	1788.5	265.0	185.5	222.7
Vilniaus apsk.	449.8	374.5	409.3	1196.3	1794.9	1518.2	258.6	180.4	216.5
Kauno apsk.	414.9	430.2	423.2	1461.8	2441.5	1989.1	255.8	198.7	225.1
Klaipėdos apsk.	396.4	354.5	374.3	1467.4	2222.5	1867.0	252.7	178.0	213.2
Šiaulių apsk.	404.5	367.4	384.8	1249.3	1982.0	1638.7	248.7	184.2	214.4
Panevėžio apsk.	507.3	424.8	463.2	1525.2	2414.6	2000.3	300.2	213.7	254.0
Alytaus apsk.	441.7	369.9	404.4	1316.2	2202.7	1777.5	281.9	169.1	223.2
Marijampolės apsk.	417.0	420.8	419.0	1395.2	2351.5	1895.4	283.6	199.8	239.7
Tauragės apsk.	385.6	289.9	335.4	1089.5	1758.3	1440.5	282.2	152.1	213.9
Telšių apsk.	385.1	290.7	335.4	1093.6	1776.6	1453.2	246.5	149.1	195.2
Utenos apsk.	460.9	364.4	410.0	1314.0	1844.5	1594.0	297.7	192.9	242.4

Sergamumas piktybiniais navikais pagal pagrindines lokalizacijas Incidence of Malignant Neoplasms by Main Sites

**Vyrai / Males
(proc. / %)**

	1998	1999	2000	2001
1 Plaučiai / lung	21.4	20.9	19.7	18.9
2 Skrandis / Stomach	9.3	9.3	8.3	8.3
3 Šlapimo pūslė ir inkstai Urinary	9.6	9.7	10.2	10.1
4 Gaubtinė ir tiesioji žarna Colon & rectum	9.9	9.0	9.4	9.6
5 Prostata / prostate	10.8	12.2	14.0	14.4
6 Oda / skin	9.6	9.3	8.9	9.2
7 Burnos ertmė / oral cavity	3.7	4.0	4.0	3.7
8 Smegenys / brain	2.0	1.9	1.8	1.9
9 Melanoma / melanoma	1.0	1.0	0.9	1.2
10 Limfoma, leukemija Lymphoma & leukemia	5.9	5.8	5.5	5.9
11 Kiti / others	16.8	16.9	17.3	16.8

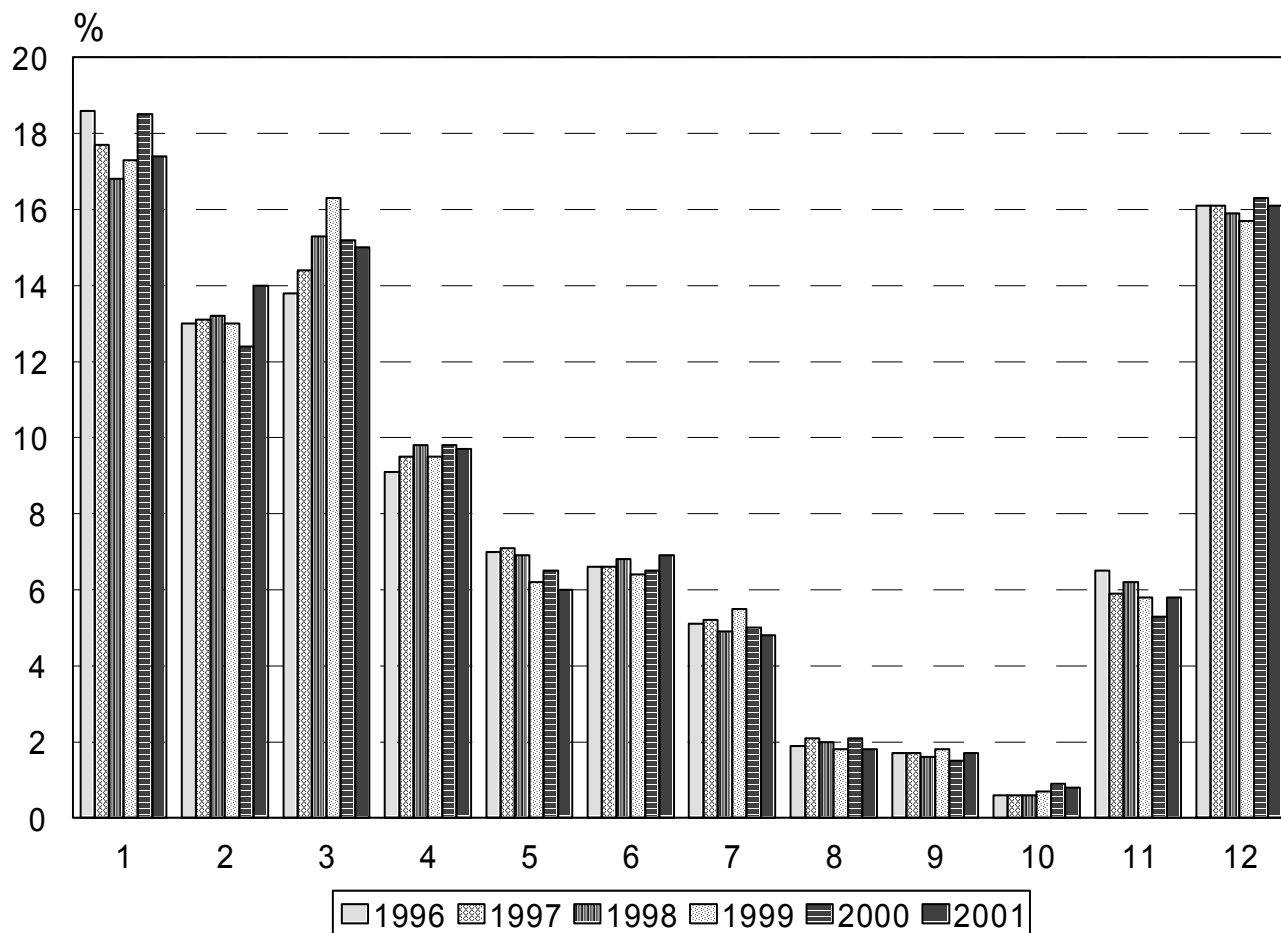

Sergamumas piktybiniais navikais pagal pagrindines lokalizacijas Incidence of Malignant Neoplasms by Main Sites

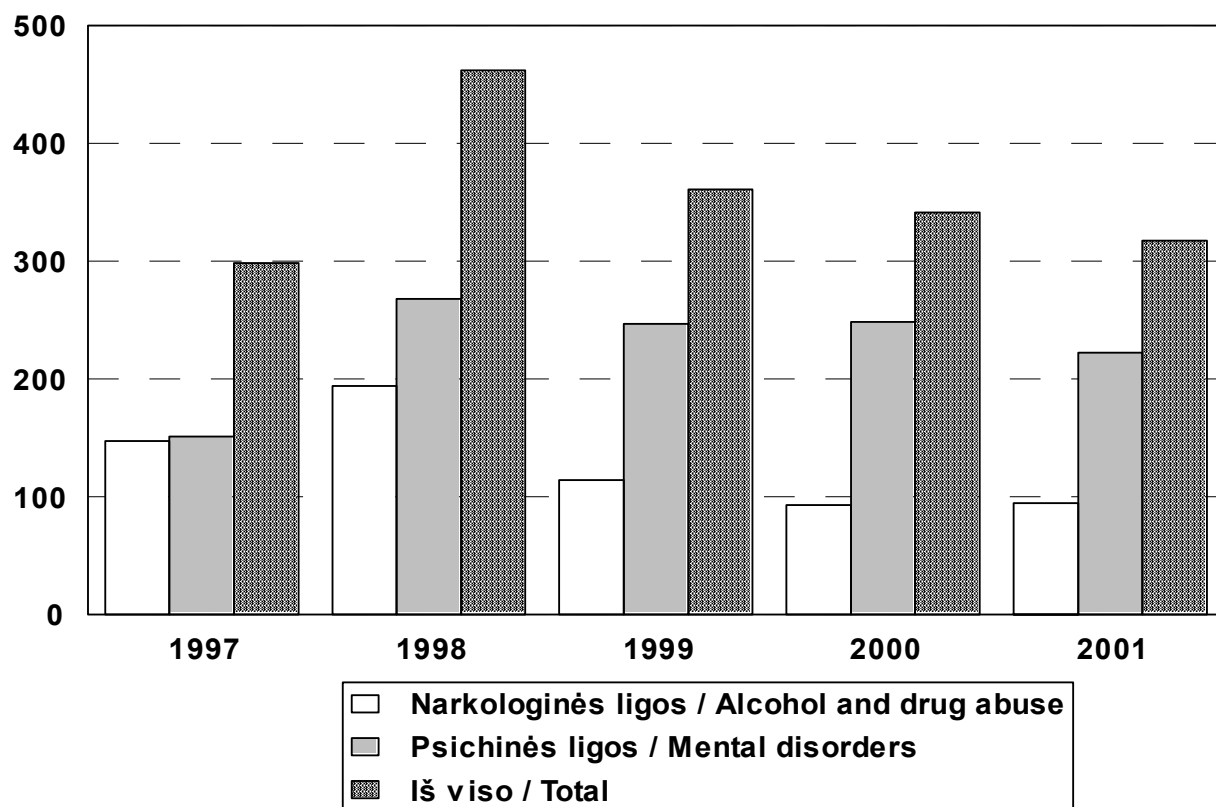
Moterys / Females

(proc. / %)

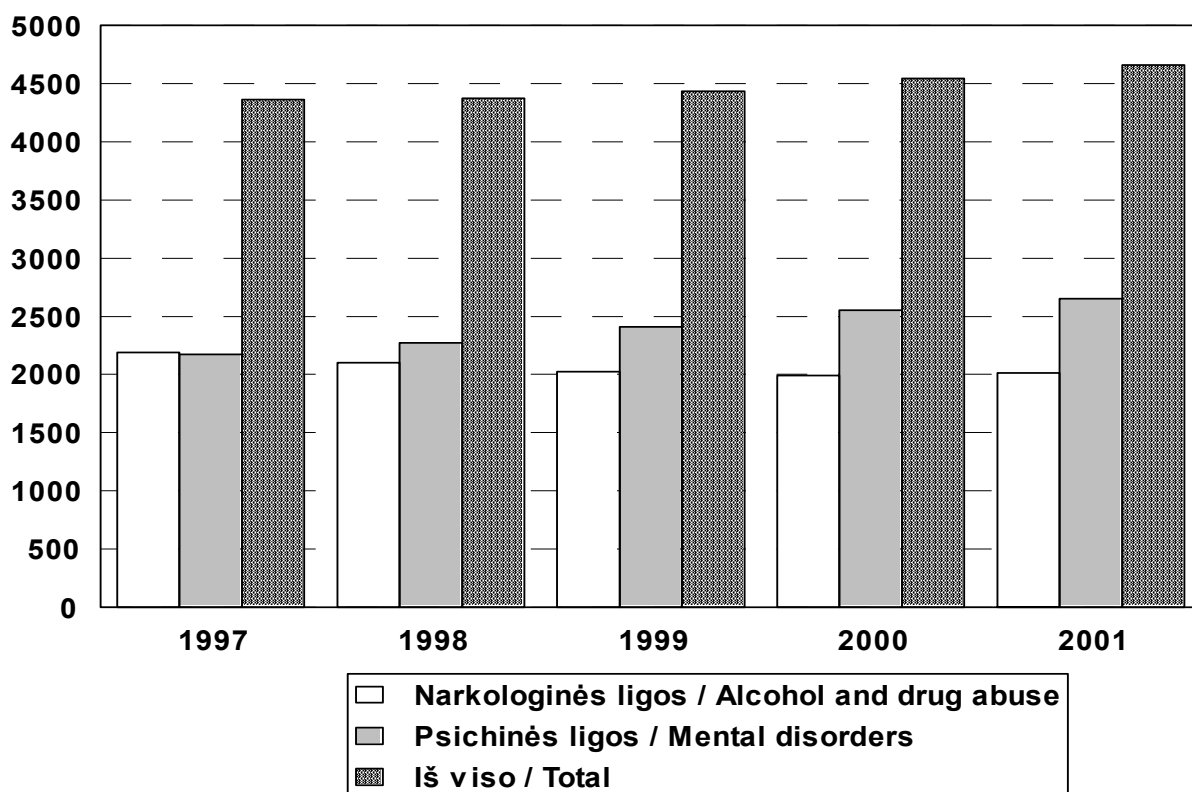
	1998	1999	2000	2001
1 Krūtis / Breast	16.8	17.3	18.5	17.4
2 Kiaušidės ir gimdos kūnas Ovary corpus uteri	13.2	13.0	12.4	14.0
3 Oda / Skin	15.3	16.3	15.2	15.0
4 Gaubtinė ir tiesioji žarna Colon & rectum	9.8	9.5	9.8	9.7
5 Skrandis / Stomach	6.9	6.2	6.5	6.0
6 Gimdos kaklelis Cervix uteri	6.8	6.4	6.5	6.9
7 Šlapimo pūslė ir inkstai Urinary	4.9	5.5	5.0	4.8
8 Melanoma / melanoma	2.0	1.8	2.1	1.8
9 Smegenys / brain	1.6	1.8	1.5	1.7
10 Burnos ertmė / oral cavity	0.6	0.7	0.9	0.8
11 Limfoma, leukemija Lymphoma & leukemia	6.2	5.8	5.3	5.8
12 Kiti / others	15.9	15.7	16.3	16.1

Sergamumas psichikos sutrikimais 100000-ių gyv.
 Incidence of Mental Disorders per 100000 pop.

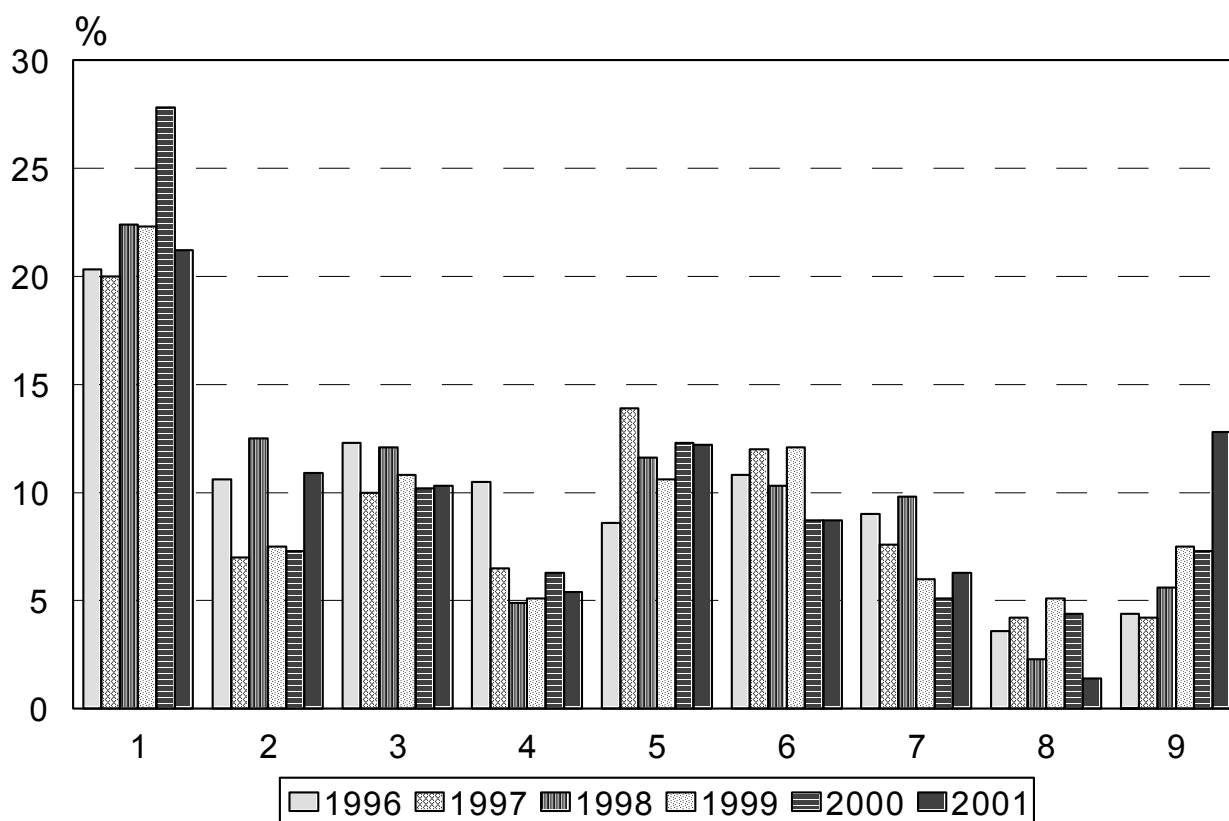

Ligotumas psichikos sutrikimais 100000-ių gyv.
 Prevalence of Mental Disorders per 100000 pop.

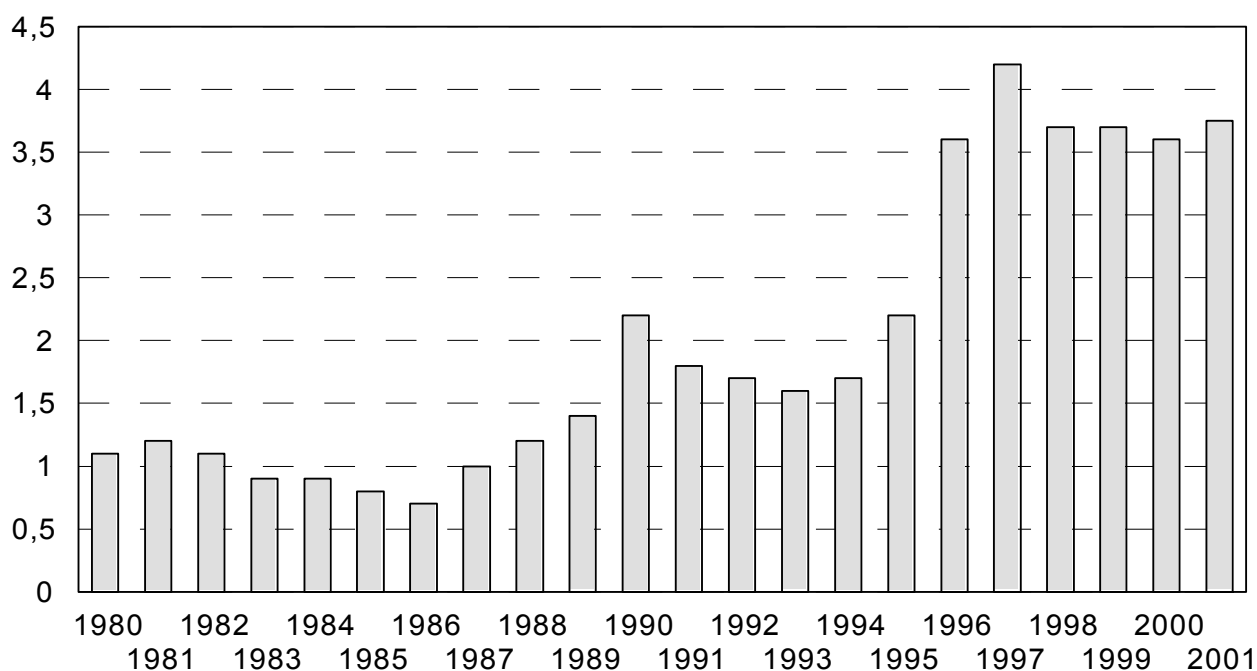

Įgimtų anomalijų struktūra Congenital Anomalies

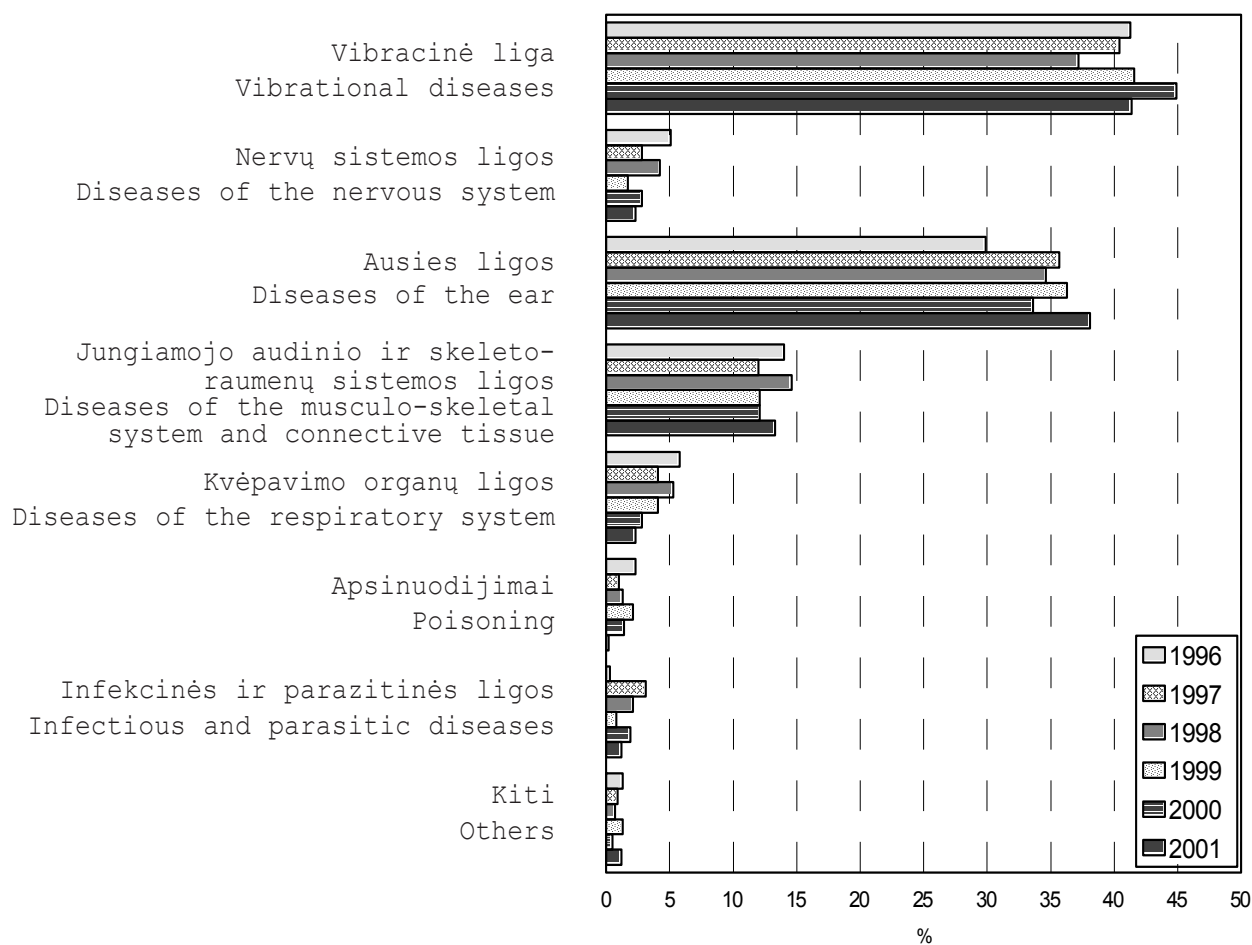
Anomalijų rūšys Type of anomalies	Abs.sk. Abs.numb.		proc. %	
	2000	2001	2000	2001
Iš viso Total	413	368	100.0	100.0
1. Širdies ir kraujagyslių sistemos anomalijos Congenital heart anomalies	115	78	27.8	21.2
2. Nervinio vamzdelio defektai Neural tube defects	30	40	7.3	10.9
3. Galūnių anomalijos Anomalies of limbs	42	38	10.2	10.3
4. Jungiamojo audinio anomalijos Anomalies of the musculoskeletal system and connective tissue	26	20	6.3	5.4
5. Dauginės vystymosi anomalijos Multiple congenital anomalies	51	45	12.3	12.2
6. Chromosominės ligos Chromosomal anomalies	36	32	8.7	8.7
7. Lūpos ir/arba gomurio nesuaugimas Cleft lip and/or palate	21	23	5.1	6.3
8. Virškinimo sistemos anomalijos Anomalies of the digestive system	18	5	4.4	1.4
9. Urogenitalinės sistemos anomalijos Anomalies of the urogenital system	30	47	7.3	12.8
10. Kitos anomalijos ir paveldimos ligos Other anomalies	44	40	10.7	10.9

Profesinis sergamumas 10000-ių dirbančiųjų Occupational Diseases per 10000 Employees

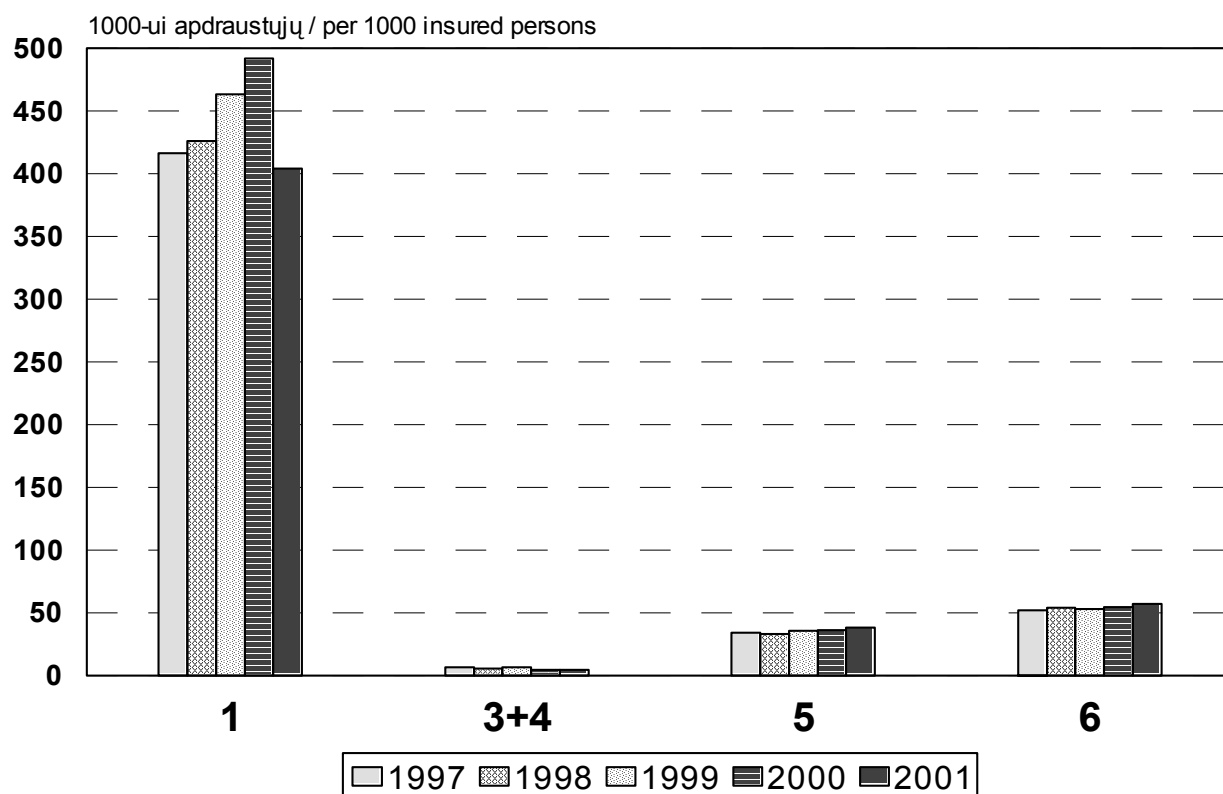
Profesinių ligų struktūra Structure of Occupational Diseases

Laikinas nedarbingumas pagal priežastis 2001m. Temporal Disability by Causes in 2001

Laikino nedarbingumo priežastys Causes of temporal disability	Atvejų sk. 1000-ui apdraustųjų Numb. of cases per 1000 insured persons	Apmokėtų d. sk. 1-am apdraustajam Numb. of days per 1 insured persons	Vidutinė vieno atvejo trukmė (d.) Average length of one case (d.)
Iš viso Total	503.9	5.3	10.4
1 Ligos Diseases	403.8	4.2	10.3
2 Profesinės ligos Occupational diseases	0.12	0.001	11.6
3 Nelaimingi atsitikimai darbe Accidents at work	2.8	0.08	29.7
4 Nelaimingi atsitikimai kelyje į darbą Accidents on the way to work	1.9	0.05	27.5
5 Nelaimingi atsitikimai buityje Other accidents	38.3	0.59	15.4
6 Ligonių slaugymas Nursing	57.0	0.37	6.5

Laikino nedarbingumo atvejų struktūra Structure of Cases of Temporal Disability

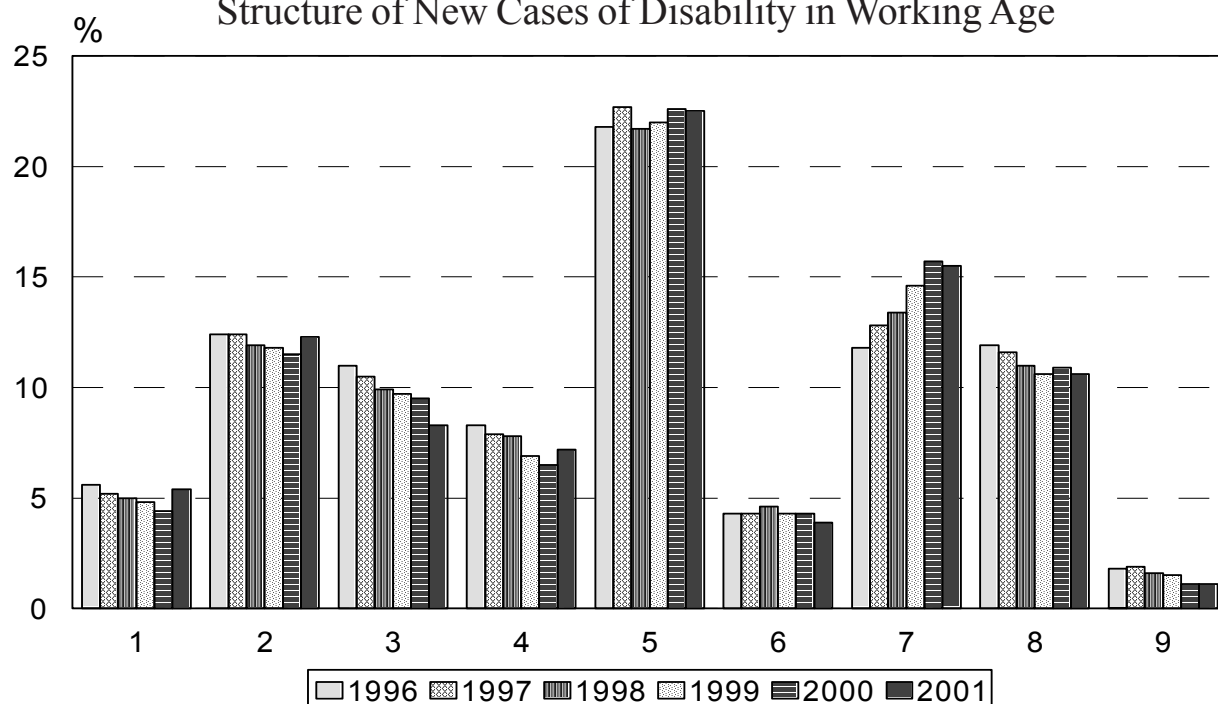

Pirmą kartą pripažintų invalidais pasiskirstymas pagal ligas Structure of New Cases of Disability

Ligų grupės Groups of diseases	Abs. sk. abs. numb.		proc. %	
	2000	2001	2000	2001
Iš viso/Total	28043	100.0	27989	100.0
iš jų darbingo amžiaus of which in working age	19030	67.9	18733	66.9
1 Tuberkuliozė / Tuberculosis	907	3.2	1089	3.9
2 Piktybiniai navikai / Malignant neoplasms	3834	13.7	3962	14.2
3 Psichikos sutrikimai / Mental disorders	2367	8.4	2269	8.1
4 Nervų sistemos ir jutimo organų ligos Diseases of the nervous system and sense organs	2195	7.8	2261	8.1
5 Kraujotakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	7873	28.1	7672	27.4
6 Kvėpavimo organų ligos Diseases of the respiratory system	1014	3.6	904	3.2
7 Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos Diseases of the musculo-skeletal system and connective tissue	4518	16.1	4547	16.3
8 Traumos / Injuries	2390	8.5	2327	8.3
9 Profesinės ligos ir apsinuodijimai Occupational diseases and poisoning	261	0.9	259	0.9
10 Kitos / Others	2684	9.6	2699	9.6

Darbingo amžiaus žmonių pirmą kartą pripažintų invalidais pasiskirstymas pagal ligas

Structure of New Cases of Disability in Working Age

III. Sveikatos priežiūros resursai

Pastaruoju dešimtmečiu buvo pradėta sveikatos priežiūros sistemos reforma, kurios pagrindiniai elementai yra sveikatos draudimo įvedimas ir sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizacija. Per dešimt metų įstaigų skaičius mažai pasikeitė. 2001 m. pabaigoje sveikatos apsaugos sistemą (be privačių) sudarė 189 stacionarai (iš kurių 39 - specializuoti, 77 - slaugos), 440 ambulatorines paslaugas teikiančių įstaigų (poliklinikos, pirminiai sveikatos priežiūros centrai, bendrosios praktikos gydytojo kabinetai, ambulatorijos) bei 966 medicinos punktai. Baigtas pirminio ir antrinio lygio paslaugas teikiančių įstaigų atskyrimas.

Per pastarąjį dešimtmetį privačių sveikatos priežiūros įstaigų skaičius sparčiai didėjo: 2001 m. jų buvo net 1416, 952 iš šių įstaigų - stomatologijos kabinetai, 6 - stacionarai. Dažniausiai privačios sveikatos priežiūros įstaigos – tai nedideli vieno ar kelių gydytojų kabinetai. Pažymėtina, kad du trečdaliai gydytojų, dirbančių privačiose sveikatos priežiūros įstaigose, dirba kartu ir valstybinėse įstaigose. Vien tik privačiai dirba 44 proc. visų stomatologų, ir tik 3,8 proc. visų gydytojų.

Gydytojų skaičius per visą dešimtmetį kito nežymiai (sumažėjo tik tūkstančiu). 2001 m. Lietuvoje buvo 14031 gydytojas arba 40,4/10000 gyventojų. Licencijuotų bendrosios praktikos gydytojų skaičius padidėjo, ir 2002 m. sausio 1 dieną buvo 897 bendrosios praktikos gydytojai, nors tai dvigubai mažiau negu jų poreikis. Stomatologų skaičius padidėjo 500 ir 2001 m. jų buvo 2490 arba 7,2/10000 gyventojų. Kitų sveikatos specialistų (ne gydytojų) skaičius sumažėjo beveik 11 tūkstančių ir 2001 m. jų buvo 36191 (arba 104,1/10000 gyventojų), iš jų slaugos specialistų buvo 27787 (arba 80,0/10000 gyventojų).

Per pastarąjį dešimtmetį stacionaruose sumažėjo 14 tūkst. lovų ir 2001 m. pabaigoje jų buvo 32104 arba 92,4/10000 gyventojų. Per dešimt metų daugiausia sumažėjo vidaus ligų lovų, akušerijos-ginekologijos ir chirurgijos profilių lovų, o slaugai skirtų lovų atsirado mažasis rajonų ir apylinkines ligonines perorganizavus į slaugos ir palaikomojo gydymo ligonines. 2001 m. slaugos ligoninėse buvo 3181 lova, tačiau jų teritorinis pasiskirstymas vis dar nėra tolygus.

Lietuvoje gydytojai rengiami Vilniaus ir Kauno universitetuose, kiti sveikatos specialistai - 4 kolegijose ir 2 medicinos mokyklose. Keturios medicinos mokyklos buvo reorganizuotos į aukštąsias mokyklas – kolegijas. Kasmet medicinos universitetus, kolegijas ir mokyklas baigia apie 1500 specialistų. Būsimieji gydytojai 6 metus mokosi aukštojoje mokykloje bei 2-4 metus rezidentūroje, ir tik tada gali dirbti savarankiškai. Pastaraisiais metais dėl pailgėjusio

III. Health care facilities

During the recent decade the reform of the health care system was started, the main tasks of which is introduction of health insurance and restructuring of health care institutions. In ten years the number of institutions did not changed very much. At the end of 2001 health care system (with an exception of private institutions) consisted of 189 hospitals (including 39 specialized, 77 nursing), 440 outpatient care institutions (policlinics, primary health care centres, general practitioner offices) as well as 966 rural medical aid post. The separation of primary and secondary level institutions is almost finished.

Over the recent decade the number of private health care institutions has been growing rapidly. In 2001 their number totaled 1416, including 952 dentist offices and 6 hospitals. Usually private health care institutions are small offices of one or several physicians. It is notable that two thirds of physician working in private health care institutions work in public health care institutions as well. As much as 44 percent of dentists and as little as 3.8 of all physicians work privately.

The number of physicians fell slightly over the decade (it decreased only by one thousand). There were 14031 physicians or 10.4 per 1000 inhabitants in 2001 in Lithuania. The number of general practitioners increased and amounted to 897 on 1 January 2002. This is two times less than needed. The number of dentists increased by 5000 and totaled 2490 or 7.2 per 1000 inhabitants in 2001. The number of other health specialists (excluding physicians) dropped by 11 thousand and amounted to 36191 in 2001 (or 104.1 per 10000 inhabitants), including 27787 nurses (or 80 per 10000 inhabitants).

Over the last ten years the number of beds in hospitals decreased by 14 000, and in 2001 there were 32104 beds that is 92.4 beds per 10000 inhabitants. In ten years the number of beds of internal diseases, obstetrics – gynecology and surgery fell the most, the number of beds for nursing increased having reorganized small district and county hospitals into nursing hospitals. In 2001 there were 3181 beds in nursing hospitals, however, their territorial distribution was not even.

Physicians are trained in Vilnius and Kaunas universities, other health professionals are trained in four medical colleges and two medical schools. Four medical schools were reorganized to high education institutions – colleges. Every year about 1500 specialists graduate from medical universities, colleges and schools. Future physicians study 6 years at an institution of university education, then spend 2 or 4 more years working under the supervision of a

mokymosi laiko padidėjo studentų skaičius, tačiau baigusiųjų studijas skaičiai keičiasi neryškiai. Dabar daugiau rengiama stomatologų, kurių Lietuvoje dar trūksta. Mokslas kolegijose ir medicinos mokyklose trunka 3-3,5 metų. Per pastarąjį dešimtmetį jose studentų sumažėjo.

qualified specialist. Because of the prolonged studies the number of students has increased. As there is a lack of dentists in Lithuania the number of students in dentistry has increased. The length of studies at medical colleges and schools is 3-3.5 years. During the last few years the number of students in medical colleges has decreased.

Sveikatos apsaugos įstaigų tinklas 2001 m.
(SAM sistemoje)
Health Establishment Network in 2001
(subordinate to Ministry of Health and Local Authorities)

Įstaigos tipas Type of institution	Įstaigų skaičius Number
Ligoninės/Hospitals	189
iš jų/of which:	
Bendrojo pobūdžio ligoninės General hospitals	73
iš jų/of which:	
- miesto ligoninės city hospitals	28
- centrinės rajonų ir apskričių ligoninės central district and county hospitals	45
Slaugos ligoninės Nursing hospitals	77
Specializuotos ligoninės Specialized hospitals	39
iš jų/of which:	
- infekcinės infectious	3
- tuberkuliozės tuberculosis	16
- odos ir veneros ligų dermatovenerology	1
- onkologijos oncology	2
- psichiatrijos psychiatric	11
- narkologijos narcology	4
- reabilitacijos rehabilitation	2
Ambulatorinės sveikatos priežiūros įstaigos Out-patient health care institutions	440
iš jų/of which:	
- poliklinikos policlinics	98
- pirminės sveikatos priežiūros centrai primary health care centres	85
- bendrosios praktikos gydytojo kabinetai general practitioner offices	12
- ambulatorijos ambulatories	195
- specializuotos poliklinikos specialized polyclinics	46
- stomatologijos poliklinikos dentistry clinics	4
Medicinos punktai Medical stations (aid posts)	966
Greitosios ir neatidėliotinos medicinos pagalbos skyriai/stotys Ambulance units/stations	44/16
Kraujo donorystės skyriai/centrai Blood transfusion units/centres	19/3
Specializuoti ir apskričių visuomenės sveikatos centrai Specialized and county public health centres	21
Sanatorijos Sanatoriums	35
Privatios sveikatos priežiūros įstaigos Private health care institutions	1416
iš jų/of which	
- stomatologinės dentistry	952
- ligoninės hospitals	6

Ligoninių tinklas Lietuvoje 2001 m.

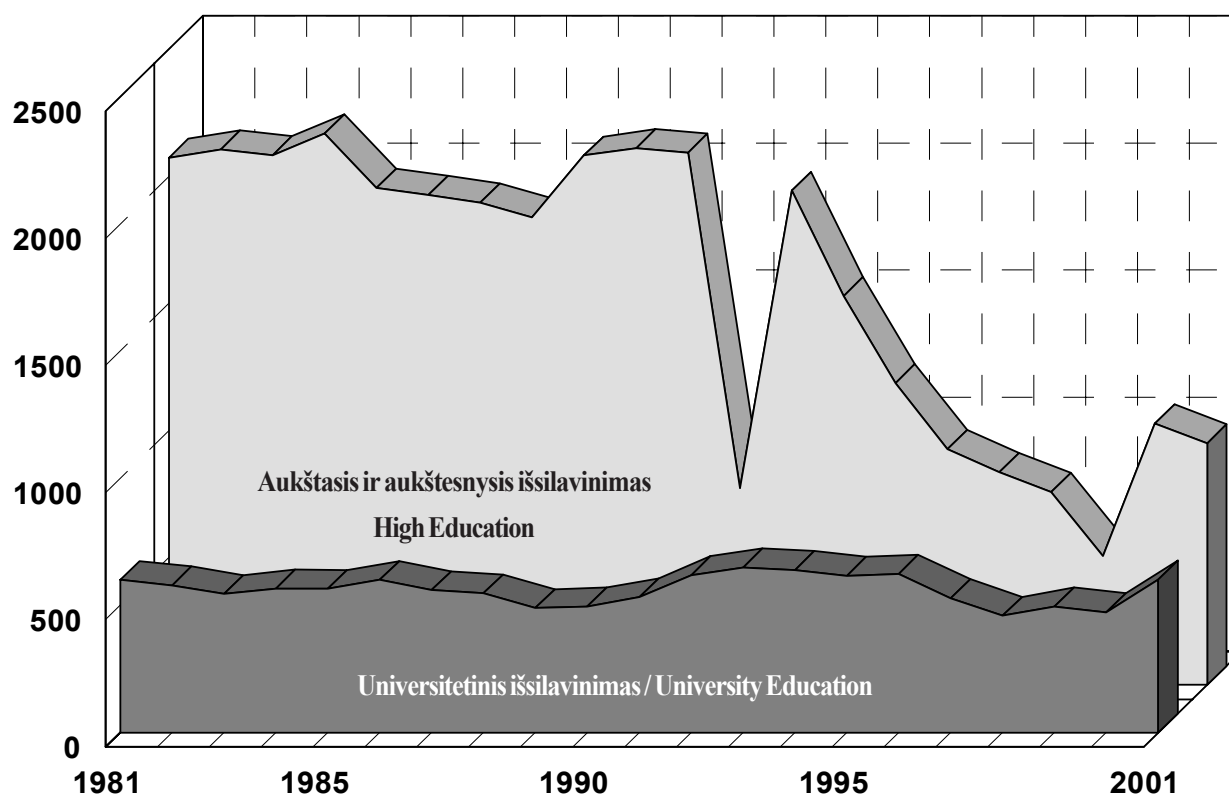
Hospital Network in Lithuania in 2001

- Bendrojo pobūdžio ligoninės
General hospitals
- ▮ Specializuotos ligoninės
Specialized hospitals
- ▮ Psichiatrijos ligoninės
Psychiatric hospitals
- ◇ Slaugos ligoninės
Nursing hospitals
- ❖ Rehabilitacijos ligoninės
Rehabilitation hospitals

Medicinos darbuotojų parengimas 1999-2001m. Graduates by Medical Specialities in 1999-2001

	1999	2000	2001
Medicinos Universitetų skaičius Number of Medical Universities	2	2	2
Baigė specializuotas medicinos studijas Graduates of Medical Universities	496	472	601
iš jų/of which:			
medicinos/clinical medicine	312	241	238
stomatologijos/dentistry	73	73	90
farmacijos/pharmacy	46	54	59
slaugos/nursing	18	31	51
visuomenės sveikatos/public health	44	48	106
kiti/others	3	25	43
Baigė rezidentūrą Postgraduates of Medical Universities	756	801	689
Medicinos kolegijų/mokyklų skaičius Number of Medical Colleges/Schools	6	6	6
Baigė medicinos kolegijas/mokyklas Graduates of Medical Colleges/Schools	506	1029	950
iš jų/of which:			
slauga/nursing	160	578	444
akušerija/obstetrics	33	45	20
burnos priežiūra/dentistry	57	137	164
laboratorinė diagnostika/laboratory assistants	73	74	70
farmakotechnika/pharmacy	34	21	34
higiena/higiene assistants	18	21	28
dietologija/dietetics	17	21	-
kiti/others	114	132	190

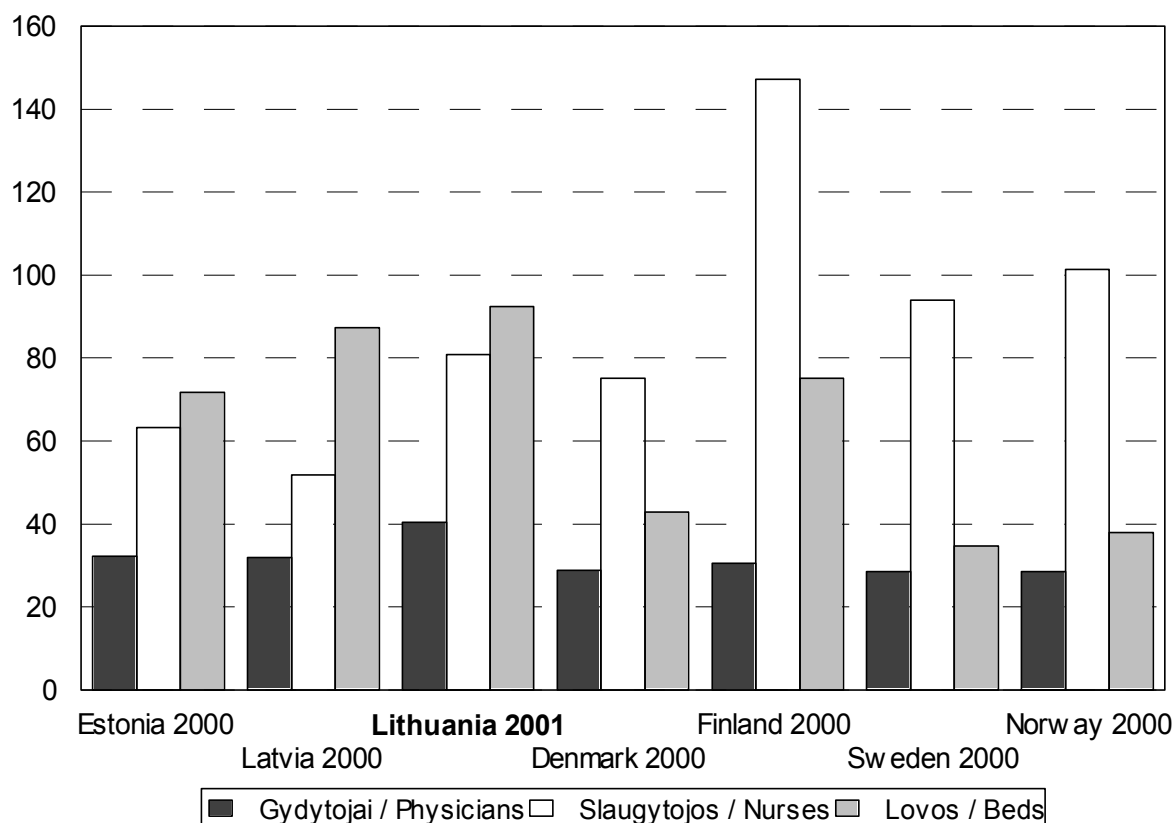

Aprūpinimas medicinos personalu ir stacionarų lovomis 2001 m. Number of Medical Personnel and Hospital Beds in 2001

		abs. sk.	10000-ių gyv.
		abs. numb.	per 10000 pop.
Gydytojai	asmenys/persons	14031	40.4
Physicians	etatai/FTE	17319	49.8
Stomatologai	asmenys/persons	2490	7.2
Dentists	etatai/FTE	2791	8.0
Slaugytojos	asmenys/persons	27787	80.0
Nurses	etatai/FTE	28077	80.8
Provizoriai	asmenys/persons	2266	6.5
Pharmaceutists			
Farmakotechnikai	asmenys/persons	1928	5.6
Pharmaceutist assistants			
Stacionaro lovos		32104	92.4
Hospital beds			

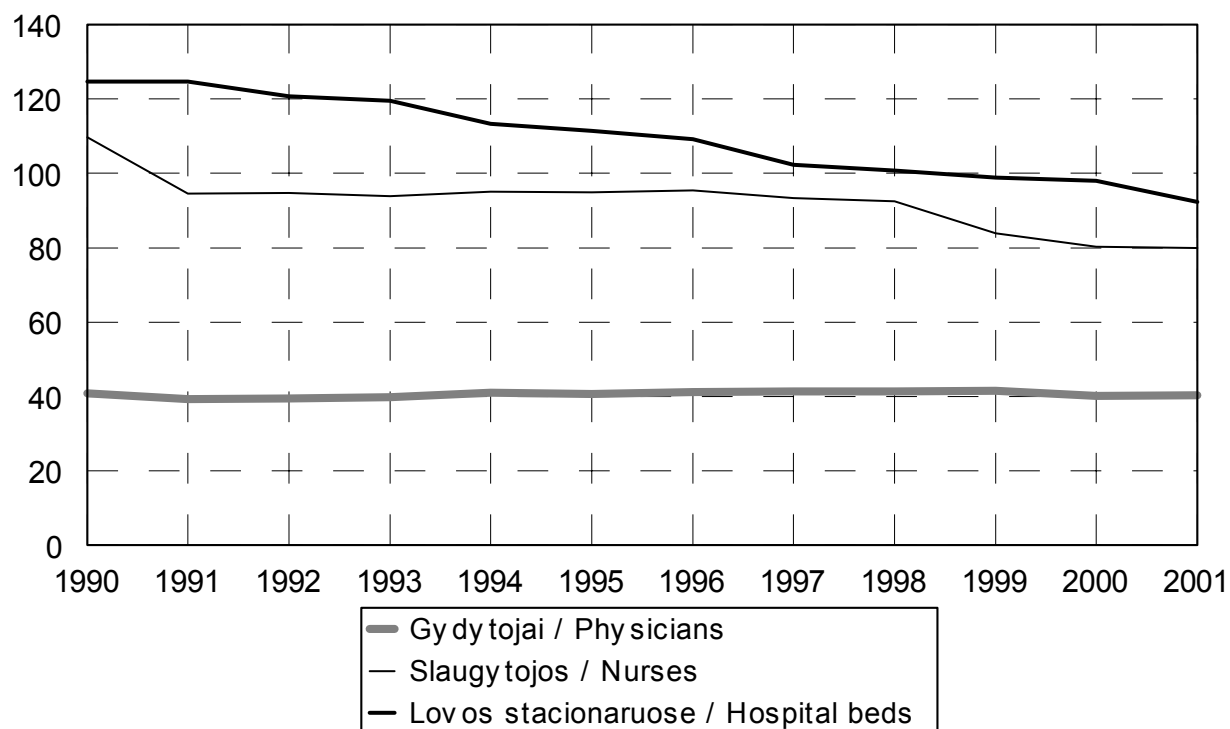
FTE - Full Time Equivalence

Aprūpinimas gydytojais, slaugytojomis ir stacionarų lovomis 10000-ių gyv. Number of Physicians, Nurses and Hospital Beds per 10000 pop.

Sveikatos apsaugos įstaigų aprūpinimas medicinos personalu ir stacionarų lovomis 10000-ių gyv.

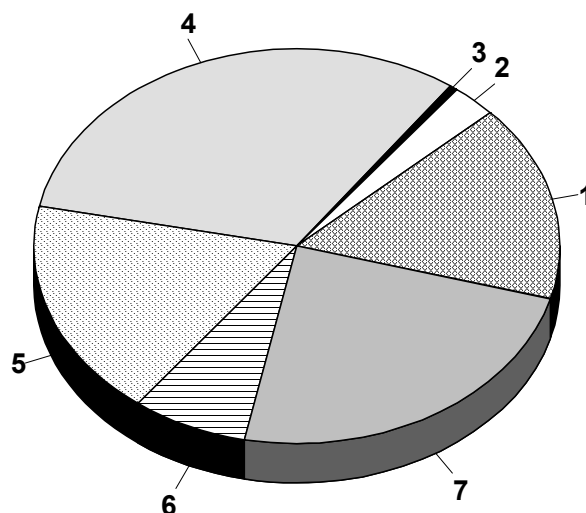
Number of Medical Personnel and Hospital Beds per 10000 pop.

Sveikatos įstaigų personalo struktūra 2001 m.

Structure of Personnel at the Health Institutions in 2001

1 Gydytojai Physicians	16.0%
2 Stomatologai Dentists	2.8%
3 Farmacininkai Pharmacists	0.5%
4 Slaugytojos Nurses	31.7%
5 Kiti specialistai Others specialists	17.9%
6 Pagalbinis medicinos personalas Auxiliary health personnel	7.2%
7 Kiti Others	23.9%

Gydytojai pagal specialybes 2001 m. Physicians by Specialities in 2001

Specialybė Speciality	Abs.sk. Abs.numb.	10000-čiui gyv. per 10000 pop.	proc. %
Iš viso/Total	14031	40.3	100.0
iš jų/of which:			
Bendroji medicinos praktika General Practice	897	2.6	6.4
Vidaus ligos Internal medicine	3744	10.8	26.7
Vaikų ligos Paediatrics	1636	23.8	11.7
Dietologija Dietetics	25	0.07	0.2
Chirurgija Surgery	826	2.4	5.9
Ortopedija traumatologija Orthopaedy traumatology	305	0.9	2.2
Vaikų chirurgija Children surgery	66	1.0	0.5
Anesteziologija Anaesthesiology	562	1.6	4.0
Akušerija-ginekologija Gynaecology (incl.obstetrics)	810	2.3	5.8
Oftalmologija Ophtalmology	355	1.0	2.5
Otolaringologija Otolaryngology	300	0.9	2.1
Psichiatrija Psychiatry	553	1.6	3.9
Genetika Genetics	8	0.02	0.06
Teisės medicina Forensic medicine	78	0.2	0.6
Fizinė medicina ir reabilitacija Rehabilitation	394	1.1	2.8
Patalogija Patology	74	0.2	0.5
Laboratorinė medicina Laboratory medicine	118	0.3	0.8
Radiologija Radiology	451	1.3	3.2
Epidemiologija Epidemiology	115	0.3	0.8
Higiena Hygiene	152	0.4	1.1

Specialistai su aukštuoju ar aukštesnioju medicinos išsilavinimu (ne gydytojai) pagal specialybes 2001 m. Medical Midpersonnel by Specialities in 2001

Specialybė Speciality	Abs.sk. Abs.numb.	10000-čiui gyv. per 10000 pop.	proc. %
Iš viso/Total	36191	104.1	100.0
iš jų/of which:			
slaugytojos/nurses	26798	77.1	74.1
iš jų/of which:			
akušerės/midwives	1350	3.9	3.7
fizinė medicina ir reabilitacija rehabilitation	2231	6.4	6.2
iš jų/of which:			
slaugytojos/nurses	989	2.8	2.7
burnos priežiūra/dentistry	2019	5.8	5.6
iš jų/of which:			
dantų technikai/dental technicians	619	1.8	1.7
laboratorinė diagnostika/laboratory medicine	2964	8.5	8.2
dietologija/dietetics	233	0.7	0.6

Stacionarų lovos pagal profilius 2001 m.
Hospital Beds by Specialities in 2001

Lovų profilis Bed speciality	lovų sk. bed number	10000 gyv. per 10000 pop.	proc. %
Iš viso / Total	32104	92.4	100.0
Vidaus ligų/Internal medicine	8225	23.7	25.6
Vaikų ligų/Paediatrics	1993	5.7	6.2
Chirurgijos/Surgery	4098	11.8	12.8
Ortopedijos traumatologijos/ Orthopaedy traumatology	1510	4.3	4.7
Akušerijos ginekologijos/ Obstetrics gynaecology	2453	7.1	7.6
Oftalmologijos/Ophtalmology	380	1.1	1.2
Otolaringologijos/Otolaryngology	548	1.6	1.7
Psichiatrijos/Psychiatry	4262	12.3	13.3
Onkologijos/Oncology	1153	3.3	3.6
Infekcinis/Infectious	866	2.5	2.7
Tuberkuliozės/Tuberculosis	2105	6.1	6.6
Stomatologijos/Dentistry	50	0.1	0.2
Slaugos/Nursing	3181	9.2	9.9
Reabilitacijos/Rehabilitation	730	2.1	2.3

**Aprūpinimas medicinos personalu ir stacionaro lovomis
2001 m. 10000-ių gyv. savivaldybėms pavaldžiose įstaigose**
Number of Medical Personnel and Hospital Beds in 2001
per 10000 pop. subordinate to Self-governments

	Gydytojai Physicians	Stomatologai Dentists	Specialistai su aukštuoju ir aukštesnuoju medicinos išsilavinimu (ne gydytojai) Medical midpersonnel	Stacionaro lovos Hospital beds
Iš viso/Total	27.6	6.6	84.6	67.4
Vilniaus apsk.	29.8	6.7	74.3	57.6
Kauno apsk.	33.1	10.1	77.5	67.0
Klaipėdos apsk.	31.9	6.3	103.3	83.8
Šiaulių apsk.	23.8	4.8	96.8	73.1
Panevėžio apsk.	24.8	5.3	97.3	66.8
Alytaus apsk.	25.7	6.2	89.0	79.4
Marijampolės apsk.	21.7	6.0	78.2	69.9
Tauragės apsk.	17.6	4.6	74.2	57.4
Telšių apsk.	19.0	4.0	83.2	58.4
Utenos apsk.	22.4	4.5	85.1	69.9

Privačiai dirbantis medicinos personalas 2001 m.
Health Personnel in Private Health Care Institutions 2001

	Gydytojai Physicians	Stomatologai Dentists	Specialistai su aukštuoju ir aukštesnuoju medicinos išsilavinimu (ne gydytojai) Medical midpersonnel
Iš viso/Total	1551	1418	1840
Vilniaus apsk.	418	375	548
Kauno apsk.	517	491	522
Klaipėdos apsk.	163	138	197
Šiaulių apsk.	111	101	117
Panevėžio apsk.	76	65	117
Alytaus apsk.	80	59	130
Marijampolės apsk.	75	53	57
Tauragės apsk.	40	36	51
Telšių apsk.	61	56	77
Utenos apsk.	10	44	24

IV. Sveikatos priežiūros įstaigų veikla

Sveikatos draudimo sistema, pradėjusi egzistuoti 1997 m., turėjo didelę įtaką sveikatos priežiūros įstaigų veiklos rodikliams. Kai kurių pokyčių pastebėta ir 1999 metų pradžioje, kai buvo organizuota kompiuterizuota statistinė-ekonominė suteiktų paslaugų apskaita ambulatorinėse ir stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose.

Apsilankymų pas gydytojus skaičius per dešimt metų sumažėjo nuo 9,6 vienam gyventojui (1990 m.) iki 6,5 (2001 m.). Tam įtakos galėjo turėti tikslesnė apsilankymų apskaita, griežtesnė Ligonių kasų kontrolė. Įvairių tyrimų ir procedūrų skaičiaus kitimas, matyt, yra susijęs su sveikatos draudimu: tiesiogiai apmokamų tyrimų ir procedūrų šiek tiek didėja, o neapmokamų – mažėja.

Lietuvoje gyventojų sergamumas yra registruojamas pagal kreipimąsi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas. Šie duomenys informatyvūs tik iš dalies, nes tokia registravimo metodika atspindi daugiau sveikatos priežiūros įstaigų darbų apimtį. Per dešimt metų registruojamas sergamumas tiek suaugusiųjų, tiek vaikų didėjo. Įvedus sveikatos draudimą, galima įtarti sergamumo „hiperregistraciją,“ norint pateisinti skiriamų vaistų kiekį bei atlikto darbo apimtį. Taip pat išlieka ir ligų registracijos dubliavimo skirtingose įstaigose tam pačiam asmeniui problema.

2001 m. registruota vidutiniškai 1,7 susirgimų vienam suaugusiajam ir net 2,9 susirgimų vienam vaikui. Pirmą kartą gyvenime buvo užregistruota mažiau negu viena liga suaugusiems ir 2,5 ligos vaikams. Vaikų tarpe kvėpavimo sistemos ligos sudaro net 59,5 proc. tarp naujai registruotų ligų, iš jų tik labai maža dalis – lėtinės ligos. Taigi, galima teigti, kad didelis vaikų sergamumas sąlygotas pirmiausia ūmių kvėpavimų takų infekcijų. Suaugusiųjų tarpe kvėpavimo takų ligos sudaro 25 proc. visų naujų susirgimų, 12 proc. sudaro traumos ir apsinuodijimai.

Nors skatinamas ambulatorinis gydymas ypač pirminė sveikatos priežiūra, hospitalizacijų skaičius dar esti didelis. Tai iš dalies sąlygoja sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimo sistema (pirminėje grandyje už prirašytus asmenis, o stacionarinėje – už gydytą ligonį). Nors 1999 m. viduryje buvo nustatytos kvotos stacionarinėms paslaugoms, ligonių skaičius ženkliai nesumažėjo. 2001 m. stacionaruose gulėjo 26 tūkst. ligonių mažiau nei 2000 m., bet tai vis dar viršijo 1997 m. lygį. 2001 m. sumažėjo stacionariųjų ligonių visose amžiaus grupėse, išskyrus vaikus. Iš viso 100 gyventojų teko 24 hospitalizacijos. Hospitalizavimo priežasčių struktūra beveik nesikeitė. Suaugusiems vyravo kraujotakos sistemos ligos (21 proc.), vaikams - kvėpavimo sistemos ligos (38 proc.).

IV. The activity of health care institutions

Health insurance system introduced in 1997 had a great impact on the indicators of the activity of health care institutions. Some changes were noticed at the beginning of 1999 as well, when computerized statistical-economical accounting system of services provided in hospitals and outpatient care institutions was implemented.

Visits to the doctor over ten years decreased from 9.6 per inhabitant (1990) to 6.5 (2001). The more precise accounting of visits and a stricter control of Patients' Fund might have influence to decrease of the number of visits. The changes in number of different examinations and procedures depend on health insurance financing methods: the number of directly paid examinations and procedures have increased as indirectly paid one's have decreased.

In Lithuania population morbidity is registered according to referral to outpatient clinics. However, those morbidity data is not informative enough because this type of registering mostly shows the work scope of health care institutions. The registered morbidity of both adults and children has been increasing over 10 years. Following the introduction of health insurance, "hyper-registration" of morbidity can be observed in order to justify the amount of prescribed medicine and the volume of the work done. A problem of duplicating the registration of diseases of the same person in different institutions remains as well.

In 2001 an average of 1.7 diseases per adult and as many as 2.9 diseases per child was registered. For the first time in life less than one disease was registered per adult and 2.5 per child. Respiratory system diseases accounted for 59.5 percent of all new registered children diseases, including a small part of chronic diseases. Thus, it is possible to claim that a great morbidity of children is first of all determined by acute respiratory diseases. Among adults, respiratory system diseases account for 25 percent of all new diseases, trauma and poisoning account for 12 percent.

Though outpatient treatment is encouraged, primary health care in particular, the number of admissions still remains rather high. This is partly determined by health services financing system, when primary health care is financed on capitation base and hospitals are financed per treated patient. In the middle of 1999 quotas for hospital services were introduced, but the number of patients decreased slightly. In 2001 there were 26 thousands less admissions than in 2000, but still the figure exceeds the level of 1997. In 2001 the admission rate fell down

Per dešimt metų vidutinis gulėjimo stacionare laikas sutrumpėjo 7 dienomis. Ypač sparčiai jis pradėjo mažėti įvedus sveikatos draudimą – beveik po vieną dieną kasmet. Tokius pokyčius sąlygojo apmokėjimas už gydytą ligonį, todėl ligoninės buvo suinteresuotos trumpinti gulėjimo laiką, racionaliau organizuoti darbą. Pastaruosius trejus metus vidutinis gulėjimo laikas mažėjo šiek tiek lėčiau ir 2001 m. sudarė 10,9 dienas. Nors daugelio profilių ligonių vidutinis gulėjimo laikas nesiekia 10 dienų, tačiau lyginant su daugeliu Europos šalių, jis vis dar ilgas. Vidutinis ligonių gulėjimo laikas tuberkuliozės ir slaugos skyriuose 2001 m. pailgėjo. Kvotos turėjo įtakos sumažėjusiam lovos funkcionavimo rodikliui, kuris 2001 m. buvo 277,5 dienų. Stacionaro letališkumas šiek tiek didėjo (2001m. iki 1,85 proc.), tad galima įtarti, kad ligonių mažėjimą stacionare nulėmė pirmiausia lengvų (arba ambulatorinių) ligonių mažėjimas.

in all age groups except children. Totally there were 24 admissions per 100 inhabitants. The main reasons of admission remained nearly the same. Circulatory system diseases (21%) prevailed among adults, respiratory system diseases (38%) among children.

Over the recent decade the average length of stay in hospital became shorter by 7 days. Especially great decrease in length of stay was seen after the mandatory health insurance was introduced – nearly one day a year. Such changes were determined by payment for the patient treated, therefore, hospitals were interested in shortening the time spent in hospital, to organize work in a more rational way. During the last three years the decrease of the average length of stay has slow down and in 2001 came to 10.9 days. Though average length of stay in different specialties does not reach 10 days, compared to many European countries, it is still quite long. An average length of stay in the departments of tuberculosis and nursing became longer in 2001. Quotes exerted influence on the decreased bed utilization, which in 2001 were 277.5 days. Hospital death rate has increased to 1.85%, what could indicate that decrease of admissions mostly was caused by decreasing the number of easy (outpatient) cases.

Apsilankymai pas gydytojus Visits to Physicians

	1999	2000	2001
Apsilankymų skaičius (tūkst.) Number of visits (thous)	24466.1	22155.5	22737.5
1-am gyv./per 1 pop.	6.9	6.3	6.5
Apsilankymų pas stomatologus skaičius (tūkst.) Number of visits to dentists (thousands)	4274.4	4052.6	4359.2
1-am gyv./per 1 pop.	1.2	1.2	1.3
Apsilankymų dėl vieno ligos atvejo skaičius Number of visits due to 1 episode			
suaugusiųjų/adults	3.4	2.8	2.9
vaikų/children	2.6	2.2	2.0

Tyrimai ir procedūros Examinations and Procedures

Tyrimų ir procedūrų rūšys Type of examinations and procedures	Abs.sk. Abs.numb.		100-ui gyv. per 100 pop.	
	2000	2001	2000	2001
Laboratoriniai tyrimai Laboratory examinations	58255869	46690182	1664.7	1341.2
iš jų/of which:				
hematologiniai hematological	23383052	18641819	668.2	535.5
citologiniai cytological	285950	255878	8.2	7.4
biocheminiai biochemical	6618494	6902443	189.1	198.3
mikrobiologiniai microbiological	940153	958387	26.9	27.5
imunologiniai immunological	1453826	1317480	41.5	37.8
Endoskopiniai tyrimai Endoscopy examinations	212433	229167	6.1	6.6
Rentgenologiniai tyrimai X-ray diagnostics	2877057	2946344	82.2	84.6
Ultragarsiniai tyrimai Ultra-sound examinations	944384	1113571	27.0	32.0
Funkcinės diagnostikos procedūros Functional diagnostic procedures	2247255	2121507	64.2	60.9
Fizinės medicinos ir reabilitacijos procedūros Procedures in physical medicine and rehabilitation	10202320	9612453	291.5	276.1
Patologinės anatomijos tyrimai Pathologic anatomy tests	3917	3551	10.1*)	8.8*)
Teismo medicinos ekspertizės Forensic medicine tests	7901	8731	20.3*)	21.6*)

*) 100-ui mirusiųjų/per 100 deaths

Susirgimai užregistruoti ambulatorinę pagalbą teikiančiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose 1000-čiui gyventojų 2001 m.

Registered Diseases in Out-patient Clinics per 1000 population in 2001

Ligų klasės pagal TLK-10 Disease groups according to ICD-10	Suaugusieji/Adults		Vaikai/Children	
	sergamumas incidence	ligotumas prevalence	sergamumas incidence	ligotumas prevalence
Iš viso/Total	920.7	1698.4	2524.9	2870.8
I. Kai kurios infekcinės ir parazitinės ligos Certain infectious and parasitic diseases	41.9	61.2	99.4	104.5
II. Navikai Neoplasms	14.4	36.4	4.0	5.8
III. Kraujo ir kraujodaros organų ligos bei tam tikri sutrikimai susiję su imuniniais mechanizmais Diseases of blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanisms	3.3	6.8	14.2	19.7
IV. Endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligos Endocrine, nutritional and metabolic diseases	15.1	51.0	17.5	30.5
V. Psichikos ir elgesio sutrikimai Mental and behavioural disorders	25.4	74.9	44.7	65.4
VI. Nervų sistemos ligos Diseases of the nervous system	36.5	75.2	21.6	34.8
VII. Akies ir jos priedinių organų ligos Diseases of the eye and adnexa	60.1	129.5	105.9	179.2
VIII. Ausies ir speninės ataugos ligos Diseases of the ear and mastoid process	39.0	52.6	78.2	81.8
IX. Kraujotakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	41.3	266.2	11.5	24.0
X. Kvėpavimo sistemos ligos Diseases of the respiratory system	230.5	290.0	1501.7	1555.5
XI. Virškinimo sistemos ligos Diseases of the digestive system	58.8	123.2	152.4	178.0
XII. Odos ir poodžio ligos Diseases of the skin and subcutaneous tissue	62.6	77.4	143.9	159.1
XIII. Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue	73.7	170.6	58.7	84.4
XIV. Urogenitalinės sistemos ligos Diseases of the genitourinary system	80.4	129.0	24.6	30.2
XV. Nėštumas, gimdymas ir pogrindinis laikotarpis Pregnancy, childbirth and the puerperium	12.2	14.2	x	x
XVI. Tam tikros perinatalinio periodo ligos Certain conditions originating in the perinatal period	0.07	0.07	16.8	19.2
XVII. Įgimtos formavimosi ydos, deformacijos ir chromosomų anomalijos Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities	1.3	3.3	23.3	43.3
XVIII. Simptomai, pakitimai ir nenormalūs klinikiniai bei laboratoriniai radiniai, neklasifikuojami kitur Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified	13.2	16.9	87.5	131.2
XIX. Traumos, apsinuodijimai ir kiti išorinių priežasčių padariniai Injury, poisoning and certain other consequences of external causes	110.6	119.8	112.7	116.1

Dispanserizacija 2001 m. Follow-up Diseases in 2001

Ligų klasės pagal TLK-10 Disease groups according to ICD-10	Suaugusieji/Adults		Vaikai/Children	
	abs. sk. abs. numb.	1000 suaug. per 1000 adults	abs. sk. abs. numb.	1000 vaikų per 1000 children
Iš viso/Total	899356	319.4	134727	204.3
I. Kai kurios infekcinės ir parazitinės ligos Certain infectious and parasitic diseases	41883	14.9	2207	3.3
II. Navikai Neoplasms	53435	19.0	955	1.4
III. Kraujo ir kraujodaros organų ligos bei tam tikri sutrikimai susiję su imuniniais mechanizmais Diseases of blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanisms	4763	1.7	5500	8.3
IV. Endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligos Endocrine, nutritional and metabolic diseases	71456	25.4	9069	13.8
V. Psichikos ir elgesio sutrikimai Mental and behavioural disorders	115126	40.9	7761	11.8
VI. Nervų sistemos ligos Diseases of the nervous system	25777	9.2	6360	9.6
VII. Akies ir jos priedinių organų ligos Diseases of the eye and adnexa	38950	13.8	14542	22.0
VIII. Ausies ir speninės ataugos ligos Diseases of the ear and mastoid process	7426	2.6	1740	2.6
IX. Kraujotakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	277654	98.6	4467	6.8
X. Kvėpavimo sistemos ligos Diseases of the respiratory system	67610	24.0	21437	32.5
XI. Virškinimo sistemos ligos Diseases of the digestive system	72068	25.6	11072	16.8
XII. Odos ir poodžio ligos Diseases of the skin and subcutaneous tissue	12414	4.4	5707	8.7
XIII. Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue	43804	15.6	10818	16.4
XIV. Urogenitalinės sistemos ligos Diseases of the genitourinary system	48643	17.3	12510	19.0
XV. Nėštumas, gimdymas ir pogimdyminis laikotarpis Pregnancy, childbirth and the puerperium	6993	2.5	x	x
XVI. Tam tikros perinatalinio periodo ligos Certain conditions originating in the perinatal period	2	0.001	1368	2.1
XVII. Įgimtos formavimosi ydos, deformacijos ir chromosomų anomalijos Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities	2367	0.8	12692	19.2
XVIII. Simptomai, pakitimai ir nenormalūs klinikiniai bei laboratoriniai radiniai, neklasifikuojami kitur Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified	3488	1.2	12510	19.0
XIX. Traumos, apsinuodijimai ir kiti išorinių priežasčių padariniai Injury, poisoning and certain other consequences of external causes	5910	2.1	1546	2.3

Hospitalinis sergamumas pagal priežastis 2001 m. Discharges by Groups of Diseases in 2001

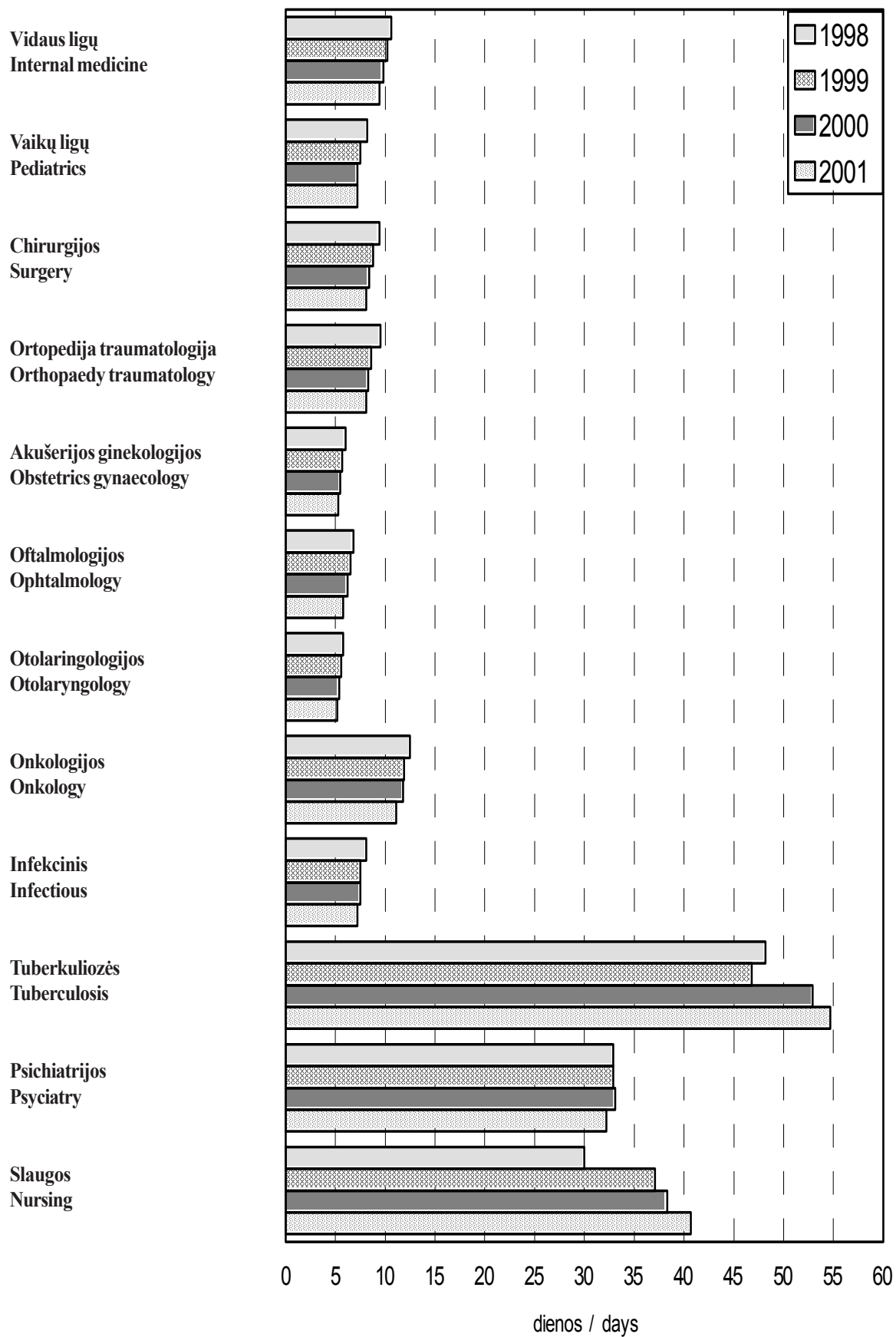
Ligų klasės pagal TLK-10 Disease groups according to ICD-10	Suaugusieji/Adults		Vaikai/Children	
	išrašyta 1000 gyv. discharge per 1000 pop.	vidutinė gulėjimo trukmė average length of stay	išrašyta 1000 gyv. discharge per 1000 pop.	vidutinė gulėjimo trukmė average length of stay
Iš viso/Total	239.3	11.5	207.6	7.6
I. Kai kurios infekcinės ir parazitinės ligos Certain infectious and parasitic diseases	6.1	31.1	15.7	9.0
II. Navikai Neoplasms	19.3	11.0	2.9	8.9
III. Kraujo ir kraujodaros organų ligos bei tam tikri sutrikimai susiję su imuniniais mechanizmais Diseases of blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanisms	0.7	9.6	1.4	6.6
IV. Endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligos Endocrine, nutritional and metabolic diseases	4.5	10.6	2.1	7.3
V. Psichikos ir elgesio sutrikimai Mental and behavioural disorders	14.1	29.7	3.7	15.4
VI. Nervų sistemos ligos Diseases of the nervous system	11.8	11.0	5.1	8.7
VII. Akies ir jos priedinių organų ligos Diseases of the eye and adnexa	5.6	6.0	3.1	6.8
VIII. Ausies ir speninės ataugos ligos Diseases of the ear and mastoid process	1.8	8.4	3.6	6.8
IX. Kraujotakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	51.0	13.2	2.5	5.8
X. Kvėpavimo sistemos ligos Diseases of the respiratory system	17.0	10.4	78.8	6.9
XI. Virškinimo sistemos ligos Diseases of the digestive system	21.5	8.1	24.1	5.1
XII. Odos ir poodžio ligos Diseases of the skin and subcutaneous tissue	4.3	10.5	5.8	6.1
XIII. Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue	13.2	12.0	3.8	8.5
XIV. Urogenitalinės sistemos ligos Diseases of the genitourinary system	19.1	6.7	6.6	6.3
XV. Nėštumas, gimdymas ir pogimdyminis laikotarpis Pregnancy, childbirth and the puerperium	24.9	5.1	0.05	6.5
XVI. Tam tikros perinatalinio periodo ligos Certain conditions originating in the perinatal period	x	x	16.5	7.9
XVII. Įgimtos formavimosi ydos, deformacijos ir chromosomų anomalijos Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities	0.5	9.3	6.4	7.6
XVIII. Simptomai, pakitimai ir nenormalūs klinikiniai bei laboratoriniai radiniai, neklasifikuojami kitur Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified	1.1	10.0	6.1	26.8
XIX. Traumos, apsinuodijimai ir kiti išorinių priežasčių padariniai Injury, poisoning and certain other consequences of external causes	22.7	9.3	19.4	5.2

Stacionaro lovų veikla pagal profilius 2001 m. Hospital Bed Utilization by Specialities in 2001

Profilis Speciality	Hospitalizacija 1000-čiai gyv. Admissions per 1000 pop.	Lovos užimtumas Bed occupancy	Vidutinė gulėjimo trukmė Average length of stay	Lovos apyvarta Bed turnover	Letališkumas Deaths (%)
Iš viso/Total	240.3	277.5	10.9	25.5	1.85
iš jų/of which:					
Vidaus ligų Internal medicine	68.4	285.5	9.4	30.2	1.59
Vaikų ligų Paediatrics	20.1	258.3	7.2	36.1	0.06
Chirurgijos Surgery	41.1	278.1	8.1	34.5	0.84
Ortopedijos traumatologijos Orthopaedy traumatology	15.1	283.3	8.1	34.9	0.24
Akušerijos ginekologijos Obstetrics gynaecology	30.1	215.3	5.3	40.7	0.01
Oftalmologijos Ophtalmology	5.6	280.5	5.8	48.0	0.02
Otolaringologijos Otolaryngology	7.7	236.7	5.2	45.3	0.02
Psichiatrijos Psyciatry	10.7	286.9	32.2	8.9	0.39
Onkologijos Oncology	8.8	283.4	11.1	25.6	1.75
Infekcinis Infectious	9.0	259.9	7.2	36.3	0.23
Tuberkuliozės Tuberculosis	3.2	286.6	54.7	5.2	2.60
Stomatologijos Dentistry	0.7	325.1	6.7	48.9	0.04
Slaugos Nursing	6.8	302.2	40.7	7.4	16.31
Reabilitacijos Rehabilitation	2.2	298.7	27.2	11.0	0.12

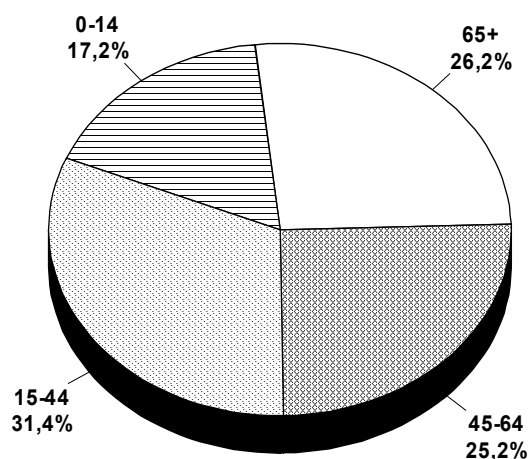
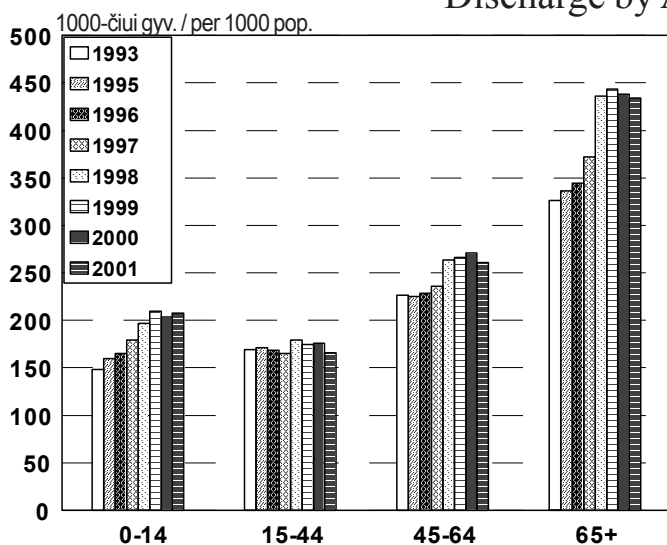
Vidutinis gulėjimo laikas

Average Length of Stay

Hospitalinis sergamumas pagal amžių 2001 m.

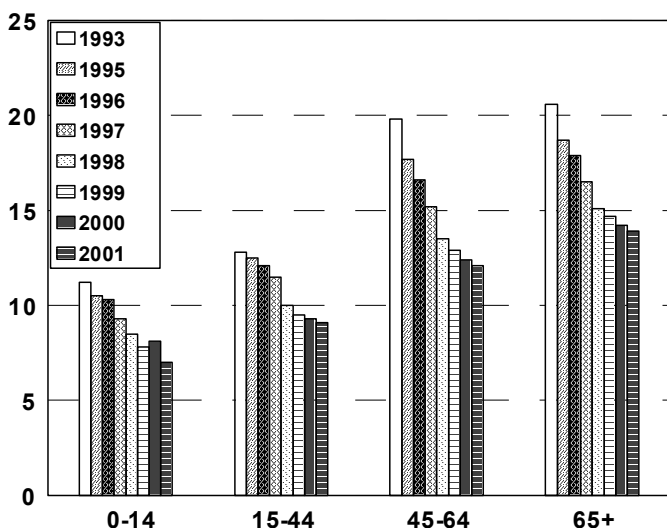
Discharge by Age in 2001

Pastaba. 1993-1999 m. duomenys neperskaičiuoti pagal 2001 m. gyventojų surašymo duomenis
 Note. Data for 1993-1999 is not recalculated according to data of population census of 2001

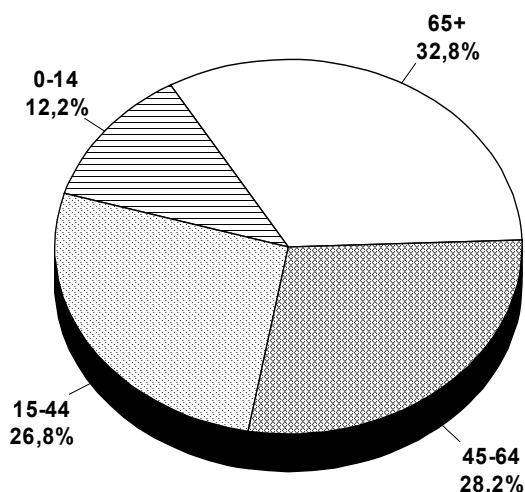
Vidutinis gulėjimo laikas pagal amžių

Average Length of Stay by Age

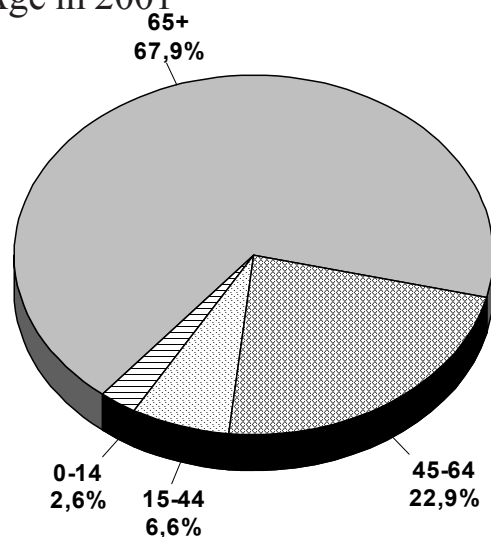
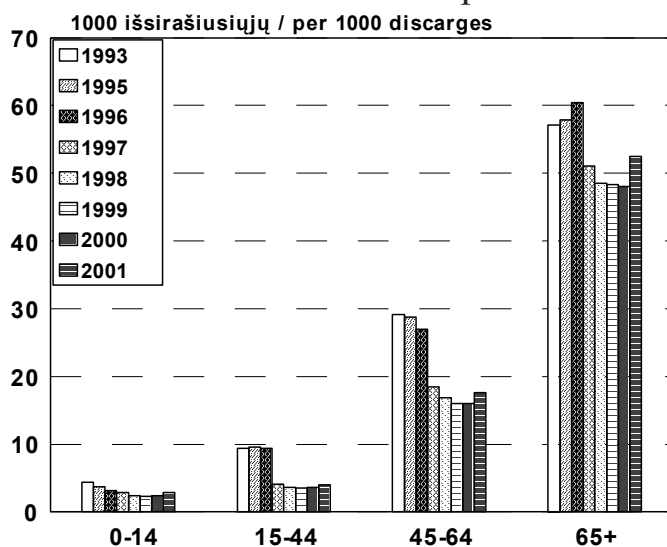
Lovadieniai pagal amžių 2001 m.

Beddays by Age in 2001

Hospitalinis letališkumas pagal amžių 2001 m.

Hospital Deaths by Age in 2001

Chirurginės operacijos stacionaruose 2001 m. Surgical Operations in Hospitals in 2001

Operacijos Operations	Abs.sk. Abs.numb.	100000-čių gyv. per 100000 pop.	proc. %
Iš viso/Total iš jų/of which:	256767	7375.6	100.0
Nervų sistemos On the nervous system	6399	183.8	2.5
Endokrininės sistemos On the endocrine system	1541	44.3	0.6
Akių On the eye	13668	392.6	5.3
Ausų, nosies, gerklės On the ear, throat and nose	20376	585.3	7.9
Veido ir žandikaulio Maxilla-facial	5382	154.6	2.1
Kvėpavimo organų On the respiratory system	4318	124.0	1.7
Širdies On the heart	5661	162.6	2.2
Kraujagyslių On the vessels	12478	358.4	4.9
Pilvo ertmės organų On the digestive system	43081	1237.5	16.8
Inkstų ir šlapimtakių On the kidney and ureter	4864	139.7	1.9
Prostatos On the prostate	6822	419.1 ¹	2.7
Moters lyties organų On the female genital organs	38344	2068.6 ²	14.9
Akušerinės Obstetrical operations	25324	1366.2 ²	9.9
Kaulų ir raumenų sistemos On the musculo-skeletal system	36762	1056.0	14.3
Pienliaukės On the breast	2974	85.4	1.2
Odos ir poodinio sluoksnio On the skin and subcutaneous tissue	24043	690.6	9.4

¹ 100,000-čių vyrų/per 100,000 males pop.

² 100,000-čių moterų/per 100,000 females pop.

V. Sveikatos aplinka

Vieną iš svarbių sveikatai rizikos veiksnių grupę sudaro fizinės aplinkos veiksniai. Kiekvienas žmogus turi poreikį maistui, vandeniui (1-2 l per parą), orui (10-20 m³ per parą) ir teisę į švarią ir saugią aplinką. Didėjant aplinkos taršai, šių veiksnių rizikos žmonių sveikatai vertinimas, poveikio sveikatai numatymas ir valdymas tampa vis aktualesni klausimai.

Su būstu susiję pagrindiniai žmogaus poreikiai. Visų pirma tai stogas, saugantis nuo išorės veiksnių ir grėsmių, fizinė konstrukcija privačiai kasdienei veiklai. Iš visos aplinkos, kurioje būna žmogus per dieną, daugeliu atvejų būstas turi didžiausią psichologinę ir socialinę reikšmę. Todėl netinkamos būsto ir gyvenamosios aplinkos sąlygos gali turėti didelę įtaką žmonių gerovei, sveikatai, gyvenimo kokybei.

Pasaulio sveikatos organizacijos kartu su Valstybiniu visuomenės sveikatos centru 2000 metais atlikto būsto ir sveikatos tyrimo duomenimis, dauguma gyventojų savo sveikatą vertina gerai (42,5 proc.), tačiau net 47 proc. mano, kad ji patenkinama ar bloga. Sveikatą geriau vertina jaunesni gyventojai nei vyresni. 31,1 proc. apklaustųjų mano, kad yra turėję tokių sveikatos sutrikimų ar susirgimų, kurie, jų nuomone, gali būti susiję su pačiu būstu. Dažniausia gyventojai nurodė kvėpavimo sutrikimus ir kosulį (12,3 proc.), galvos skausmus (10,0 proc.), slogą (5,5 proc.) bei sunkumus užmiegant (4,6 proc.). Dauguma iš jų manė, kad sveikatos sutrikimų ar susirgimų, kuriuos jie sieja su būsto sąlygomis, atsiradimui įtakos galėjo turėti oro kokybė bute (15,1 proc.), triukšmas (9,1 proc.), temperatūra (8,7 proc.), oro drėgmė (7,8 proc.).

Daugelis mokslininkų pripažįsta, kad nelaimingi atsitikimai yra viena pagrindinių mirčių, įvykstančių namuose, priežasčių. Dažniausia jie įvyksta dirbant įprastus namų ruošos darbus. Žala sveikatai gali būti labai įvairi: nuo trumpalaikio skausmo ar diskomforto iki sunkių susižalojimų ar net mirties. Aukščiau minėto tyrimo duomenimis, 52,9 proc. gyventojų teigė, kad jų bute ar laiptinėje yra nesaugių vietų, dažniausia viena nesaugi vieta (31,4 proc.). Daugiausia gyventojų nurodė, kad pavojinga vieta yra laiptinė (25,5 proc.) bei vonia (17,6 proc.). 20,8 proc. apklaustųjų teigė, kad jų bute jau yra įvykę nelaimingų atsitikimų, tarp kurių dažniausia minimi kritimai (9,8 proc.), įpjovimai (9,8 proc.) bei sumušimai (8,8 proc.). Daugumą nelaimingų atsitikimų patyrė gyventojai iki 25 metų amžiaus (21,3 proc.).

Maisto kokybė taip pat yra labai svarbus veiksnys žmogaus sveikatai. Netinkamai paruoštas ar apdorotas maistas gali tapti įvairių užkrečiamųjų

V. Environmental Health

One group of important risk factors to human health forms factors of physical environment. Human beings need regular supply of food, water (1-2 litres per day), air (10-20 m³ per day) and have a right to clean and safe environment. Health risk assessment of environmental factors, health impact prevision and management of these factors nowadays becomes more and more important issues, due to growing environmental pollution.

Housing addresses basic human needs. First of all, it acts as a shelter protecting from outdoor factors and threats, provides a physical enclosure for private daily activities. Of all environmental settings encountered by individuals during their daily routines, housing is in many respects the most pivotal, in view of its psychological and social significance. Inadequate housing and living environment may highly influence well-being, health and quality of life of people.

According to housing and health survey performed by WHO and State Public Health Center in 2000, the majority of inhabitants assess their health as good (42,5%), though even 47% think it being fair or poor. Younger people assess their health better than elder.

31,1 % of respondents think that they have had health effects or illnesses that they think might be related to the flat itself. More often they indicate respiratory symptoms and coughing (12,3%), headache (10,0%), running nose (5,5%) and difficulties to fall asleep (4,6%). Mostly respondents think that air quality (15,1%), noise (9,1%), temperature (8,7%), air humidity (7,8%) might have influenced occurrence of these health effects or illnesses.

Accidents have been recognized by many scientists as the leading causes of death inside the home. In many cases home accidents happen during every-day activities and many of them are avoidable. The harm caused to health may vary widely: from short-term pain or discomfort to serious injuries and even death. According to above mentioned survey results, 52,9% of households thinks that there are some unsafe spots in their flat and the staircase, usually one (31,4%). More often staircase (25,5%) and bathroom (17,6%) were considered as dangerous places. 20,8% of households noted that accidents have already happened in their flat the main ones being falls (9,8%), cuts (9,8%) and bruises (8,8%). The majority of injured persons were under 25 years of age (21,3%).

Quality of food is very important factor for human health as well. Improper food preparation can cause various communicable diseases. According to

ligų šaltiniu. Užkrečiamųjų ligų valstybės registro duomenimis, Lietuvoje kasmet registruojama nuo 10 iki 15 tūkstančių ūmių žarnyno užkrečiamųjų ligų ir maisto toksinių infekcijų. 2001 metais užregistruoti 12642 šių ligų atvejai. Tarp jų 1390 atvejų salmoneliozės, 590 – šigeliozės, 1672 – rotavirusinio enterito, 745 – maisto toksinių infekcijų, 7547 – kitų bakterinių žarnyno infekcijų.

Per paskutiniuosius 11 metų (1991-2001) Lietuvos gyventojų sergamumas salmonelioze, šigelioze turi tendenciją mažėti, tačiau sergančiųjų kitomis žarnyno užkrečiamosiomis ligomis nemažėja.

Dėl gerėjančios mikrobiologinės diagnostikos pastaraisiais metais kasmet daugiau nustatoma susirgimų kampilobakterioze (nuo 3,2/100000 gyv. 1998 m. iki 9,5/100000 gyv. 2001m.), rotavirusiniu enteritu (nuo 9,5/100000 gyv. 1998m. iki 47,7/100000 gyv. 2001 m.).

Epidemiologinės analizės duomenimis nustatyta, kad kasmet nuo maisto šigelioze užsikrečia vidutiniškai apie 50 proc., salmonelioze – apie 90 proc. susirgusiųjų šiomis ligomis asmenų. Pastaraisiais metais dažniausiai salmonelioze užsikrečiama nuo vištienos ir jos gaminių, kiaušinių ir jų produktų.

2001 metais Lietuvoje buvo užregistruoti 44 ūmių žarnyno užkrečiamųjų ligų protrūkiai, tarp jų 17 salmoneliozės, 9 šigeliozės, 10 rotavirusinio enterito, 8 kitos ir nenustatytos etiologijos. Daugiau nei 40 proc. protrūkių kilo vaikų ugdymo įstaigose, 36 proc. – namuose, 16 proc. – maisto tvarkymo įmonėse. Protrūkių epidemiologinio tyrimo duomenimis nustatyta, kad dažniausia jų priežastis buvo maisto saugą reglamentuojančių teisės aktų ir normų pažeidimai minėtų įstaigų maisto tvarkymo vietose, taip pat nesaugiai pagamintas maistas namuose.

2001 metais Lietuvoje trichinelioze sirgo 105 asmenys. Didžiausias per pastaruosius 5 metus trichineliozės židiny 2001 metais užregistruotas Pasvalio rajone. Šiame židinyje trichinelioze sirgo 70 asmenų. Nustatyta, kad Lietuvoje trichinelioze dažniausiai užsikrečiama nuo namų ūkiuose užaugintų kiaulių mėsos, laiku nepatikrintos dėl trichinelijų invazijos.

Radiacinės saugos centras atlieka gyventojų galimos apšvitos jonizuojančiąja spinduliuote ir jos įtakos gyventojų sveikatai tyrimus, juos vertina ir prognozuoja. Kartu su kitais tyrimais atliekama nuolatinė gamtinių ir technogeninių radionuklidų aktyvumo stebėseną. Geriamojo vandens, atmosferinių kritulių, dirvožemio ir maisto produktų bei jų žaliavų tyrimai šiame Centre yra atliekami nuo 1965 m. Ši stebėseną yra viena iš Centro funkcijų, kurios įteisintos Radiacinės saugos įstatyme. Ėminių ėmimo taškai išsidėstę skirtinguose šalies regionuose. Per metus vidutiniškai tiriama apie 100 maisto produktų

the data of the National register of communicable diseases, there are registered 10 – 15 thousand of acute gastrointestinal communicable diseases and foodborne intoxications in Lithuania every year. In 2001, in total there were reported 12642 cases of those infections: 1390 cases of salmonellosis, 590 – shigellosis, 1672 – rotaviral enteritis, 745 – foodborne intoxications, 7547 – other bacteric gastrointestinal infections.

During the 1991– 2001 period, trend of the incidence of shigellosis is going down in Lithuania. Other acute intestinal infections cases aren't decreasing.

More cases of campylobacteriosis (from 3,2 cases/ 100 000 population in 1998 to 9,5/ 100 000 in 2001), rotaviral enteritis (from 9,5/ 100 000 in 1998 to 47,7/ 100 000 in 2001) are registered every year because of better microbiological diagnostic.

Epidemiological analysis shows that about 50 percent of all cases of shigellosis, 90 percent - of salmonellosis are foodborne origin every year. Lately, the most common cause of salmonellosis is consumption of chicken meat and it's products, eggs and their products.

In 2001, there were registered 44 outbreaks of acute gastrointestinal communicable diseases in Lithuania: 17 of salmonellosis, 9 of shigellosis, 10 of rotaviral enteritis, 8 – other and undetected etiology. More than 40 percent of outbreaks were registered in schools, kindergartens, 36 percent – at home, 16 percent - in food handling enterprises. According to the data of the outbreaks investigation, the common cause of outbreaks was violation of legal acts regulating food safety and unsafe prepared food at home.

In 2001, in total 105 cases of trichinellosis there were registered in Lithuania. The biggest focus of trichinellosis during the 5 years period was registered in Pasvalys district. There were 70 ill persons in this focus. It was detected that the most common cause of trichinellosis in Lithuania is consumption of pig meat from home farms, which is not timely tested for trichinella.

Radiation Protection Centre is responsible for control of radiation protection of both public and radiation workers in Lithuania. Among other tasks are constant measurements of natural and artificial radioactivity. Monitoring of drinking water, soil, fallout and foodstuff is constantly performed since 1965. This requirement is set in the Law of Radiation Protection of the Republic of Lithuania. Sampling points have been selected in the different regions of country. Frequency of sampling at 9 monitoring points is typically 100 samples of food and 140 samples of drinking water per year. No differences in concen-

ir apie 140 geriamojo vandens ėminių iš 9 ėmimo taškų. Radionuklidų aktyvumų skirtumų ėminiuose iš Ignalinos atominės elektrinės galimos įtakos zonos ir iš kitų šalies regionų nenustatyta.

Remiantis radionuklidų aktyvumo maisto produktuose tyrimų rezultatais, buvo įvertintos suaugusio gyventojų gaunamos efektingos dozės, gaunamos nuo maiste (piene, mėsoje, bulvėse, grūdiniuose kultūrose, žuvyje, lapiniuose daržovėse) esančių ^{137}Cs , ^{90}Sr ir ^{40}K , apskaičiuota dozė lygi 0,19 mSv. Didžiausią dozę nulemia ^{40}K ir sudaro apie 99% dozės, kurią nulemia visi maiste esantys radionuklidai. Jeigu suaugęs žmogus per metus suvalgytų 50 kg baravykų (šviežių), jis gautų papildomą 51 mSv efektingą dozę. Tai sudarytų tik apie 2% metinės dozės, kurią vidutiniškai Lietuvos žmogus gauna iš gamtinių ir dirbtinių jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių. Šis rezultatas rodo, kad grybai, ypač labiausiai mėgstamų rūšių, nėra svarbus apšvitęs šaltinis.

Požeminis vanduo Lietuvoje - vienas pagrindinių geriamojo vandens išteklių, ir jo kokybės pablogėjimas tiesiogiai gali atsilepti žmonių sveikatai. Lietuvoje uždrausta išleisti užterštą vandenį į požeminio vandens horizontus, todėl lyg ir nėra didelio pavojaus, kad pablogės jo kokybė.

Geriamajam vandeniui įtakos turi natūralaus požeminio vandens išteklių kokybė, geležies šalinimo iš geriamojo vandens efektyvumas, centralizuoto geriamojo vandens tiekimo tinklo būklė. Ypač aktuali nitrato kastiniuose šuliniuose problema. Lietuvoje dabartiniu metu yra per 300 tūkstančių kastinių šulinių (negilių, 2 - 5 m gylio šachtinių šulinių). Beveik pusė šių šulinių vanduo turi didelę nitrato koncentraciją.

Visuomenės sveikatos centrų 2001 m. atliktų šachtinių šulinių vandens kokybės tyrimų duomenimis, iš 3894 vandens pavyzdžių, ištirtų pagal cheminius rodiklius, higienos normatyvų neatitiko 52 proc. ištirtų pavyzdžių. Iš 3756 vandens pavyzdžių, tirtų nitrato koncentracijai nustatyti, didžiausią leidžiamą koncentraciją viršijo 44 proc. tirtų vandens pavyzdžių. Pakruojo visuomenės sveikatos centre užfiksuotas maksimalus nitrato kiekis šachtinių šulinių vandenyje, siekiantis net 960 mg/l, Marijampolės visuomenės sveikatos centre - 832,8 mg/l, Radviliškio visuomenės sveikatos centre - 760 mg/l. Iš 3284 vandens pavyzdžių, tirtų nitrato koncentracijai nustatyti, didžiausią leidžiamą koncentraciją viršijo 9 proc. pavyzdžių. 2001 m. pagal mikrobiologinius rodiklius visuomenės sveikatos centruose iš viso buvo ištirta 2932 vandens pavyzdžių, iš kurių higienos normų neatitiko net 55 proc. šachtinių šulinių vandens pavyzdžių.

Viena didžiausių globalių aplinkosaugos problemų, tebėra atmosferos tarša, kuri neigiamai veikia ir žmonių sveikatą. Kaip ir daugelyje pasaulio šalių, pagrindinis teršalų emisijos į atmosferą šaltinis

trations of radionuclides in foodstuff and drinking water from Ignalina NPP region and other country were found.

Doses due to radionuclides in foodstuff are calculated on the basis of measurements of radionuclides in main foodstuffs (potatoes, milk, meat, cereals, leafy vegetables, fish) and mushrooms. The mean total annual effective dose due to ^{90}Sr , ^{137}Cs and ^{40}K in foodstuff is 0,19 mSv. ^{40}K is responsible for 99% of this dose. Conservative estimation of dose due to ^{137}Cs in wild mushrooms gives 0,085 mSv of annual effective dose.

Underground water is one of the main drinking water sources in Lithuania. Quality of underground water is directly linked with human health. Discharge of polluted water into the underground water aquifers is strictly prohibited in Lithuania. In such way, it seems that there is no threat to ground water quality.

Drinking water is influenced by the quality of natural ground water resources, effectiveness of iron removal from drinking water, state of centralized drinking water supply network. Prevalence of nitrates in dug wells cause acute problem. Today there are more than 300 thousand dug wells (2-5 meters deep) in Lithuania. High concentrations of nitrates prevail in half of all dug wells.

Public health centers investigated 3894 water samples from dug wells according to chemical parameters in 2001, 52 percent of these samples did not comply with hygiene requirements. From 3756 water samples, investigated to define level of nitrates concentrations, 44 percent of the samples exceeded maximum allowable concentration. Maximum amount of nitrates reaching 960 mg /per litre was found in dug wells water at Pakruojis Public Health Center, 832.8 mg /per litre - in Marijampole Public Health Center, 760 mg /per litre - in Radvilskis Public Health Center. From 3284 water samples analyzed for nitrites concentrations 9 percent of the samples exceeded maximum allowable concentration. For microbiological contamination 2932 water samples taken from dug wells were analyzed and 55 percent of them did not comply with hygiene requirements in 2001.

Air pollution remains to be global environmental problem, negatively affecting human health. The main source of pollutant emission in Lithuania, as in many other countries, is mobile air pollution sources. Pollutants from industry are emitted into the higher levels of the atmosphere where they are dispersed over the large area. Meanwhile, pollutants emitted from mobile sources, can generate close to the ground surface, thus posing direct threat to human health.

Lietuvoje yra mobilieji taršos šaltiniai. Pramonė savo teršalus išmeta į aukštesnius atmosferos sluoksnius, kur jie yra išnešiojami bei išsklaidomi didelėje teritorijoje, o transporto išmetamos dujos gali kauptis pažeminiame sluoksnyje, keldamos tiesioginį pavojų žmonių sveikatai.

Kelių transportas 2000 m. išmetė į atmosferą pagrindinę teršalų dalį, t.y. 97 proc., ir tik 3 proc. - kitos transporto priemonės (geležinkelis, aviacija, laivynas ir kt.). Teršalų struktūra išliko panaši kaip ir ankstesniais metais. Didžiausią dalį sudarė anglies monoksidas - 73,8 proc., azoto oksidai - 13,2 proc., lakieji organiniai junginiai - 12,9 proc. Didžiausią dalį degalų, sunaudotų transporte 2000 m., sudarė dyzelinas - apie 50 proc. Suskystintųjų dujų naudojimas transporte 2000 m. išaugo 76 proc., palyginti su 1996 m.

Bendras motorinių kelių transporto priemonių skaičius Lietuvoje nuo 1996 m. iki 2000 m. išaugo apie 40 proc. Lengvųjų automobilių skaičius nuo 1996 m. iki 2000 m. išaugo apie 49 proc. Senesnių kaip 10 metų lengvųjų automobilių 2000 m. buvo 1055,7 tūkst., jie sudarė apie 90 proc. bendro lengvųjų automobilių skaičiaus. 1997 m. tokių automobilių Lietuvoje buvo 84 proc.

Nors eksploatuojamų automobilių Lietuvoje padaugėjo, bet bendras sunaudotų degalų kiekis 2000 m., palyginti su 1996 m., sumažėjo 6 proc. Prognozuojama, kad didėjant automobilių skaičiui ir toliau didės oro tarša ypač didžiuosiuose miestuose prie intensyvaus eismo gatvių sankryžų.

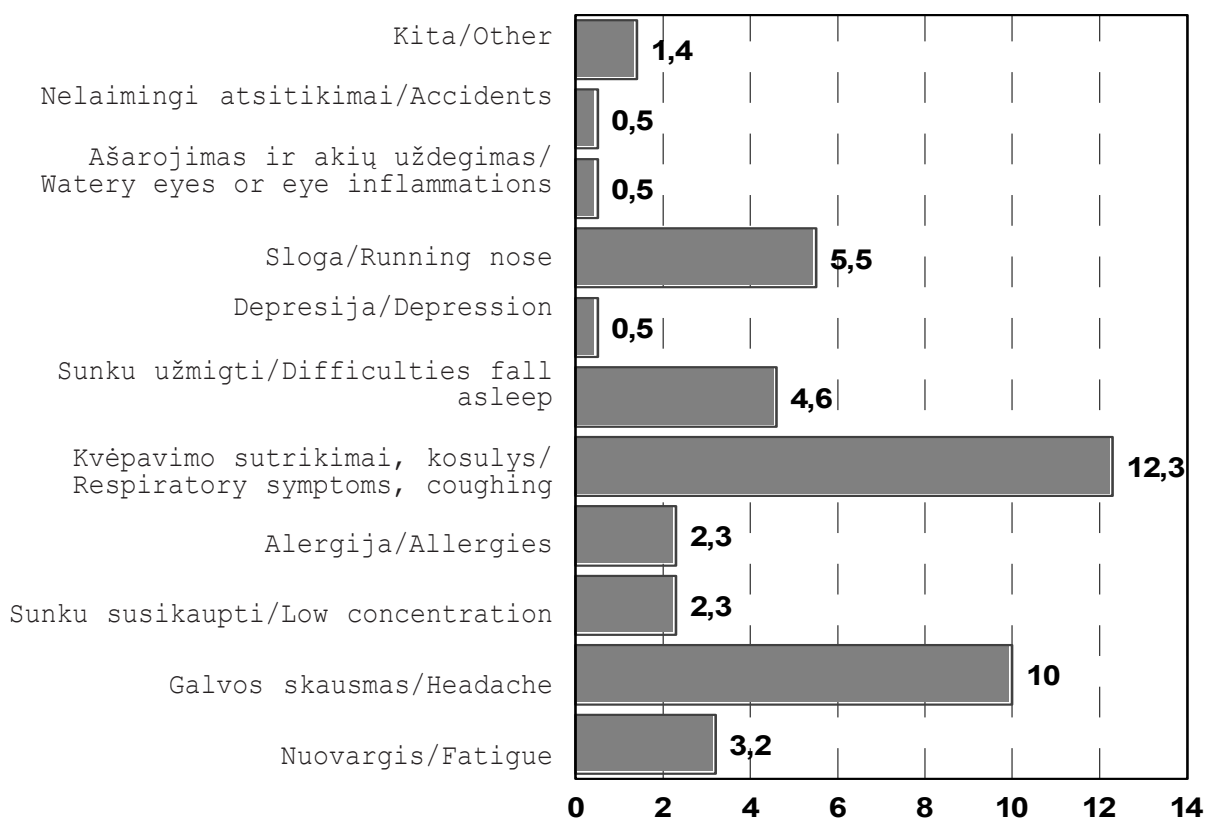
A share of pollutant emission from road transport in 2000 accounted to 97 percent of a total emission amount, and from other transport means (railway, aviation, navy, ect.) – only 3 percent. The structure of air pollutants remains similar to earlier years. Carbon monoxide account for 73.8 percent, nitrogen oxide - 13.2 percent, volatile organic compounds - 12.9 percent. The largest share of fuel consumed by transport in 2000 belongs to dyzel - approximately 50 percent. Liquefied gas consumption in transport increased by 76 percent in 2000 in comparison with 1996.

From 1996 to 2000 a total number of road vehicles has increased by approximately 40 percent. A number of motorcars in the period of 1996 – 2000 have increased by some 49 percent. In 2000 there were 1055.7 thousand motorcars older than 10 years and their share accounted to 90 percent of a total number of motorcars. In 1997 there were 84 percent of such cars in Lithuania.

Although a number of vehicles used in Lithuania increased, a total amount of fuel consumed decreased by 6 percent. It is prognosticated, that in future air pollution will be increasing, especially near heavy traffic crossroads, providing that there is growing number of vehicles in cities.

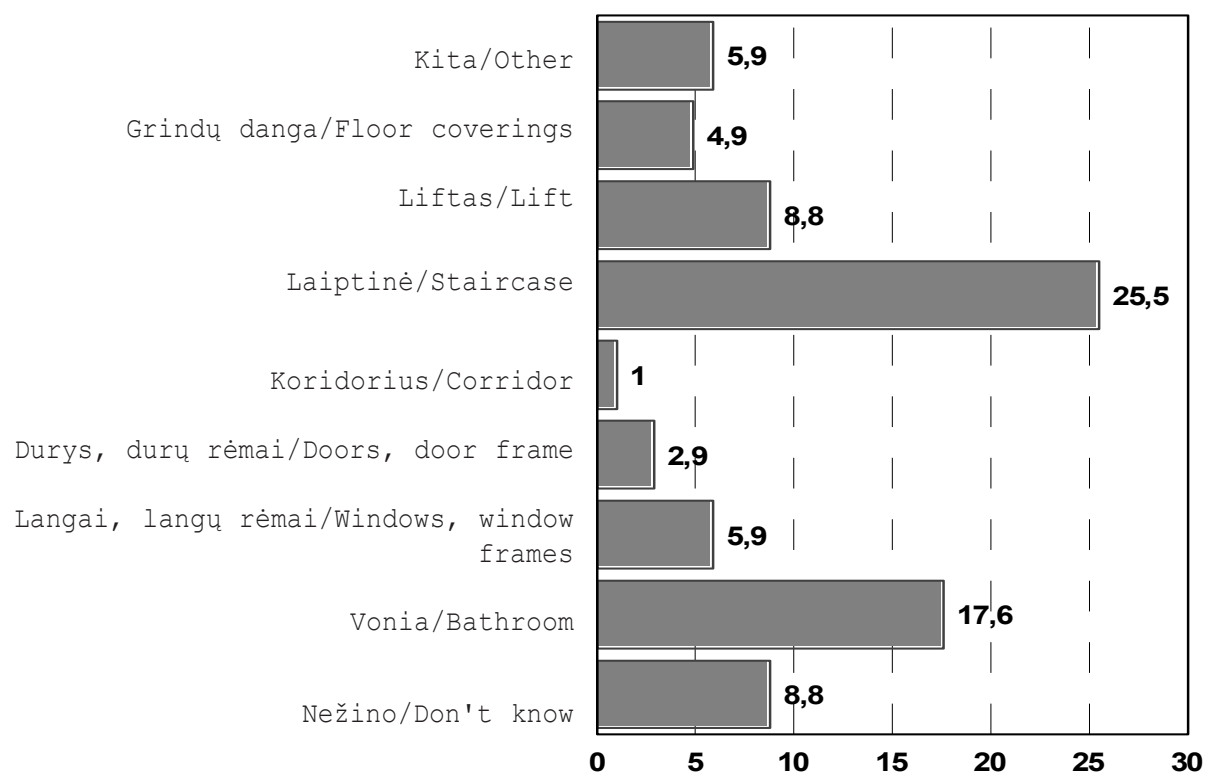
Susirgimai ar sveikatos sutrikimai, kuriuos turėjo gyventojai ir sieja su buto sąlygomis 2000 m. (proc.)

Health effects or illnesses that could be related to the flat conditions in 2000 (%)

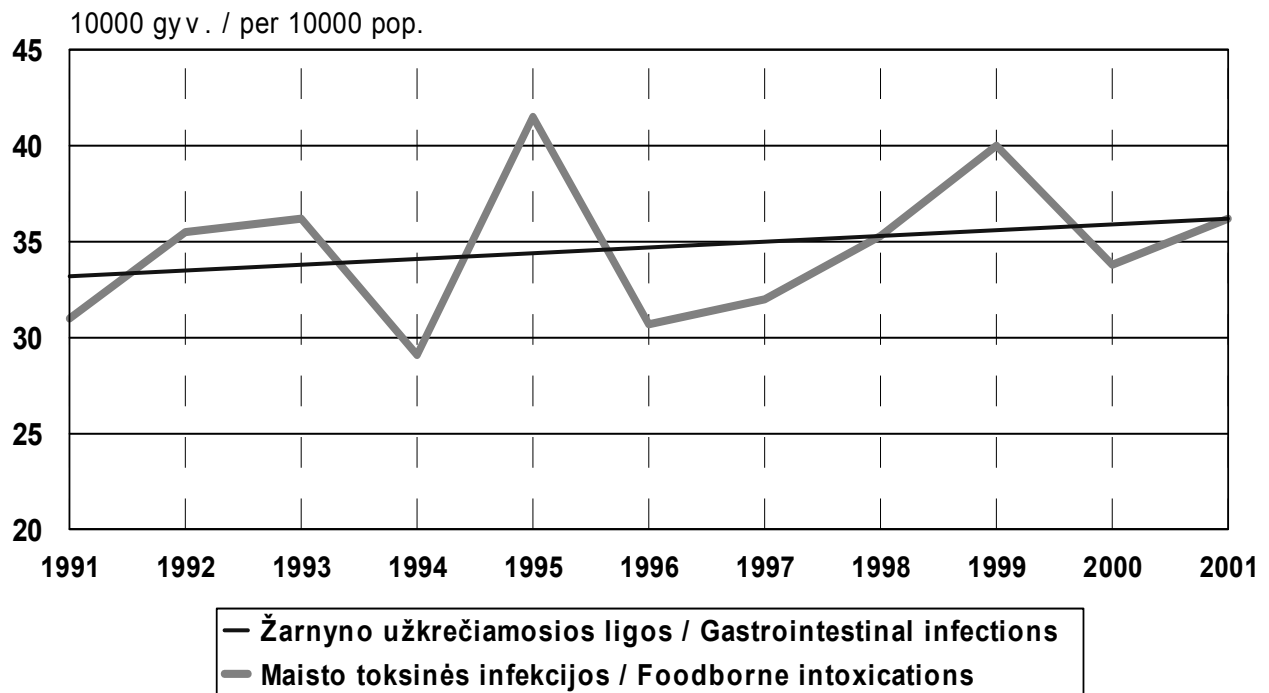
Pavojingos vietos / kambariai 2000 m. (proc.)

Unsafe places / rooms in 2000 (%)

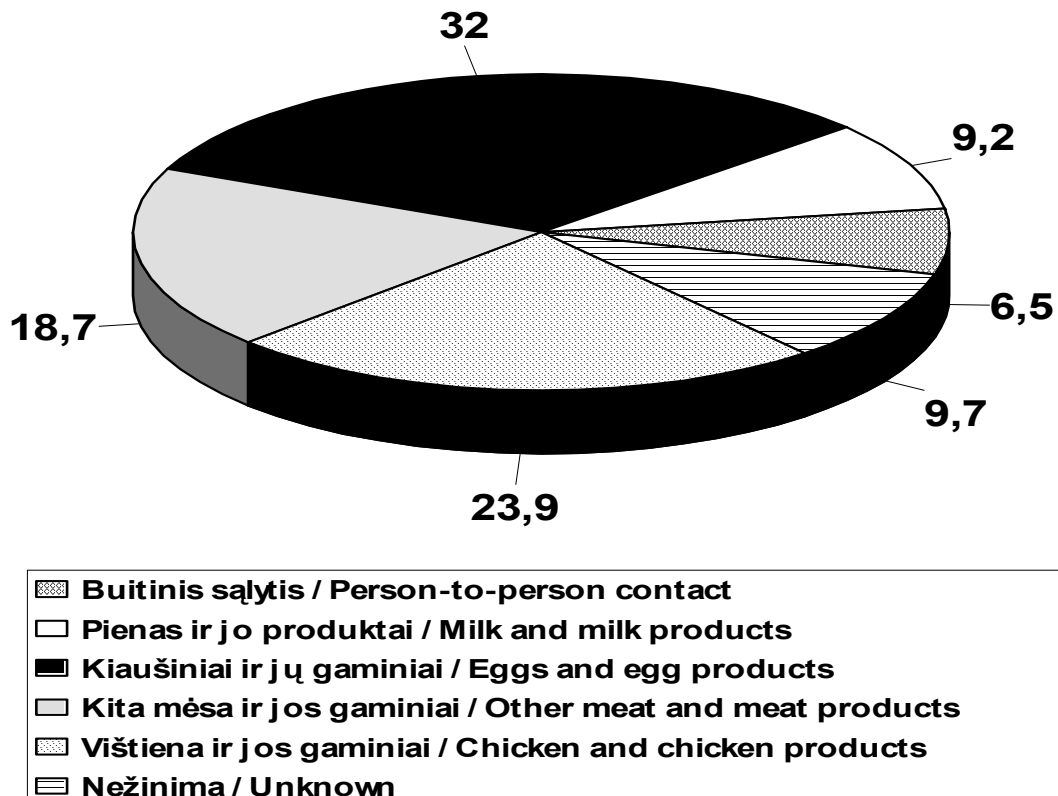
Lietuvos gyventojų sergamumas žarnyno užkrečiamosiomis ligomis ir maisto toksinėmis infekcijomis 1991-2001 m.

Incidence of gastrointestinal diseases and foodborne intoxications in Lithuania, 1991-2001

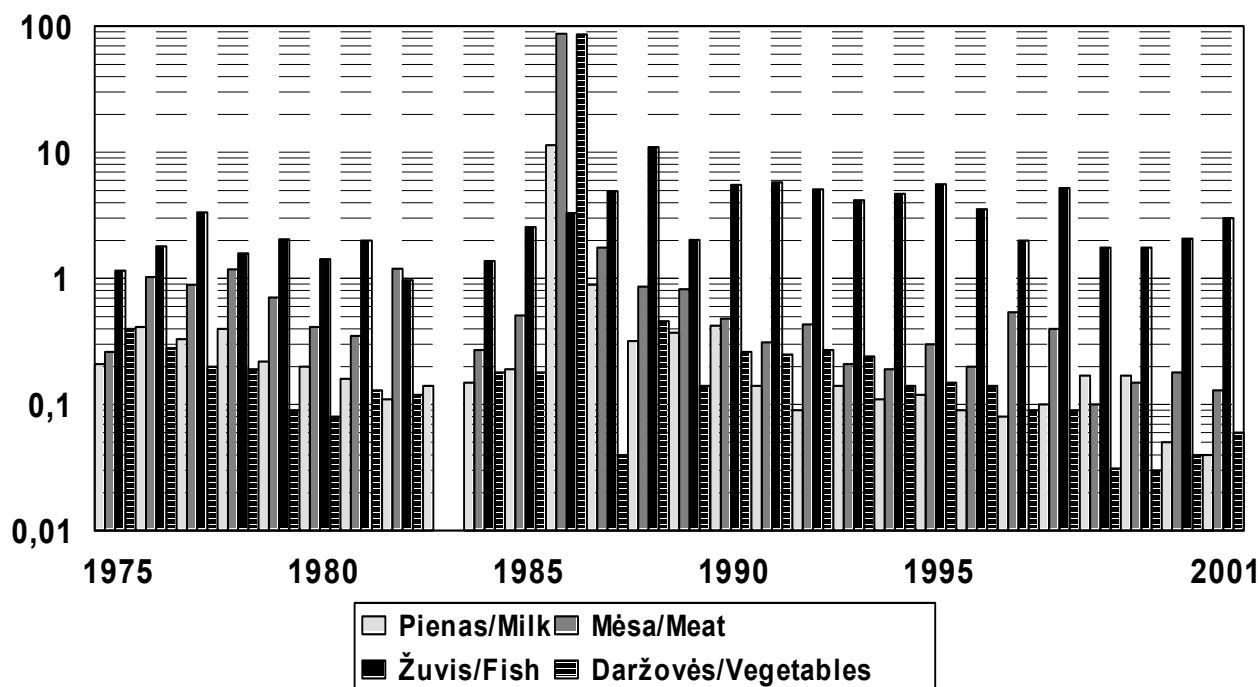
Salmoneliozės rizikos faktoriai 2001 m. (proc.)

Risk factors of salmonellosis in 2001 (%)

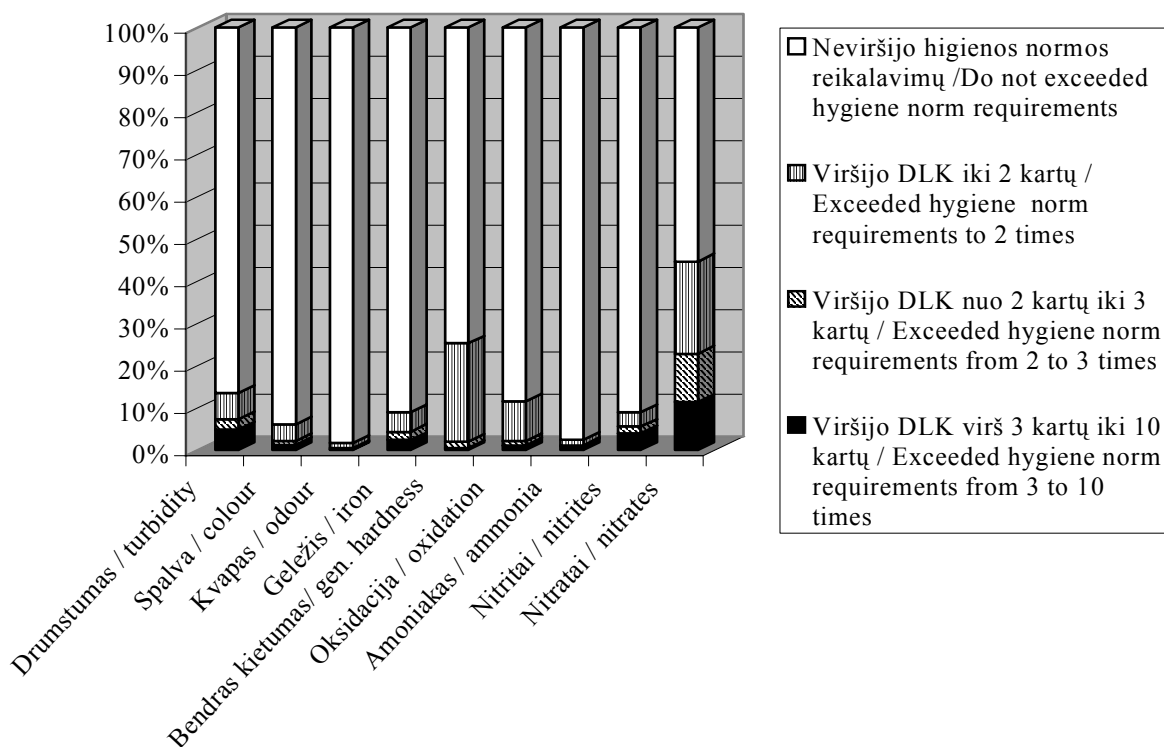
Cezio (^{137}Cs) aktyvumo dinamika Lietuvos maisto produktuose 1975-2001 m

Dynamics of ^{137}Cs activity in main foodstuffs of Lithuania in 1975-2001

Šachtinių šulinių vandens kokybės tyrimų rezultatai pagal cheminius rodiklius 2001 m.

Results of dug wells water quality analysis according to the chemical parameters in 2001

VI. Sveikatos priežiūros finansavimas

2001 m. valstybės sektoriaus išlaidos sveikatos priežiūrai lyginant su praėjusiais metais sumažėjo 0,1 proc., iš viso faktinėmis kainomis siekė 1,97 mlrd. litų. Lyginant su šalies ekonomikos kitimu, valstybinio sektoriaus išlaidos sveikatos priežiūrai pastaruosius tris metus mažėjo - 1998 m. valstybės išlaidos sveikatos priežiūrai sudarė 4,83 proc. BVP, o 2001 m. – 4,11 proc. Valstybės sektoriaus išlaidos sveikatos priežiūrai 2000-2001 metais, kuomet šalies ekonomikos augimas buvo labai spartus, nepasiekė 1998 m. lygio.

Išlaidos asmens sveikatos priežiūrai (įskaitant PSDF išlaidas asmens sveikatos priežiūrai ir sanatoriniam-kurortiniam gydymui, o taip pat valstybės biudžeto išlaidas asmens sveikatos priežiūros uždaruju įstaigų finansavimui) 2001 m. sudarė 71,3 proc. valstybės sektoriaus išlaidų sveikatos priežiūrai ir siekė 1407,7 mln. litų. Išlaidos medikamentų kompensacijoms, protezams ir kitoms medicinos priemonėms bei kompensacijos donorams siekė 389,3 mln. litų arba 19,7 proc. Išlaidos visuomenės sveikatos priežiūrai – 42,6 mln. litų arba 2,2 proc., išlaidos sveikatos priežiūros sektoriaus valdymui ir privalomojo sveikatos draudimo administravimui – 19,6 mln. litų arba 1,0 proc.

Privalomojo sveikatos draudimo fondas (PSDF) – pagrindinis šaltinis valstybės sektoriaus išlaidoms sveikatos priežiūrai finansuoti. Valstybės išlaidos sveikatos priežiūrai vienam gyventojui 2001 m. buvo 566,8 lito, teritorinių ligonių kasų išlaidos už suteiktas asmens sveikatos priežiūros paslaugas vidutiniškai šalyje sudarė 378,1 Lt vienam gyventojui.

PSDF išlaidos stacionaro paslaugoms apmokėti 2001 m. sudarė 60,3 proc., pirminės sveikatos priežiūros – 20,9 proc., greitosios medicinos pagalbos – 5,4 proc., slaugos ir palaikomojo gydymo – 2,9 proc., ambulatorinės specializuotos pagalbos – 10,5 proc. visų PSDF išlaidų asmens sveikatos priežiūros paslaugoms.

Pastaruosius keletą metų vis didesnė dalis sveikatos priežiūros finansavimo išlaidų tenka tiesiogiai gyventojams. Gyventojų privačias išlaidas sveikatos priežiūrai įvertinus remiantis Statistikos Departamento duomenimis, apie namų ūkių vartojimo išlaidas (įskaitant pinigines ir natūrines) vienam gyventojui ir demografinės statistikos duomenimis apie vidutinį metinį gyventojų skaičių, gauta, kad 2001 m. tiesioginės gyventojų išlaidos sveikatos priežiūrai siekė 7,77 mlrd. litų. Tai sudarė 39,4 proc. lyginant su valstybės sektoriaus išlaidomis. Per pastaruosius ketverius metus tiesioginės išlaidos vienam gyventojui padidėjo daugiau nei ketvirtadaliu (nuo 177,6 lito 1998

VI. Health Care Financing

Public expenditure on health care in 2001 as compared to 2000 decreased by 0.1% and constituted 1,97 bill. Litas at current prices. Public expenditure on health has been decreasing over the last three years as compared to the change in the national economy – it fell from 4.83% of GDP in 1998 to 4.11% in 2001. In 2000-2001, when the national economy grew markedly, the public sector expenditure on health did not reach the level of 1998.

Expenditure on personal health care services (including Compulsory Health Insurance Fund (CHIF) expenditure on personal health care services and sanatorium treatment, national budget expenditure on health care institutions financed by the state budget) in 2001 constituted 1407,7 mill. Litas or 71.3% of public sector expenditure. Compensations for medicine and medical aid, prosthesis, compensations for donors reached 389,3 mill. Litas or 19.7%; expenditure on public health – 42,6 mill. Litas or 2.2%; expenditure on public sector management and compulsory health insurance administration – 19,6 mill. Litas or 1.0%.

CHIF is the main source of public sector health care financing. In 2001 public sector average expenditure on health care per capita amounted to 566,8 Litas, territorial patient fund institutions' average expenditure on provided personal health care services per capita totaled 378,1 Litas.

In 2001 CHIF expenditure on in-patient care financing constituted 60.3%, primary health care financing accounted for 20.9%, emergency service financing – 5.4%, nursing facilities financing – 10.5% of CHIF expenditure on personal health care services.

Proportion of private expenditure financing health care was on the constant increase during the last few years. To assess household expenditure on health care, data on household consumption expenditure per capita (provided annually by the Department of Statistics of the Republic of Lithuania on the basis of the national household budget survey) and the average annual number of population have been used and such estimation showed that the household expenditure in 2001 reached 7,77 bill. Litas, which accounted for 39.4% of the public sector expenditure. The average household expenditure on health per capita increased by more than 25% (from 177,6 Litas in 1998 to 223,2 Litas in 2001) during the last four years. During the same period public sector expenditure per capita decreased by 3.2%.

When determining the indicator of total expenditure on health care, it is necessary to evaluate not only the expenditure of public sector and

m. iki 223,2 lito 2001 m.). Valstybės sektoriaus išlaidos tenkančios vienam gyventojui per tą patį laikotarpį sumažėjo 3,2 proc.

Nustatant bendrųjų sveikatos priežiūros išlaidų rodiklį, reikalinga įvertinti ne tik valstybės sektoriaus, gyventojų, bet ir kitų šaltinių – privatus sveikatos draudimo, nepelno įstaigų, kitų privačių organizacijų išlaidas sveikatos priežiūrai. Tiesioginių gyventojų išlaidų, o taip pat kitų šaltinių išlaidų sveikatos priežiūrai finansuoti rodikliai Lietuvoje tik pradėti vertinti taikant Europos Ekonominio Bendradarbiavimo ir Plėtros Organizacijos pripažintas nacionalinės sveikatos sąskaitos sudarymo metodikas. Todėl šiame leidinyje išsamiau pateikti tik valstybės sektoriaus išlaidų sveikatos priežiūrai duomenys.

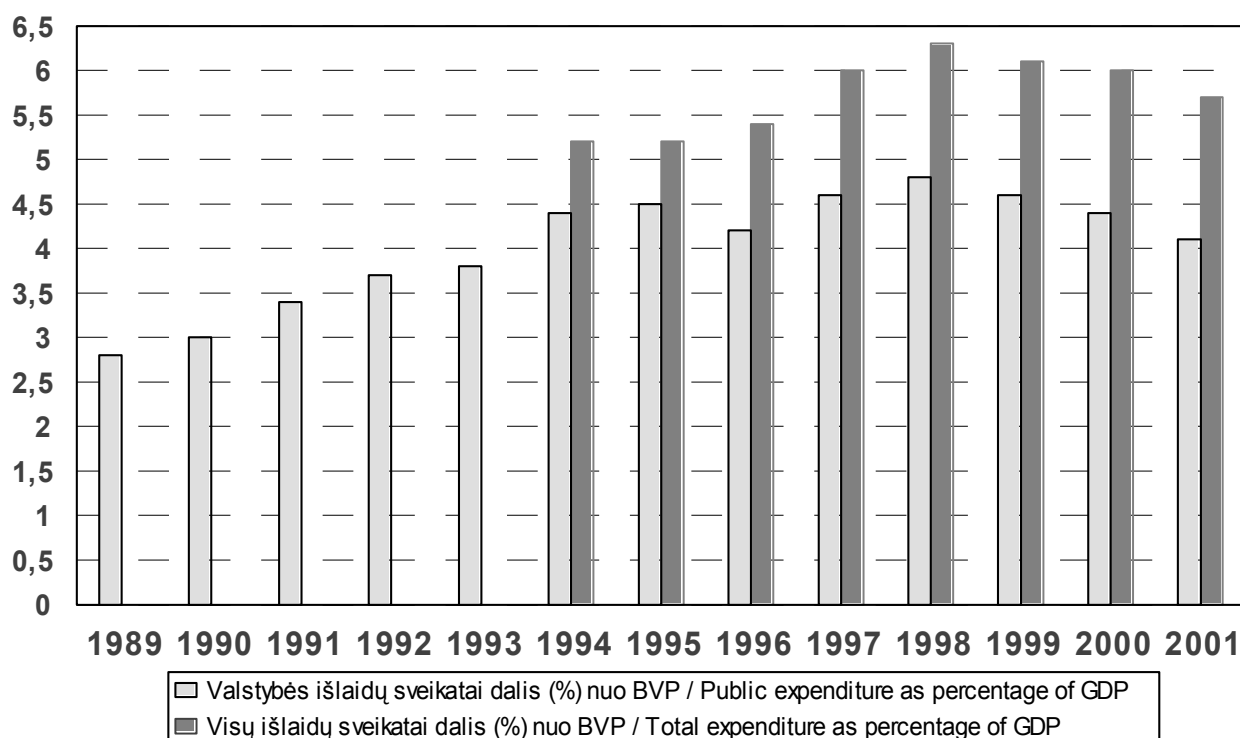
household, but also the expenditure of other sources, such as private health insurance, non-profit organizations, private sector organizations. The indicators of direct household expenditure, as well as expenditure of other sources on health care have just been started to be evaluated in Lithuania by applying OECD System of Health Accounts statistical reporting rules. Therefore, the detailed data on public expenditure is provided in this publication.

Išlaidos sveikatos priežiūrai (mln. litų) Expenditure on Health (millions litas)

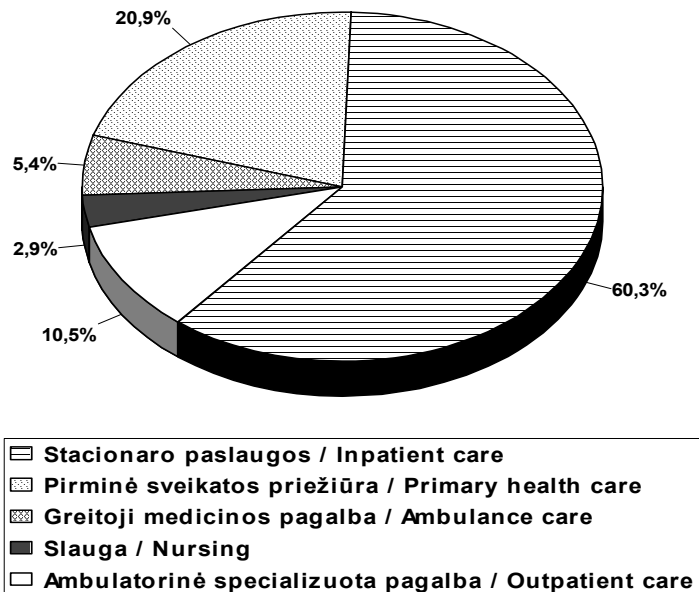
	1998	1999	2000	2001
Iš viso/Total	2708.2	2608.9	2726.8	2750.4
iš jų/of which:				
Valstybės biudžetas State budget	164.8	135.2	170.8	169.1
Savivaldybių biudžetas Municipal budget	44.1	17.3	13.3	12.8
PSDF CHIF	1869.0	1808.9	1791.1	1791.5
Tiesioginės gyventojų išlaidos*) Direct expenditures of inhabitants*)	630.4	647.0	751.7	777.0
Bendrasis vidinis produktas (BVP) Gross domestic product (GDP)	42990.0	42654.6	45148.0	47968.0
Išlaidų sveikatai dalis nuo BVP (proc.) Expenditure on health as percentage of GDP	6.3	6.1	6.0	5.7
Valstybės išlaidų sveikatai dalis nuo BVP (proc.) Public expenditure on health as percentage of GDP	4.8	4.6	4.4	4.1
Valstybės išlaidų dalis nuo visų išlaidų Public expenditure as percentage of total	76.7	75.2	72.4	71.7
1-am gyventojui tenka išlaidų sveikatai Expenditure on health per 1 inhabitant	763.0Lt 190.8\$	740.3Lt 185.1\$	779.2Lt 194.8\$	790.0Lt 197.5\$

*) Namų ūkio tyrimo duomenimis / household survey data

Išlaidų sveikatos priežiūrai dalis (proc.) nuo BVP Expenditure on Health as Percentage of GDP

**Privalomojo sveikatos draudimo fondo išlaidų
asmens sveikatos priežiūrai struktūra 2001 m.**
Structure of Compulsory Health Insurance Fund Expenditure
on Personal Health Care in 2001

**Privalomojo sveikatos draudimo fondo išlaidos asmens sveikatos
priežiūros paslaugoms apmokėti**
Compulsory Health Insurance Fund Expenditure
on Personal Health Care Services

Teritorinė ligonių kasa Territorial Patient Fund	Apmokėta už suteiktas paslaugas, tūkst.Lt Expenses for the provided services, thous.litas			Išlaidos 1 gyv.,Lt Expenditure per 1 inh.,Lt		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Vilniaus TLK Vilnius TPF	383073	377897	373501	428.3	421.5	439.6
Kauno TLK Kaunas TPF	327375	305046	310766	434.3	406.7	443.5
Klaipėdos TLK Klaipėda TPF	164372	162389	154125	395.5	403.1	399.7
Šiaulių TLK Šiauliai TPF	136584	135227	132105	340.5	342.6	357.2
Panevėžio TLK Panevėžys TPF	110907	108691	108393	345.2	339.2	361.8
Alytaus TLK Alytus TPF	55379	53572	53104	273.9	265.1	282.9
Marijampolės TLK Marijampolė TPF	55642	55046	52651	280.6	277.7	279.3
Utenos TLK Utena TPF	48584	50921	49671	242.5	255.0	267.6
Tauragės TLK Tauragė TPF	31906	33221	35199	245.8	233.3	262.4
Telšių TLK Telšiai TPF	47650	46304	46765	260.7	245.4	260.1
Iš viso Total	1361472	1328314	1316280	368.0	359.4	378.1

*Pastaba. 1999-2000 m. duomenys neperskaičiuoti pagal 2001 m. gyventojų surašymo duomenis
Note. Data for 1999-2000 is not recalculated according to data of population census of 2001*

Turinys

I. Demografija	4
Demografinė statistika	6
Lietuvos gyventojų amžiaus struktūra	8
Vidutinė būsimo gyvenimo trukmė	10
Mirtingumas	11
Skiepėjimai	17
Gimstamumas pagal motinos amžių	17
Abortai	18
Kūdikių mirtingumas	19
II. Sergamumas	21
Infekcinės ligos	24
Venerinės ligos	25
Tuberkuliozė	26
Piktybiniai navikai	27
Psichikos sutrikimai.....	30
Įgimtos anomalijos	31
Profesinis sergamumas	32
Nedarbingumas ir invalidumas.....	33
III. Sveikatos priežiūros resursai	35
IV. Sveikatos priežiūros įstaigų veikla	45
Apsilankymai, tyrimai, ir procedūros.....	47
Ambulatorinis sergamumas	48
Hospitalinis sergamumas	50
Stacionaro lovų veikla	51
Chirurginės operacijos	54
V. Sveikatos aplinka	55
VI. Sveikatos priežiūros finansavimas.....	62

Contents

I. Demographic situation.....	4
Vital statistics	6
Age structure of Lithuanian population	8
Life expectancy	10
Mortality	11
Immunization	17
Age specific birth rates	17
Abortions	18
Infant mortality	19
II. Morbidity	21
Infectious diseases	24
Venereal diseases	25
Tuberculosis	26
Malignant neoplasms	27
Mental disorders	30
Congenital anomalies	31
Occupational diseases	32
Disability	33
III. Health care facilities	35
IV. The activity of health care institutions	45
Visits, examinations and procedures	47
Registered diseases in out-patient clinics	48
Hospital morbidity	50
Hospital bed utilization	51
Surgical operations	54
V. Environmental Health	55
VI. Health care financing	62